

LEGIONÁŘSKÝ

2/2021

Směr



ČsOL slaví
100. výročí vzniku

Legiovlak pokračuje
ve své cestě republikou

IFOR – poprvé
pod velením NATO

76. výročí vítězství
v druhé světové válce





LEGIO VLAK

Expozice legionářských vagonů z let 1918–1920,
kdy českoslovenští legionáři ovládli Sibiř.

ZASTÁVKY V ROCE 2021

Vrchlabí 3. - 8. 8., Semily 10. - 15. 8., Mladá Boleslav 17. - 22. 8.,
Zbiroh 27. - 29. 8., Praha 31. 8. - 12. 9., Olomouc 14. - 24. 9.,
Havířov 25. - 28. 9., Ostrava 30. 9. - 10. 10., Brno 12. - 24. 10.,
Jihlava 26. 10. - 7. 11., České Budějovice 9. - 21. 11., Plzeň 23. 11. - 5. 12.

LEGIOVLAK.CZ
VSTUPNÉ ZDARMA

Otevírací doba: všední dny 8-18 h, víkend 9-19 h;
od října všední dny 8-16 h, víkend 9-16 h.



ČESKOSLOVENSKÁ
OBEC LEGIONÁŘSKÁ



Ministerstvo obrany
České republiky



Ministerstvo dopravy



České dráhy
Národní dopravnice



deník

ÚVOD

Slovo předsedy ČsOL 2–3	
Výzva členské základně k účasti na VI. manifestačním sjezdu ČsOL	4

VÁLEČNÍ VETERÁNI

První vzpomínky veterána novodobých misí uvedeny v život	5
Vzpomínky br. Josefa Faláře na válku v „Jugošce“ v mírové misi UNPROFOR	5
Anděl se samopalem	6–7
Rozloučení se sestrou Alexandrou Kulháňkovou	8
IFOR – První nasazení české jednotky v zahraniční operaci pod vedením NATO	8–10
Vzpomínka na válečného veterána	11

100 LET ČSOL

22. 5. 1921 – Den vzniku Československé obce legionářské	12–13
--	-------



Výstava „100 let spolu“ na náměstí Míru	14
Den legií v Blovicích	15
Den legií v Jindřichově Hradci	16–17
Pocta osobnostem legionářského hnutí na Ostravsku	18–19
Jubileum olomoucké jednoty	19

TRADICE

Slavnostní odhalení pamětní desky generála Otakara Husáka	20–21
Jdi. Kniha III.	21
Předseda ČsOL br. Budinský zahájil v Horažďovicích cestu Legiovlaaku	22–23

STALO SE

Pieta u sochy Milana Rastislava Štefánika	24
Uctění pamiatky generála Milana Rastislava Štefánika v Bratislave	24
Ústředí ČsOL k 76. výročí Pražského povstání	25
Na Vítkově uctili představitelé státu a spolků Den vítězství	26
ČsOL uctila padlé a oběti válek na Olšanech	27
Několik zastavení u pomníků Pražského povstání na Praze 8 a 9	28–29
Pieta v Resslově ulici	30
79. výročí vypálení Ležáků	31
Návštěva ministra kultury na Zámečku	31
Oheň (bez) naděje 2021	32–33
Vzpomínka na SILVER A v Senicích	34

ČsOL vzdala hold obětem komunismu	34
Tradice Dne ozbrojených sil České republiky	35
104. výročí bitvy u Zborova	36



Připomínka odkazu Mistra Jana Husa	37
81. výročí Bitvy o Británii	37
BAHNA bez účasti veřejnosti	38

ČINNOST JEDNOT

Vzpomínka na výsadek Clay-Eva	39
Uctění památky obětí pochodu smrti	39
Krvavé jaro 1945	40–42
Vzpomínky na oběti plzeňských náletů	43
76. výročí osvobození Ostravska	44–46
Bojovou cestou 1. československé samostatné tankové brigády	47
Pietní akty jednoty Frýdek-Místek	48
76. výročí osvobození na Bruntálsku	48
Připomínka obětí Přerovského povstání	49
76. výročí Květnové revoluce v Poděbradech	50–51
Oslava svobody v Domažlicích	51
Růže obětem plzeňského povstání	52
Vzpomínka na Čs. samostatnou obrněnou brigádu v Kyšicích	53
Květnové oslavy na Českokrumlovsku	54–55
Oslavy 8. května v Jindřichově Hradci	56–57
Škola ČsOL si připomněla 76. výročí konce války	57

HISTORIE

Občan světa – Franta Bělský	58–59
-----------------------------	-------



Příběh Wellingtonu T2990 se uzavírá	60–63
-------------------------------------	-------

INFORMACE

Nadační fond Československé obce legionářské	64
Medvěď Československé obce legionářské	64

SLOVO PŘEDSEDY

Československé obce legionářské

Vážené sestry a vážení bratři,
čtenářky a čtenáři,

jsem moc rád, že Vás konečně mohu oslovit v době, kdy se opatření proti šíření nemoci covid-19 uvolňují a život nejenom u nás se vrací k normálu. Proočkovanosť u nás pomalu stoupá a pevně věřím, že nejhorší okamžiky máme již za sebou. Loňské zkušenosti nám ale ukazují, že od uvolňování k epidemickému šíření je jen krůček, a tak to neznamena, že bychom měli na všechna zdravotní a hygienická opatření zapomenout, ale naopak Vás vyzývám k zodpovědnosti a opatrnosti.

Stejně jako ve společnosti, tak se situace konsoliduje i v našem spolku. Po téměř půl roce nouzového stavu skončilo i krizové řízení Československé obce legionářské a rozhodovací procesy se vrátily ke svému standardu. Počátkem června jsem zrekapituloval svou činnost během půlročního mimořádného stavu, kterou jsem vykonával v souladu s mandátem Předsednictva RV ČsOL, a souhrnný materiál o 96 bodech a přílohách jsem předložil Statutárnímu orgánu a Předsednictvu Republikového výboru. Po jeho projednání a schválení se jím v sobotu 17. července zabývalo i jednání Republikového výboru ČsOL, které po projednání schválilo předložená rozhodnutí předsedy ČsOL učiněná v době trvání nouzového stavu.

Nechtěl bych nyní vypisovat všech 96 bodů, které výše uvedený materiál obsahuje, neboť to by vydalo



na celý obsah jednoho dvojčísla Legionářského směru. Ostatně téměř všechny jednoty mají své zástupce v Republikovém výboru ČsOL, kteří celou složku včetně všech příloh obdrželi, a tak pokud máte zájem, nebojte se jich zeptat a požádat je o bližší informace. Já Vás v následujících řádcích v krátkosti seznámím s nejdůležitějšími skutečnostmi uplynulého období.

Především se úspěšně podařilo dokončit všechny naplánované činnosti na rok 2020, zdárně uzavřít realizaci všech projektů a úspěšně vyúčtovat a obhájit čerpání všech dotačních titulů za uplynulý rok. Rovněž úspěšně a v řádných termínech se podařilo účetně uzavřít rok 2020, který díky naší prozíravosti a úspornému řízení tak skončil v kladných číslech včetně vytvoření potřebné rezervy na další období. Jako každoročně jsme nechali ekonomické výsledky prověřit nezávislým auditorem, který konstatoval správnost zpracování Účetní uzávěrky ČsOL za rok 2020 v souladu s českými účetními zákony, a tak nic nebránilo Republikovému výboru ČsOL ve schválení účetních výsledků ČsOL za rok 2020. Veškeré základní ekonomické údaje včetně komentářů ke zhodnocení činnosti Obce za uplynulý rok jsou uvedeny ve Výroční zprávě ČsOL, která se nyní tiskne, abychom ji mohli distribuovat do jednot, a která bude v nejbližších dnech uveřejněna na našich webových stránkách.

Dalším neméně úspěšným počinem bylo udržení činnosti a chodu ČsOL v krizovém období šíření pandemie covid-19. Původně přijaté Plány práce a rozpočty byly s ohledem na vývoj situace revidovány, ale nebyly rušeny či drasticky kráceny. Činnost





ČsOL a především jejich projektů zpočátku probíhala v krizovém režimu, aby se s uvolňováním vrátila do standardního plánovaného stavu. Přesto jsme se v prvním pololetí roku 2021 ocitli ve složité situaci, neboť veškeré finance na již schválené dotační tituly včetně dvou našich největších projektů nedorazily v obvyklých lhůtách, ale na účet ČsOL byly připsány až počátkem června. ČsOL musela tedy pět měsíců financovat projekt Péče o válečné veterány a Legiovlak z vlastních zdrojů a toto složité období překonala jen díky předvídatosti vedení a vytvoření dostatečných finančních rezerv. Teprve v polovině června tak byla ekonomická situace z hlediska Cash flow vyřešena a nyní probíhá veškerá naše činnost na plný výkon. I toto bylo projednáno na sobotním jednání Republikového výboru ČsOL, který vyjádřil uznání vedení ČsOL za vyřešení finanční situace v prvním pololetí roku 2021.

Ale jak se to v české společnosti stává již pravidlem, veškeré úspěchy, na které můžeme být a jsme právem hrdi, přináší závist přecházející v nenávisť. A podle u nás platného hesla, že každý úspěch „musí být po zásluze potrestán“, začal na počátku léta přicházet ústavním a exekutivním činitelům, Armádě ČR a Policii ČR, orgánům státní správy, zaměstnavatelům, organizacím a spolkům „Otevřený dopis panu MUDr. Pavlu Budinskému Ph.D., MBA“, který je útokem nejenom na osobu předsedy a místopředsedy T. Mirkoviče, ale již i na další funkcionáře a i na celou ČsOL. Jeho šířitelé jsou Ing. J. Srový a Ing. J. Kulíšek, kteří se neustále a opakovaně snaží pomlouvat a škodit Obci, přestože již téměř rok nejsou našimi členy. Jistě vzpomínáte, že více než před rokem se začalo

v našich nejvyšších orgánech projednávat jejich chování, které bylo mnohdy za hranou našich stanov, a protože se nejspíše obávali závěrů projednávání, raději z Obce sami vystoupili. A od té doby se rozhodli veřejně ČsOL škodit a mstít se za něco, co nedokážu pochopit. Vždyť pokud by měli zájem, měli možnost své jednání obhajovat. Jejich rozhodnutí o vystoupení bylo svobodné, ale jak se nejspíše ukazuje, se svým dobrovolným odchodem z Československé obce legionářské se nemohou smířit a chtějí se mstít a škodit. Naštěstí většina politiků, zástupců orgánů státní správy či veřejnosti zná výsledky naší veřejně prospěšné činnosti a nenechávají se jejich štvavou kampaní ovlivnit. Stejně tak i Republikový výbor ČsOL na svém jednání 17. července odsoudil znění „Otevřeného dopisu panu MUDr. Pavlu Budinskému Ph.D., MBA“, vyjádřil předsedovi ČsOL a místopředsedovi br. Tichomíru Mirkovičovi plnou podporu a vyzval je, aby zvážili bránění své dobré pověsti právní cestou.

Nenechme si ale svou činnost a své poslání kazit nenávisťnými a nepodloženými útoky, ale soustředme se na blízkou budoucnost. Již za měsíc nás čeká oslava 100. výročí vzniku naší organizace a je na nás, jak si toto výročí připomeneme a jak se ukážeme veřejnosti. Máme na co navazovat a máme i dostatek zkušeností s realizací podobných oslav. Proto si pozorně přečtete organizační pokyny na následující stránce, případně si vyžádejte podrobnosti od Vašich předsedů a pevně věřím, že se s co největším počtem z Vás setkám 4. září na Václavském náměstí v Praze.

S přáním pevného zdraví

plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské

VÝZVA ČLENSKÉ ZÁKLADNĚ K ÚČASTI NA VI. MANIFESTAČNÍM SJEZDU ČsOL



Sestry a bratři,

v letošním roce naše organizace slaví 100. výročí od svého založení. Ustavující sjezd ČsOL se konal 22. května 1921 v Národním domě na Královských Vinohradech. ČsOL patřila ke státoporným organizacím, zastávajícím ideály demokracie a humanismu a v meziválečném Československu se stala se svými takřka 50 000 členy největší veteránskou organizací.

V průběhu let, ve kterých byla naše organizace činná, vznikla tradice pořádání manifestačních sjezdů členstva ČsOL. K první velké veřejné manifestaci ČsOL v Praze došlo v rámci Dne legií 4. září 1921. Další manifestační sjezdy se uskutečnily v Praze v letech 1924, 1928, 1935, 1947 a 2011. V roce 1994 se v Praze konalo tzv. Celosvětové setkání členů ČsOL, jehož součástí byl rovněž průvod Václavským náměstím. V návaznosti na tuto tradici se letos 4. září 2021 v Praze uskuteční VI. Manifestační sjezd Československé obce legionářské.



V minulosti jednoty vždy dbaly na to, aby byly na sjezdu zastoupeny co možná nejširším počtem svých členů. Stejně tak i my věříme, že u příležitosti takto významného výročí (podtrženého tím, že v tomto roce si 8. října připomeneme také 30. výročí znovuoživení činnosti ČsOL na území Československa) se naši členové zúčastní v hojném počtu.

PROGRAM VI. MANIFESTAČNÍHO SJEZDU ČsOL, SOBOTA 4. ZÁŘÍ 2021

Manifestační průvod

Před 10.00 hod. dopolední se na Václavském nám. seřadí účastníci průvodu, členové ČsOL z celé republiky. Čelo průvodu bude složeno z jednotek v historických stejnokrojích československých legionářů z Francie, Itálie a Ruska, v historických stejnokrojích čs. jednotek z druhé světové války, příslušníků současných

Aktivních záloh AČR, praporečnicků s prapory ČsOL.

Každá jednotka obdrží vlastní vlajku, za kterou se budou řadit členové dané jednoty. Předsedové jednot již měli možnost nahlásit max. 5 účastníků. Nyní vyzýváme další členy jednot, kteří se mohou průvodu zúčastnit, ať nahlásí svůj

zájem. Stejně tak výzva platí pro rodinné příslušníky našich členů a podporovatele ČsOL, kteří jsou vítáni jako návštěvníci této akce.

V 10.00 hod. po krátkých zdavicích čestných hostů vyjde průvod z Václavského nám. na trase přes Hybernskou ulici na Čestný dvůr Národního památníku na Vítkově, kde proběhne zakončení legionářského manifestačního průvodu Prahou.

Setkání na vrchu Vítkov

Od 14.00 hod. budou v budově Národního památníku na Vítkově zpřístupněny putovní výstavy ČsOL, probíhat budou prezentace a série odborných přednášek o historii československého vojenství. Po stranách dlouhého příjezdu k Národnímu památníku na Vítkově budou probíhat venkovní prezentace vojenské historie a setkání potomků čs. legionářů, odbojářů a válečných veteránů. Přednášky a prezentace budou zajišťovat jak odborní pracovníci ČsOL, členové ČsOL, tak členové klubů vojenské historie. Odpolední program bude ukončen v 19.00 hod.

ORGANIZAČNÍ INFORMACE

Prosíme všechny naše členy, kteří mají zájem se zúčastnit VI. Manifestačního sjezdu ČsOL, aby nám dali svůj zájem vědět prostřednictvím tohoto online formuláře (<https://www.csol.cz/registrace>). Díky tomu budeme moci připravit dostatečné zázemí, kapacity pro občerstvení atp.

Pro bližší informace se obraťte na asistentku Sekretariátu ČsOL ses. Marcelu Tolarovou na e-mailu sekretariat@csol.cz

První vzpomínky veterána novodobých misí uvedeny v život

V sobotu 17. července se v rámci slavnostní části zasedání Republikového výboru ČsOL odehrálo představení nové knihy, kterou ČsOL vydala v rámci své Edice pamětí. Jejím autorem je předseda Jednoty ČsOL v Jablonci nad Nisou, válečný veterán, br. Josef Falář. Právě jemu patřilo úvodní slovo, ve kterém poděkoval všem, kteří se na vydání podíleli.

Kmotry knihy se stali předseda ČsOL br. Pavel Budinský a plk. v. v. Vladimír Braun, který velel českému praporu UNPROFOR v době, kdy v jeho rámci působil i br. Josef Falář, který své vzpomínky zvečnil v uvedené knize. Všichni přítomní popřáli nové publikace mnoho čtenářů i pevné a trvalé místo v literatuře



věnující se novodobým zahraničním misím. Jelikož se křtí lidé, ale knihy se uvádí do života, nedošlo na „zlozvyk“ polévání šampaňským a žádná publikace nedošla k újmě.

Vůbec prvními čtenáři vzpomínek br. Faláře se stali všichni přítomní členové Republikového výboru ČsOL, kteří dostali publikaci darem. Mnozí pochopitelně využili této příležitosti k tomu, nechat si od bratra Faláře vepsat do své knihy osobní věnování, což autor vzpomínek ochotně učinil. ■

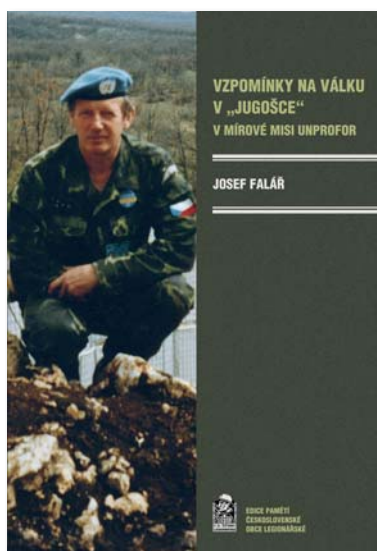
Vzpomínky br. Josefa Faláře na válku v „Jugošce“ v mírové misi UNPROFOR

14. svazek Edice pamětí ČsOL

br. Michal Rak

Již když byla založena Edice pamětí ČsOL, počítalo se s tím, že bude uveřejňovat vzpomínky účastníků druhého odboje i vzpomínky novodobých válečných veteránů. Období let 2014–2020 však bylo spojeno zejména s oslavou 100. výročí našeho boje za samostatnost, takže byly zveřejněny paměti celkem 12 čs. legionářů. Nyní tak můžeme splatit dluh i těm zbylým. Po 13. svazku, který přinesl vzpomínky bojovníka od Tobruku a pozdějšího stíhacího pilota RAF Miloslava Bittona Kratochvíla, vychází první svazek vzpomínek veterána novodobých zahraničních misí.

Autor knihy pplk. v. v. PhDr. Josef Falář, CSc., se po ustavení mírové mise UNPROFOR v roce 1991 stal jedním z vojenských psychologů vyšetřujících ve Výcvikové základně mírových sil OSN v Českém Krumlově uchazeče o službu v jednotkách OSN. Od března 1992



na území bývalé Jugoslávie působil československý prapor, který byl v dubnu 1993 vystřídán českým praporem. Josef Falář strávil jako psycholog českého praporu na území oficiálně neuznané Republiky Srbská Krajina celý rok. Kniha obsahuje nesmírně zajímavé informace o vzniku, působení, rozmístění a úkolech našich jednotek v rámci mise UNPROFOR. Očima vojáků jsou podány úsměvné i tragické zážitky převážně z prvního půlroku působení českého praporu v misi v období od dubna do září roku 1993. Text je proložen unikátními dosud nepublikovanými dokumenty a fotografiemi pořízenými přírodními účastníky mise.

Doufáme, že obě knihy nezůstanou jen oněmi „pověstnými vlašťovkami“, ale budou je v blízké době následovat další tituly, které si u čtenářů najdou stejnou oblibu jako vzpomínky našich legionářů. ■

Anděl se samopalem

Neuvěřitelné 94. narozeniny oslavila v úterý 18. května 2021 naše sestra Boženka Ivanová. U příležitosti tohoto výročí ji domů do České Třebové přijeli popřát řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš, člen Předsednictva RV ČsOL a náčelník štábu Vojenské střední a Vyšší odborné školy MO br. pplk. Viliam Beke a autoři nové knihy o 2. čs. parabrigádě Milan Kopecký a Václav Kameník.



Bohužel pandemie nemoci COVID-19 nám neumožnila uspořádat větší narozeninovou oslavu, ale o to byla menší, o to byla srdečnější, neboť se po delším období sešli přátelé, kteří si s oslavenkyní měli co vyprávět. Již od prvních společných okamžiků jsme poznali, že z dobré nálady, elánu a optimismu naše Boženka

nic neztratila. A tak, jako při jejich dřívějších návštěvách na Ústředí ČsOL v Praze, jsme i nyní neslyšeli žádné stesky, stížnosti či nářky, ale naopak jen slova chvály, plná optimizmu, pohody a dobré nálady. A nechybělo ani malé občerstvení a hlavně tradiční vlastnoručně upečená bábovka. Prostě naše Boženka.

Spolu s řídícím tajemníkem přijel do České Třebové za Boženkou její dlouholetý kamarád a neúnavný badatel v oboru historie čs. výsadkářů Václav Kameník, aby jí spolu se svým kolegou, zkušeným autorem mnoha publikací o 1. čs. armádním sboru Milanem Kopeckým, představili jejich nejnovější knihu *Andělé se samopalem*. V ní se na pozadí historie 2. čs. parabrigády připomíná činnost ženských příslušnic brigády, mezi které kapitánka v záloze Božena Ivanová právem patří. Slyšet poutavé popisy napínavých událostí, poslouchat zasvěcené komentáře k historickým fotografiím či někdy i úsměvné vzpomínky na své spolubojovníky a spolubojovnice od poslední žijící ženské příslušnice 2. československé samostatné paradesantní brigády v SSSR byl pro všechny přítomné neopakovatelný zážitek. Dovědit to mohou i redaktori České televize, kteří z oslavy narozenin zprostředkovali přímé vstupy do vysílání. Ti nejenom naslouchali, ale též se zapojovali do debaty a nakonec jsme si všichni slíbili, že se nejen za rok, ale i za šest let u příležitosti stých narozenin sestry Boženky opět sejdem, abychom mohli ve vyprávění pokračovat. Tak Ti všichni, naše Boženko, přejeme hodně sil, zdraví a pohody do dalších let.



Československá obec legionářská vydala ve spolupráci s nakladatelstvím EPOCHA u příležitosti 76. výročí vítězství ve druhé světové válce novou publikaci, popisující historii vzniku a nasazení 2. československé samostatné paradesantní brigády v SSSR. Kniha se především soustřeďuje na službu žen-výsadkářek. Autory knihy „Andělé se samopalem“ jsou badatel Václav Kameník, který službě žen v řadách 2. čs. parabrigády věnoval podstatnou část svého dlouholetého výzkumu, a Ing. Milan Kopecký, který se systematicky a velmi podrobně zabývá historií 1. čs. armádního sboru už bezmála čtvrtstoletí. Kniha zachycuje nejen osudy čtyř desítek ženských příslušnic na pozadí historie 2. čs. parabrigády, ale obsahuje i jejich kompletní životopisné medailonky, bohatě ilustrované většinou dosud nepublikovanými fotografiemi, reprodukce válečných dokumentů a snímky dobových artefaktů. Autoři se také pokusili uvést na pravou míru některé tradované legendy a vysvětlit i dosud nevyřešené otázky, mnohdy spojené s osudy celé parabrigády, kam například patří i nově prezentované okolnosti v záležitosti ztracené bojové zástavy.



Připomeňme, že mezi vojáky 2. čs. samostatné paradesantní brigády působily více než čtyři desítky žen, z nichž mnohé absolvovaly i výsadkový výcvik. Řada z nich se zúčastnila bojů v Karpatech v září 1944, leteckého přesunu na pomoc Slovenskému národnímu povstání a bojů v Nízkých Tatrách za kruté zimy na přelomu let 1944 a 1945. Jejich statečnost, skromnost, obětavost a houževnatost by neměly zmizet pod nánošem času, už pouze proto, že v době druhé světové války byl – s jistotou výjimkou Rudé armády, kde se také nejednalo o nijak masový jev – výskyt většího počtu žen mezi výsadkáři pravidelných jednotek naprostým unikátem. Dnes bývají ženy v různých složkách armády často prezentovány jako jeden z příznaků moderní mnohovrstevné společnosti, málokdy se ale připojí, že skutečné ženské výsadkářky či jiné specialistky mělo československé zahraniční vojsko už před více než tři čtvrtě stoletím. Aby se na ně nezapomnělo, vznikla i publikace o „Andělech“.

Knihu uvedla v život poslední žijící příslušnice 2. čs. samostatné paradesantní brigády kapitánka ve výslužbě Božena Ivanová u příležitosti svých 94. narozenin dne 18. května 2021. ■

Kpt. v. v. Božena Ivanová

Božena Ivanová, rozená Koutná, se narodila 18. května 1927 v Praze. Její rodiče odešli v roce 1931 pod příjmením Fialovi do Sovětského svazu. Ona sama je následovala v roce 1933. Otec pracoval v továrnách na lokomotivy v Podolsku u Moskvy a později v Luhansku. Po napadení Sovětského svazu nacistickým Německem v červnu 1941 se závod evakuoval, a tak se i rodina stěhovala – nejdříve do Omsku na Sibiř, později do Alma-Aty. Tam se dozvěděli o vznikající československé vojenské jednotce v Buzuluku, kam se v roce 1942 rozjeli. Maminka zde pracovala v kuchyni, zatímco otec zpočátku sloužil u kulometné roty. Boženka chodila v Buzuluku do školy a v lednu 1944 byla odvedena ke 2. československé paradesantní brigádě. Prošla společně s dalšími dvěma desítkami žen obtížným výcvikem výsadkáře a to včetně



tří seskoků. K tomu absolvovala i spojařský kurs. V září 1944, když parabrigáda bojovala v Karpatech, pracovala společně s rodiči ve skladu padáků, kterých brigáda měla více než 5 000. V dalším období působila jako administrativní síla při výcvikové jednotce čs. letců, kteří se přeškolovali na sovětské letouny. Zde poznala i svého budoucího manžela, pilota Pavla Ivana. Květen 1945 ji zastihl jako příslušnici náhradního pluku. V říjnu 1945 se konala již za války ujednaná svatba. Protože Pavel Ivan pokračoval ve službě u letectva, rodina se dvěma dětmi se často stěhovala, podle toho, kam byl převelen. V roce 1963 se Ivanovi usadili v České Třebové, kde paní Božena žije dosud. Po obnovení Československé obce legionářské se

stala její členkou a aktivně se účastnila pietních a vzpomínkových akcí pořádaných jak jednotou v Ústí nad Orlicí, tak i celorepublikových.

Rozloučení se sestrou Alexandrou Kulháňkovou

Počátkem června se členové Jednoty ČsOL Prahy 9 naposledy rozloučili se sestrou kpt. v. v. Alexandrou Kulháňkovou. Sestra Alexandra pocházela z Leningradu. Po ukončení školní docházky a zdravotní školy v roce 1941 vstoupila do armády a jako poručík zdravotní služby se podílela na obraně Leningradu, osvobozovacích bojích v pobaltských státech, Polsku, Rakousku a Německu. Válka v jednotkách Rudé armády pro ni skončila 9. května 1945 v Praze. Bez ohledu na únavu, jako mladá sestra i jako vedoucí lazaretu, pečovala o raněné a nemocné.

Za účast v osvobozenéckém boji obdržela mimo jiné vyznamenání Za osvobození Leningradu, medaile Za vítězství nad Německem, Za osvobození Prahy a řád



Rudé hvězdy. V roce 2019 obdržela Záslužný kříž MO II. stupně.

Prožila dlouhý a nelehký život. Památujeme si jí jako milou, tichou, skromnou paní, se kterou jsme se rádi vždy setkávali a která nás naplňovala energií a entuziasmem do života.

Žádná sebevybranější slova nedokáží vyjádřit a plně vystihnout složitost a spletitost její životní cesty. Úspěchy, kterých ve svém životě dosáhla, byly především výsledkem její tvrdé, usilovné práce a rozhodnosti. Všem, kteří ji měli možnost blíže poznat, utkvělo nepochybně mnohé z její osobnosti hluboko v paměti, byla člověkem, který nás

pozitivně nabíjel a z které vyzařoval optimizmus.

Uctěme její památku tichou vzpomínkou. ■

IFOR – První nasazení české jednotky v zahraniční operaci pod vedením NATO

text br. Jindřich Plescher
foto VHÚ Praha, MO – AVIS, ČsOL

Občanská válka v Bosně a Hercegovině se po letech etnického násilí dostala do patové situace. Postupně ztroskotaly všechny snahy ukončit krvavý konflikt. Mezinárodní společenství v čele s USA v roce 1995 razantně vstoupilo do vývoje událostí. Na konci tohoto úsilí byl podpis mírové dohody představiteli všech znesvářených stran v americkém Daytonu. OSN pověřilo Severoatlantickou alianci vedením sil IFOR (Implementation Force), které měly za úkol dohlížet na realizaci vojenských aspektů dohody. Česká republika vyslala do této operace jednotku o síle mechanizovaného praporu a poprvé tak nasadila své vojáky do zahraniční operace pod vedením NATO. Byl to významný krok k našemu vstupu do Aliance.

IMPLEMENTATION FORCE – IFOR

Rada bezpečnosti OSN pověřila 15. prosince 1995 rezolucí č. 1031 Severoatlantickou alianci k naplňování vojenských aspektů Všeobecné rámcové smlouvy pro mír v Bosně a Hercegovině (General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina), jak se oficiálně jmenovala tzv. Daytonská dohoda. Touto rezolucí byly vytvořeny Realizační síly známé pod zkratkou IFOR (Implementation Force). Česká republika se připojila ke třem desítkám států, které do Bosny a Hercegoviny vyslaly své vojáky. Dne 12. února 1996 byl 6. mechanizovaný prapor Armády ČR zařazen do sestavy mnohonárodních sil IFOR v rámci britské mnohonárodní divize a podřízen operačnímu velení 2. kanadské mnohonárodní brigády.

Politické orgány NATO vypracovaly direktivu pro Vrchní velitelství spojeneckých sil v Evropě (SHAPE), ve které byl

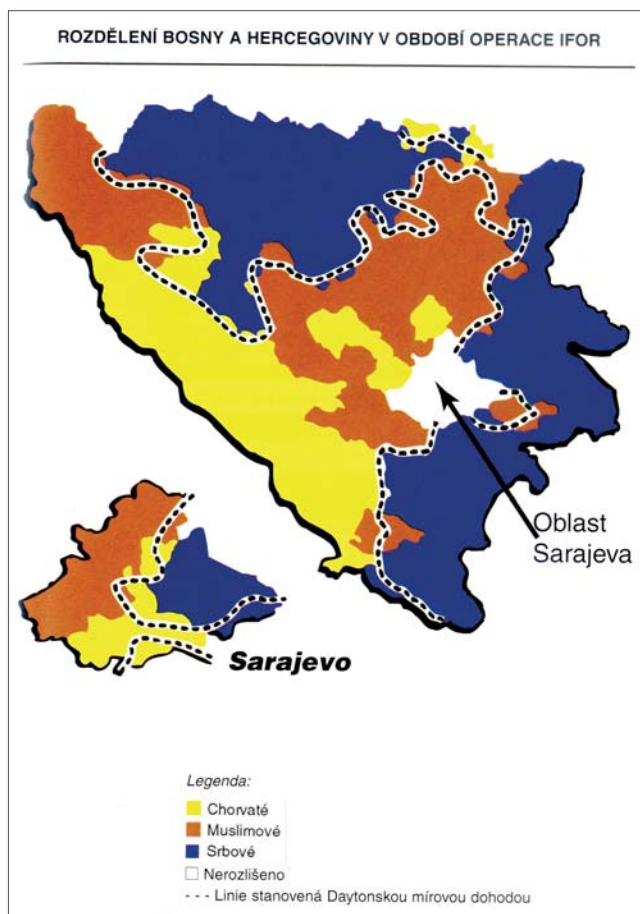


požadavek vytvořit vojenskou sílu k uskutečnění závěrů Daytonské mírové dohody (Dayton Peace Accord Implementation Force). Dokument obsahoval politická a vojenská opatření, která měla vést k zastavení ozbrojeného násilí, k navázání důvěry mezi dříve zneprátenými stranami a k celkové obnově Bosny a Hercegoviny.

Síly IFOR měly zabránit pokračování nejrozsáhlejšího ozbrojeného konfliktu v Evropě od konce druhé světové války. Kromě států NATO se jí zúčastnila řada dalších evropských i mimoevropských zemí. Účast Ruské federace

byla dokonce politickou podmínkou celé operace. Svou účast pod aliančním velením nabídly všechny země CEFTA, pobaltské republiky i neutrální Švédsko a Finsko.

Operace pod vojenským kódovým označením „JOINT ENDEAVOUR“ (Společné úsilí) byla naplánovaná na jeden rok. Obrácené písmeno „V“ se stalo oficiálním symbolem této



operace. Společně se zkratkou „IFOR“ byla takto označena veškerá technika zúčastněných vojsk.

Náklady spojené s vysláním a činností národních kontingentů byly hrazeny vysílajícími zeměmi, protože se nejednalo o klasickou mírovou operaci OSN hrazenou z příspěvků všech členských států. Operace byla rozdělena do tří zón odpovědnosti: „Sever“ pod vedením USA, „Východ“ pod vedením Francie a „Západ“ pod vedením Velké Británie. Počet vojenského a civilního personálu IFOR byl plánovaný na 60 000 osob.

PRVNÍ ČESKÁ JEDNOTKA V ZAHRANIČNÍ OPERACI POD VELENÍM NATO

Česká republika v této době ještě nebyla členem NATO. V roce 1994 se zapojila do tehdy nového aliančního projektu

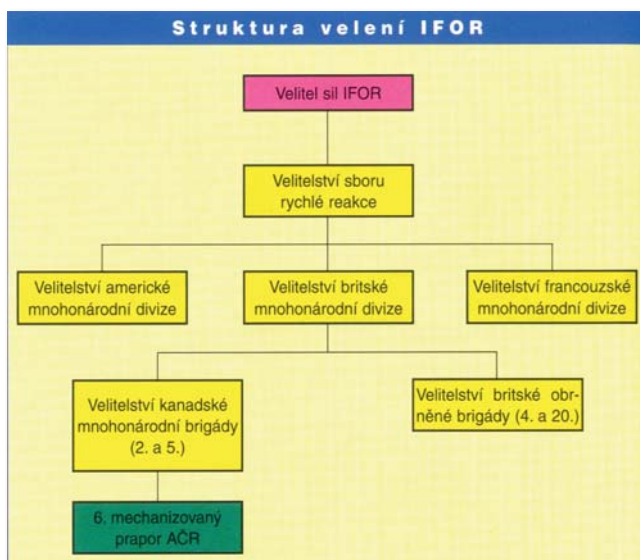
Partnerství pro mír (Partnership for Peace – Pfp). Ministerstvo obrany ČR posoudilo koncept operace pro nastolení míru v bývalé Jugoslávii a potvrdilo, že Armáda ČR je schopna splnit kritéria pro výběr jednotek z nečlenských zemí Severoatlantické aliance. Mezi ně patřila vojenská efektivnost, která zahrnovala především pracovní znalost anglického jazyka, základní pochopení procedur a aplikaci pravidel nasazení NATO. Dále vybavení jednotek pro obranné i útočné akce, dočasnou týlovou soběstačnost, přizpůsobení obtížným klimatickým podmínkám a organizační začlenění leteckých návodčích vycvičených a vybavených podle standardů NATO.

Vláda ČR projednala 1. listopadu 1995 informaci o připravované operaci mnohonárodních sil pod vedením NATO k plnění mírového ujednání v bývalé Jugoslávii a pověřila ministra zahraničních věcí informovat generálního tajemníka NATO o předběžném zájmu ČR zúčastnit se této operace. Vláda současně uložila ministru obrany, ministru zahraničních věcí a ministru financí předložit společný materiál o konkrétní nabídce České republiky. Následující týden byl diplomatickou cestou předán generálnímu tajemníkovi NATO dopis ministra zahraničních věcí, který vyjadřoval předběžný a nezávazný zájem ČR o účast v připravované operaci mnohonárodních sil pod vedením NATO k plnění mírové dohody v bývalé Jugoslávii.

Následovala řada politických a vojenských jednání mezi českou a britskou stranou s cílem konkretizovat účast vojenského kontingentu Armády ČR v britské zóně odpovědnosti sil IFOR. Upřesňovaly se organizační otázky, systém spojení a součinnost v logistice.

Ministerstvo obrany na základě dosavadních kontaktů a získaných informací o operaci navrhlo vyslat mechanizovaný prapor v počtu do tisíce vojáků. Z tohoto měla být čtvrtina vojáků z povolání a tři čtvrtiny vojáků v další službě získaných nábořem vojáků v záloze. Tato varianta byla kompromisem mezi požadavky na bezpečnost vyslaných vojáků, bojovou silou praporu, kritérii NATO, zachování plné bojeschopnosti Armády ČR k plnění jejího základního úkolu a omezené finanční zdroje. Příslušníci praporu se vybírali na základě dobrovolnosti.

Vláda projednala na své schůzi 29. listopadu 1995 nabídku ČR k účasti v mnohonárodních mírových silách pod vedením NATO k dohledu nad dodržováním mírové dohody na území bývalé Jugoslávie (Implementation Force – IFOR).



Český mechanizovaný prapor byl zařazen do sektoru britské mnohonárodní divize



Poslední den třítydenního maratonu jednání mírové konference na základně Wright-Patterson u Daytonu v Ohiu podepsali 21. listopadu 1995 představitelé všech zastoupených stran text Všeobecné rámcové smlouvy pro mír v Bosně a Hercegovině. Za znesvářené strany dokument podepsali srbský prezident Slobodan Milošević (dole třetí zleva), bosenský prezident Alija Izetbegović (dole čtvrtý zleva) a chorvatský prezident Franjo Tuđman (dole pátý zleva).

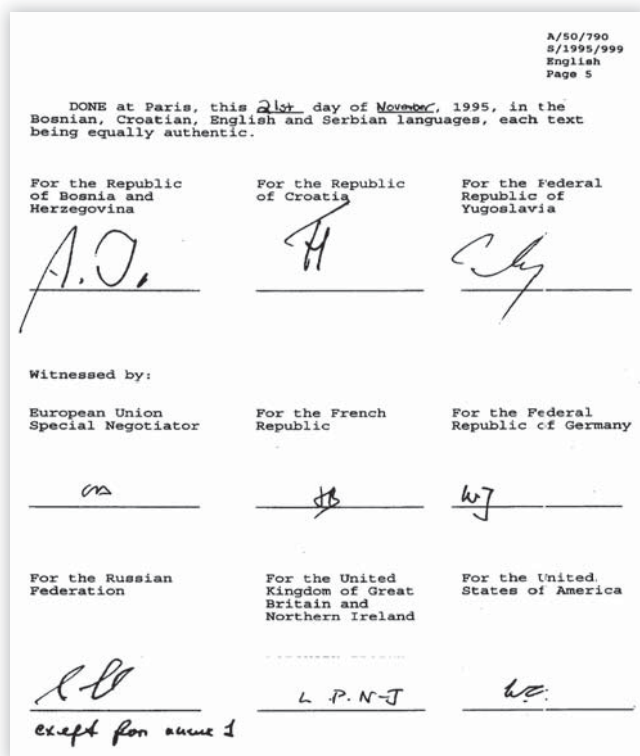
Rozhodla o vyslání mechanizovaného praporu v počtu do 1000 vojáků na dobu jednoho roku s možností prodloužení, a to po podepsání mírové dohody mezi znepřátelenými stranami a následném rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN.

Dále o podřízenosti jednotky AČR v operaci IFOR velitelským orgánům NATO a způsobu materiálního a finančního zabezpečení. Náklady účasti českého kontingentu v IFOR pro rok 1995 a 1996 byly vyčísleny na 993 396 tis. Kč.

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR schválila vládní návrh na své schůzi 8. prosince 1995. Tímto usnesením byl ukončen schvalovací proces k historicky prvnímu nasazení českých vojáků v zahraniční operaci pod velením NATO.

Daytonská smlouva ukončila občanskou válku v Bosně a Hercegovině

„Všeobecná rámcová smlouva pro mír v Bosně a Hercegovině“ (General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina) byla formálně podepsána 14. prosince 1995 v Paříži. Dokument stvrdili svými podpisy představitelé znesvářených stran: srbský prezident Slobodan Milošević, chorvatský prezident Franjo Tuđman, bosenský prezident Alija Izetbegović. Dále ji signovali americký prezident Bill Clinton, britský premiér John Major, francouzský prezident Jacques Chirac, německý kancléř Helmut Kohl a ruský premiér Viktor Černomyrdin. Smlouva byla výsledkem mírové konference, která probíhala ve dnech 1.–21. listopadu 1995 na americké letecké základně Wright-Patterson u Daytonu v Ohiu. Smlouva je známá také jako Daytonská smlouva, Daytonské dohody, Pařížský protokol nebo Daytonsko-pařížská smlouva. V srbsčině i chorvatštině pak jako Dejtonski mirovni sporazum.



Podpisy pod Všeobecnou rámcovou smlouvou pro mír v Bosně a Hercegovině, která byla podepsána 21. listopadu 1995 v Daytonu. Za znesvářené strany dokument podepsali (nahore zleva) bosenský prezident Alija Izetbegović, chorvatský prezident Franjo Tuđman, srbský prezident Slobodan Milošević.

Vzpomínka na válečného veterána

br. Milan Mojžíš

V pondělí 31. května 2021 uplynulo 10 let od chvíle, kdy nedaleko afghánské vesnice Salar exploval pod vozidlem IVECO velitele 2. jednotky OMLT (Operational Mentoring and Liaison Team) Armády ČR nástražný výbušný systém, který způsobil smrt střelce operátora rotmistra Roberta Vyroubala, afghánského tlumočnicka a zranil další dva členy osádky vozidla.

U příležitosti smutného výročí tragické smrti válečného veterána poručíka in memoriam Roberta Vyroubala se sešli jeho spolubojovníci z mise v čele s jejím velitelem plk. gšt Michalem Kucharským a příslušníci 73. tankového praporu, v jehož řadách působil, aby u pomníku v přáslavicích kasárnách a na hřbitově v Bouzově vzdali čest jeho památce. Odpoledne pak vzpomínkové setkání pokračovalo v prostorách Komunitního centra pro válečné veterány v Olomouci položením květiny k Tabuli cti padlých novodobých válečných veteránů. Po pietním aktu pak předal zástupce velitele 73. tpr (AZ) major v záloze br. Milan Mojžíš synovi poručíka in memoriam Roberta Vyroubala bojový nůž 73. tankového praporu KONTOS, s oprávněním jej používat. Součástí 73. tankového praporu je již bezmála dvě desetiletí tanková rota aktivních záloh „Československých legií“ a díky tomuto propojení a dlouhodobé spolupráci s útvarem, Československá obec legionářská darovala synovi bývalého příslušníka praporu bojový nůž KONTOS, jako jedinečný a autentický symbol 73. tankového praporu. Na závěrečném přátelském posezení se pak vzpomínalo na chvíle strávené s Robertem Vyroubalem, který patřil mezi nejlepší vojáky jednotky, na jeho úsměv, jeho nakažlivý optimismus a sílu, kterou často dodával většině z těch, co ho znali. Jeho odkaz tak dál žije v myslích a srdcích jeho přátel, stejně jako v srdcích jeho syna, přítelkyně a celé rodiny, kteří na něj mohou být právem hrdí! ■



poručík in memoriam Robert Vyroubal

Narodil se 24. ledna 1980 ve Šternberku a po vyučení truhlářem absolvoval v letech 1999–2000 základní vojenskou službu u 73. praporu v Přáslavicích jako řidič bojového vozidla pěchoty BVP-2. V lednu 2001 se ke svému mateřskému útvaru vrátil již jako voják z povolání ve funkci zástupce velitele mechanizované čety. Celkem se zúčastnil pěti zahraničních operací. Dvakrát jako příslušník česko-slovenského praporu KFOR na území Kosova a dvakrát v Iráku v rámci operace MNF. V březnu 2011 odjel Robert jako příslušník 2. jednotky OMLT do Afghánistánu, kde se podílel na organizaci výcviku příslušníků kandaku (praporu) Afghánské národní armády a spolu se svými svěřenci se účastnil patrol i bojových operací. Právě výjezd do jedné z nich se mu stal osudným. Jeho ostatky byly převezeny do vlasti a 10. června 2011 s vojenskými poctami uloženy na hřbitově v Bouzově. Posmrtně byl povýšen do hodnosti poručíka a vyznamenán Křížem obrany státu.





22. 5. 1921 – DEN VZNIKU ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ

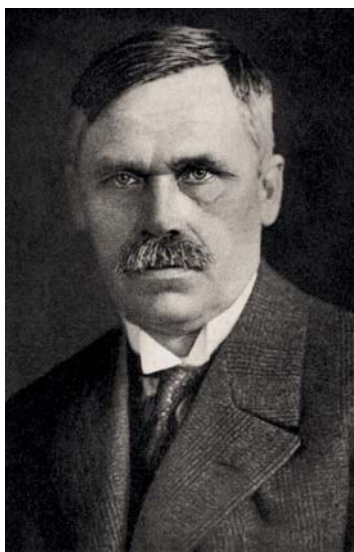
br. Jiří Filip

Československá obec legionářská se v meziválečném období stala největší a nejdůležitější legionářskou organizací v Československu. Základ tohoto postavení byl dán cestou, která vedla k jejímu ustavení.

V prvních letech po válce vznikly tři důležité legionářské organizace – Svaz československých legionářů, Družina československých legionářů a Jednota československých legionářů. S návratem posledních legionářů z Ruska v průběhu roku 1920 se stupňovala potřeba vytvoření organizace, která by sjednotila všechny legionáře, stala se oporou nového státu, ale také zárukou prosazování sociálních zájmů legionářů.

Jak již bylo uvedeno v minulém čísle Legionářského směru, za tímto účelem se ve dnech 15.–17. ledna 1921 konal Všelegionářský sjezd v Národním domě v Karlíně. Nejdůležitějším výsledkem sjezdu bylo usnesení, které ukládalo dosavadním legionářským organizacím ukončit svou činnost a svolat sjezd nové všelegionářské organizace. Ta se měla ve smyslu programového prohlášení stát oporou demokratické Československé republiky a nositelkou idejí, které vedly legionáře do zahraničního revolučního hnutí. Sjezdem byl rovněž zvolen Přípravný výbor, který vypracoval stanovy ČsOL.

Ustavující sjezd ČsOL se konal v neděli 22. května 1921 v Národním domě na Královských Vinohradech za přítomnosti 466 delegátů z Čech, Moravy, Slezska, Slovenska, Podkarpatské Rusi a Vídně. Jednomyslně bylo rozhodnuto o zaslání pozdravných telegramů prezidentu republiky T. G. Masarykovi a spisovateli Aloisi Jiráskovi. Rovněž bylo rozhodnuto o zaslání zvláštního



děkovného listu za dar praporu, jenž na sjezdu předal zástupce amerických Čechů. Kromě těchto oficiálních projevů byl předmětem jednání i apel na čs. vládu pro neutěšené sociální postavení mnohých legionářů, kteří po svém návratu do vlasti jen těžko hledali obživu. V dané době se jednalo až o 15 000 legionářů, kteří nebyli schopni nalézt práci, a to ani v dělnických profesích. Předmětem jednání byly pochopitelně i zprávy o dosavadní práci Přípravného výboru a návrh na reorganizaci Ústředí ČsOL a na způsob hospodaření celé organizace.

Po skončení jednání se účastníci sjezdu odebrali na Olšanské hřbitovy, kde byla památka padlých vůbec poprvé uctěna jménem ČsOL, když byl k hrobům popravených italských legionářů položen věnec s nápisem na stuhách „Československá obec legionářská – popraveným bratřím.“ ČsOL tuto tradici drží dodnes a na témže místě – u Památníku obětem válek – pořádá pietní akt v dny výročí bitvy u Zborova a boje o kótu Doss Alto.

Založení ČsOL bylo dovršeno na druhý den 23. května, kdy byli mimo jiné zvoleni i členové výkonných a odborných orgánů organizace. Ministerstvo vnitra schválilo stanovy ČsOL dne 5. července a Zemská správa politická v Praze tak učinila 11. července 1921. Tím se začaly psát první, a zároveň nejnáročnější roky vnitřní konsolidace ČsOL a prosazování jejího programového prohlášení v rámci československého veřejného života.

PRVNÍ LEGIONÁŘSTÍ POSLANCI

Vznik ČsOL se rovněž stal základem pro obsazení poslaneckých mandátů rezervovaných pro čs. legionáře. Při prvních volbách do zákonodárního Národního shromáždění republiky Československé, jež byly konány 18. dubna 1920, byli zpět v republice jen legionáři z Francie a Itálie, kteří za sebou měli bojové nasazení na Těšínsku a Slovensku v roce 1919. Většina čs. legionářů se však ještě nacházela na Sibiři. Proto bylo zákonem č. 234 Sbírkou zákonů a nařízení z 9. dubna 1920 rozhodnuto, aby si legionáři po svém návratu zvolili čtyři poslance.

Volby byly vypsány po skončení evakuace legionářů z Vladivostoku a za tímto účelem se 4. června 1921 sešel v kavárně Opera na Smíchově širší výbor ČsOL. Za poslance byli navrženi Josef Patejdl, ministerský rada kanceláře prezidenta republiky a nedávno zvolený první předseda ČsOL, Joža David, tajemník ČsOL na pražském ústředí, Václav Jaša, učitel z jihomoravských Morašic, a Martin Oríšek, učitel ve slovenské Brezové pod Bradlom. Jiná kandidátka podána do termínu nebyla, proto byl následně jmenován vydán poslanecký certifikát.

Legionářští poslanci následně dle svého politického přesvědčení vstoupili do klubů parlamentních poslaneckých stran. Při své práci se věnovali především legionářské problematice a do stranické politiky nijak nezasahovali. Tlumočili hospodářské a sociální požadavky legionářů a zdůrazňovali, že zájmem republiky je, aby byl její vývoj směřován v duchu demokratických a humanitních idejí, které vedly k vytvoření samostatného státu. Privilegium čtyř vyhrazených poslaneckých mandátů platilo pouze pro první volební období. Nadále se bývalí příslušníci československých legií ucházeli o poslanecký mandát již na klasických kandidátních listinách politických stran.

BUDOVÁNÍ ORGANIZACE

V roce svého založení evidovala ČsOL celkem 19 061 členů, kteří se do jejích řad přihlásili z necelých 500 jednot. ČsOL byla řízena z pražského Ústředního sekretariátu ČsOL a mezi sjezdy byly nejvyššími volenými orgány Výkonný výbor a Zastupitelstvo ČsOL. Při ústředí pracovala i řada odborných komisí a v rámci ČsOL působila i řada podpůrných a sociálních fondů. Organizační záležitosti měl v době první republiky na starost tajemník ČsOL Josef Svatoš, který zodpovídal i za celou řadu nejvýznamnějších legionářských slavností.

Geograficky byla ČsOL rozdělena do žup, které zastřešovaly místně působící jednoty. Území Československé republiky bylo rozděleno do žup, jejichž počet se ustálil v prvních letech na dvaceti. Byly jimi župa pražská, tábořská, kolínská, pardubická, královehradecká, mladoboleslavská, lounská, severočeská, západočeská, jihočeská, jihlavská, brněnská, olomoucká, moravsko-slezská, slovácká, bratislavská, povazská, pohronská, východoslovenská a podkarpatoruská. Zázemím každé župy se stal župní sekretariát a voleným orgánem župní výbor, který spravoval jednoty dle instrukcí pražského ústředí a organizačně zajišťoval činnost, které vyžadovaly koordinaci jednot



v rámci celé župy. Do čela každého župního výboru či výboru jednoty byli zvoleni předsedové, dalšími členy výboru byli místopředseda, tajemník, jednatel, pokladník a další členové.

MEZINÁRODNÍ POMOC ČsOL

Již krátce po svém ustanovení dokázala ČsOL prokázat svou snahu udělat ze světa lepší místo. V létě roku 1921 dalo Zastupitelstvo ČsOL podnět k podpoře ruských obyvatel zasažených hladomorem s důrazem na československé kolonisty na Ukrajině. Bylo usneseno obrátit se na tehdejší tzv. starostenké sbory, na město Prahu, na Národní radu, Národní jednoty, Sokol, Dělnickou tělovýchovnou jednotu, Dělnické odborové organizace, České Srdce, Československý Červený kříž, pražskou českou univerzitu a techniku, organizace lékařské, Svaz průmyslníků, Svaz československých bank a novinářské organizace.

Sbírka v městech a vesnicích vynesla finanční obnos ve výši 2 700 000 Kč, velké množství potravin i jiných darů. Dne 5. dubna 1922 byl z Bohumína vypraven první transport, jež zahrnoval 26 vagonů potravin, zejména pšenice, ječmene, mouky, cukru a různých tuků, a 5 vagonů jiných potřeb, například šatstva, léků apod. Následovaly ještě dva další transporty, díky čemuž bylo celkem do melitopolského a alexejevského okresu, které byly pro pomoc hladovějícím přiřazeny Československu, přepraveno 49 vagonů potravin a jiných potřeb. Zhodnocení pomoci přineslo zjištění, že díky československé pomoci bylo v dané oblasti před jistou smrtí hladem zachráněno 18 000 lidí.

IDEOVÉ ZÁKLADY

Po svém založení stála ČsOL před nanejvýš naléhavým úkolem – pomoci nezaměstnaným československým legionářům a těm, kteří se nacházeli v tíživé finanční situaci. Zároveň však bylo od počátku jasné, že ani účelné řešení sociálních otázek čs. legionářů a jejich rodin není nosným základem sjednocení, neodvrátí fragmentaci čs. legionářského hnutí a nezajistí příliv většiny legionářů do ČsOL.

Od počátku proto vedení ČsOL dbalo na jasnou a odůvodněnou prezentaci ideových základů svého programu a na jednotící pohled na roli čs. legionářů v boji za samostatný stát. To vedlo nejen k přílivu členstva, ale mělo zásadní vliv na kulturnost, s jakou byl odkaz čs. legionářů veřejně formulován a hájen. Meziválečnou ČsOL je možné hodnotit jako mírně levicovou v tom smyslu, že odmítala základní problémy poraženého Rakousko-Uherska v podobě měšťáctví a velkostatku, na druhou stranu ale kategoricky odmítala komunistickou diktaturu a tezi o třídním boji. K socialismu se ČsOL hlásila programově toliko v rámci myšlenek T. G. Masaryka.

ČsOL dokazovala svou státotvornou roli v zájmu demokratického vývoje republiky při svých manifestačních sjezdech i při četných prohlášeních k aktuálnímu dění doma i ve světě. Od počátku tak zaznívalo z úst jejich představitelů varování před nepřiznivým politickým vývojem v sousedním Německu. ■

Výstava „100 let spolu“ na náměstí Míru

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

Letošní 100. výročí založení Československé obce legionářské připomíná několik aktivit. Jednou z nich je i panelová venkovní výstava nazvaná „100 let spolu“, která je od 8. do 31. července k vidění na náměstí Míru v Praze na Vinohradech.



V pondělí 12. července 2021 odpoledne se uskutečnila komentovaná prohlídka výstavy, které se zúčastnila většina účastníků slavnostního odhalení pamětní desky armádního generála Otakara Husáka. Mezi hosty byla poslankyně a starostka Městské části Praha 2 paní Jana Černochová i dcera generála Husáka paní Eliška Suchomelová. Komentovanou prohlídku výstavou vedl br. Jiří Filip, který je jejím hlavním autorem.

Panely přináší informace a množství obrazového materiálu nejen k vzniku a působení ČsOL za první republiky, ale také ke krátkému mezidobí po druhé světové válce, k činnosti ČsOL v exilu a obnově v roce 1991. Velký prostor je pak dán současné činnosti ČsOL – výstava tak představuje i nejvýraznější projekty, jakými je například Legiovlak či Péče ČsOL o válečné veterány. Panely pak doprovází krátké medailonky osobností, které se zapsaly do staleté historie



ČsOL, ať se jednalo o legionáře z první světové války, účastníky druhé světové války či novodobé válečné veterány a sympatizanty.

Výstava bude v Praze k vidění také na začátku letošního září, kdy se v sobotu 4. září 2021 uskuteční Manifestační sjezd ČsOL. ■



Den legií v Blovicích

text br. Petr Tolar
foto Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích,
br. Petr Tolar

Sobota 19. června 2021 na zámku Hradiště v Blovicích patřila legionářům. Těm z první světové války, ale i jejich pokračovatelům z druhé světové války a také dnešním „legionářům“. Československá obec legionářská si totiž letos připomíná 100. výročí svého založení a plzeňská jednota ve spolupráci s Muzeem jižního Plzeňska v Blovicích uspořádala Den legií.

Po založení ČsOL vznikaly její místní regionální jednoty a na západě Čech tomu nebylo jinak. K nejvýraznějším aktivitám bratrů z řad ČsOL patřily účasti na slavnostech, budování pomníků a pamětních desek a organizace Zborovských oslav či Dnů legií. Na tuto tradici navázala akce plzeňské jednoty ČsOL a blovického muzea na Hradišti.

Celodenní program nabídl návštěvníkům venkovní výstavu, kterými členové ČsOL připomenuli léta 1918–1920 a československé legionáře z Ruska, Francie i Itálie, právě jako léta 1939–1945 a příslušníky československé zahraniční armády ze Západu, Východu a Středního východu. Největší expozice byla věnována československým letcům sloužícím v britském Královském letectvu a opomenuta nebyla ani současná Armáda České republiky, jejíž výzbroj a výstroj byly rovněž představeny skromnou výstavou, která však přilákala nemálo zájemců. Mohli tak na vlastní oči porovnat vývoj vojenského vybavení v rozmezí sta let. Vystavené vojenské stejnokroje, výstroj a výzbroj si návštěvníci mohli vzít do rukou a doptat se přítomných členů ČsOL na jakékoliv informace. Podoby, v jakých bylo možné naše vojáky spatřit na frontách světových válek, představila také komentovaná ukázka. Kromě výstav a povídaní o vybavení československých a českých vojáků nechyběla ani praktická ukázka prvků výcviku útočného oddílu 33. československého střeleckého pluku z Itálie, tzv. arditů.

Jelikož se přímo naproti hlavnímu vstupu do blovického zámku Hradiště nachází pomník obětí první světové války, nebylo možné zde uspořádat vojensko-historickou akci, aniž by nebyla jejich památka uctěna malým pietním aktem. Po poledni se tak u pomníku sešli zástupci ČsOL a muzea společně s panem starostou Zdeňkem Zelenkou a panem místostarostou Michalem Hodkem, aby společně položili k pomníku květiny. Čestnou stráž zajistili členové ČsOL v historických stejnokrojích ruských a italských legionářů. Ačkoliv se nejednalo o akci velkého rozsahu, přesto přitáhla pozornost řady návštěvníků Dne legií a místních občanů.

Pro hlubší seznámení s tématy prvního a druhého odboje pak proběhla série přednášek v areálu muzea. Nejdříve br. Martin Marek přiblížil začátky samostatného československého letectva, které se zrodilo mezi legionáři v Rusku. Další



přednáška byla opět o letcích, ale již o těch z druhé světové války. Br. Daniel Švec se věnoval československým letcům sloužícím v řadách britského Královského letectva. Nemohl se nezmínit i o blovickém rodákovi Karlu Bečvářovi, o kterém také napsal publikaci. Poslední přednáška byla věnována minulosti i současnosti ČsOL. Br. Petr Tolar nejdříve přiblížil stoletou historii a představil aktuální činnost členů legionářské Obce, br. Michal Rak se následně zaměřil na Edici paměti ČsOL, ve které již vyšlo mnoho vzpomínek válečných veteránů. Na jeho přednes plynule navazoval křest paměti ruského legionáře a blovického učitele Václava Valenty-Alfy, které pod názvem „Česká škola na Sibiři“ v roce 2020 vydala ČsOL ve spolupráci s rodinou a historikem blovického muzea Michalem Červenkou. Vlivem pandemie odloženého křtu knihy se ujal br. Rak, pan Červenka a vnučka Václava Valenty ses. Hana Krátošková, bez které by k vydání nikdy nedošlo. Namísto šampaňského byla kniha uvedena v život posypáním prstí z bojiště u Bachmače.

I přes celodenní horka, která patrně odvedla pozornost většiny lidí k bazénům a koupalištím, si cestu na Den legií do Blovic našlo nemalé množství lidí. Na akci se podílelo několik sester a bratrů z ČsOL, členů jednot z Plzně, Chebu, Hradce Králové i Valašských Klobouk, stejně jako členové KVH Čeští RAFáci, a patří jim veliký dík. Bezchybná byla spolupráce s Muzeem jižního Plzeňska v Blovicích, kterou zajišťoval pan Michal Červenka i Městem Blovice. Spolupráce mezi plzeňskou jednotou ČsOL a Blovicemi je během posledních let příkladná a Den legií v Blovicích to jen potvrdil. Pro plzeňské legionáře to však nebyla jediná akce, kterou si letošní 100. výročí vzniku ČsOL připomenou. ■





text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová

Den legií v Jindřichově Hradci

Pátek 2. července věnovala Československá obec legionářská vzpomínce na 104. výročí bitvy u Zborova. Jindřichohradecká jednota ČsOL „Br. Stanislava Berana“ u této příležitosti uspořádala Den legií v Jindřichově Hradci, čímž zároveň připomenula 100. výročí založení ČsOL v roce 1921 a navázala na tradice pořádání dnů legií v meziválečném období.

Datum akce bylo zvoleno symbolicky. K výročním bitvy u Zborova pořádali členové původní ČsOL v meziválečné době řadu vzpomínkových a kulturních akcí. Ačkoliv byl Zborov známým pojmem pro celou prvorepublikovou společnost, v Jindřichově Hradci rezonovaly zborovské oslavy vždy výrazněji. Slavného 2. července 1917 se totiž na zborovských pláních střetli Češi na obou bojujících stranách a na obou stranách bojovali i muži z města nad Vajgarem a jeho okolí – v pozici obránců vojáci „jindřichohradeckého“ 75. pěšího pluku rakousko-uherské armády, na něž útočili legionáři Československé střelecké brigády. Po více než sto letech od památné bitvy je třeba připomínat památku všech jejích obětí, bez rozdílu stejnojmenné, který nosily.



Od devíti hodin ráno se tak u pomníku obětí první světové války v Mertových sadech konal pietní akt ke 104. výročí bitvy u Zborova. Za jindřichohradeckou jednotu ČsOL akci zajistil br. Petr Pokovba, který s odkazem zborovské bitvy seznámil přítomné hosty. Nechyběl mezi nimi starosta města pan Jan Mlčák, velitel 44. lehkého motorizovaného praporu podplukovník Jakub Kábele a vrchní praporčík Pavel Ďucha, členové Klubu výsadkových veteránů Jindřichův Hradec a Klubu historie letectví Jindřichův Hradec. Na závěr pozval účastníky pietního aktu na náměstí Míru, kde se konala hlavní část dne legií.

Na náměstí Míru, jinak také nazývaném „Dolním náměstím“, byly od deseti hodin dopoledne připraveny prezentace



vybavení československých legií z první světové války, meziválečné československé armády a současné Armády České republiky. Ze stánku si mohli návštěvníci odnést informační letáky o historii a o činnosti současné ČsOL, děti dostaly na památku legionářské omalovánky či reflexní pásky. Největší zájem však vzbuzovaly stejnokroje, výstroj a výzbroj legionářů i současných vojáků, které od sebe dělí sto let. Kromě zbraní a vybavení představili vojáci AČR posádkou z Jindřichova Hradce i lehké víceúčelové obrněné vozidlo IVECO, které samo o sobě přilákalo mnoho zvědavců. Venkovní výstavy zaujaly děti i jejich rodiče a prarodiče. Všichni ocenili možnost osobního vyzkoušení historického i moderního vojenského vybavení na vlastní kůži.

I přes nepříznivé počasí navštívilo akci okolo tří set lidí, kterým se věnovali členové ČsOL, Klubu vojenské historie 29. pěší pluk „plk. Josefa Jiřího Švece“, a příslušníci 44. lehkého motorizovaného praporu „Generála Ereta“ z Jindřichova Hradce. Mezi návštěvníky bylo nemálo potomků československých legionářů, kteří se dozvěděli o možnosti vyhledat informace o předcích prostřednictvím elektronické databáze Krev legionáře, kterou přislíbili doplnit dokumenty z rodinných archivů. Stejně tak se na akci objevilo několik lidí, kteří projevíli aktivní zájem o vstup do řad ČsOL a pravděpodobně tak posílí některou jihočeskou jednotu.

Poděkování za pomoc při organizaci akce patří městskému úřadu v Jindřichově Hradci, panu starostovi Janu Mlčochovi, který akci udělil osobní záštitu, Muzeu fotografie a moderních obrazových médií, velení 4. brigády rychlého nasazení a dalším jednotlivcům. Za ČsOL se na programu podíleli sestry a bratři z jednot Jindřichův



Hradec, České Budějovice a Plzeň. Akce byla vzorem příkladné spolupráce.

K připomenutí 100. výročí založení ČsOL zajistila jindřichohradecká jednotka také zapůjčení putovní výstavy o dějinách ČsOL, kterou je možné až do 27. srpna navštívit v Městské knihovně Jindřichův Hradec. ■



Pocta osobnostem legionářského hnutí na Ostravsku

text br. Martin Lokaj
foto br. Radim Pilát

Dne 29. května uplynulo přesně sto let od chvíle, co se v moravsko-ostravském Národním domě sešlo na pět stovek legionářů z východní Moravy a Slezska, aby pouhý týden po ustavujícím sjezdu Československé obce legionářské dali vzniknout její moravskoslezské župě. Zahájili tak činnost organizace, která se během své dlouhé – byť totalitami přerušené – existence výrazně zapsala do společenského a kulturního života našeho regionu. Prostřednictvím svých místních jednot byla obec nejenom obhájkyní sociálních zájmů někdejších příslušníků zahraničních vojsk, ale vždy také aktivní šířitelkou masarykovských ideálů a odkazu nelehkého boje, svedeného za národní osvobození ve 20. století.

Naplňování tohoto historického poslání by nikdy nebylo možné bez obětavé a neúnavné práce výjimečně schopných osobností, jež si získaly důvěru svých „sester a bratří“ a byly jimi zvoleny do čela legionářského hnutí. Právě těmito činovníky, kterým vděčíme za vznik, opakovanou obnovu a úspěch Československé obce legionářské na Ostravsku, vzdali v den stoletého jubilea poctu jejich následovníci – členové současné Jednoty ČsOL Ostrava 1.

Počátky legionářského sjednocení v ostravské průmyslové aglomeraci jsou nesmazatelně spjaty se jménem vítkovického lékaře Ludvíka Klegy (1888–1933). Účastník lékařských misí na pomoc Slovanům bojujícím v balkánských válkách, šéflékař elitního úderného praporu československých legií na Rusi a především mimořádně nadaný a iniciativní organizátor spolkového života, kolem sebe začal soustřeďovat bývalé spolubojovníky z Ostravska bezprostředně po svém návratu do vlasti na podzim roku 1920. Přirozeně se pak ujal předsednictví vítkovické jednoty Československé obce legionářské i sociálně-zdravotní agendy moravskoslezské župy. Jeho činnorodá práce předčasně skončila v lednu 1933, kdy na následky prochlazení po jedné z četných cest za svými pacienty, náhle zemřel. Klegovy ostatky dnes spočívají v rodinné hrobce na hřbitově v Ostravě-Hrabové, kde jsme se jeho památce v úctě poklonili.

Vůdčí roli mezi jednotami černouhelného kraje hrála v meziválečném období bezesporu ta moravsko-ostravská. Zásahu na tom měl její dlouholetý předseda – ruský legionář, gymnaziální profesor, komunální politik a přední osobnost ostravské kultury Rudolf Tlapák (1884–1940). Ten stál za nepřehledným množstvím osvětových a vzdělávacích iniciativ, které přispívaly



k povznesení kulturní i sociální úrovně regionu. Legionářské bratrstvo se pod jeho vedením všestranně zapojilo do veřejného života Moravské Ostravy a aktivně popularizovalo své zásluhy na vzniku státu – publikacemi, přednáškami nebo vytvořením vlastního muzea. Vrcholem Tlapákovy činnosti pak bylo pořádání velkolepých zborovských oslav v letech 1927 a 1937. Nepřekvapí proto, že byl již v září roku 1939 německými okupanty preventivně zatčen a deportován do koncentračního tábora v Oranienburgu u Berlína, kde v říjnu 1940 zahynul. Tichou vzpomínkou jsme mu věnovali nad skromným hrobem, jež se nachází na slezsko-ostravském ústředním hřbitově.

Nedaleko spočívá také další ruský legionář – vynikající lékař, zakladatel a ředitel zábrzežské nemocnice Raimund Šrámek (1885–1949), poválečný předseda moravskoslezské župy, kterou se i díky jeho zásluze podařilo obnovit v původním rozsahu a úzce propojit s dalšími organizacemi účastníků prvního a také druhého odboje v duchu národní jednoty. Pěči legionářů byly vráceny na svá místa Němci odstraněné pomníky a na paměť obětí šesti let okupace budovány nové. Naděje v další rozvoj legionářského hnutí se však rozplynula po únoru 1948 s nástupem komunistů k moci. Následovala likvidace Československé obce legionářské sloučením do Svazu bojovníků za svobodu, snaha vymazat odkaz prvního i druhého nekomunistického odboje a persekuce řady jejich účastníků.

Po čtyřech dekádách rudé totality nebylo obnovení Československé obce legionářské vůbec snadné a v někdejší podobě vlastně vůbec možné. Nelehkého úkolu se však i navzdory vysokému věku chopili s vervou někdejší příslušníci našeho zahraničního odboje za druhé světové války. Výraznou osobností porevoluční obrody odbojářského hnutí na Ostravsku 90. let minulého století byl nesporně Jan Pavlíček (1917–2010), účastník bitvy o Francii a obléhání





přístavu Dunkerque. Ten stál u vzniku a následně v čele Jednoty Československé obce legionářské Ostrava a po jejím rozdělení vedl až do své smrti Jednotu Ostrava 2. Čestný občan města Ostravy byl pohřben na hřbitově při kostele sv. Jana Křtitele v rodných Palkovicích, kde jsme mu vzdali zasloužený hold. Tichou vzpomínku jsme při této příležitosti věnovali i ruskému legionáři, moravsko-ostrovskému policejnímu řediteli a vězni nacistů Emilu Bačovi (1882–1954), jehož hrob se nachází opodál.

Naší poslední zastávkou bylo pohřebiště ve Vítkovicích, kde na věčnosti odpočívá Mikuláš Končický (1925–2015), čestný občan Ostravy, kterou na jaře 1945 osvobozoval coby příslušník 1. československé samostatné tankové brigády a jež se mu posléze stala domovem. Roku 2002 se stal předsedou jednoty Ostrava 1, jejíž činnost spojil právě především s komemorací

událostí, hrdinů a obětí osvobozovacích bojů závěru druhé světové války na dnešním česko-polském pomezí. Jeho povtavé vyprávění bylo po dlouhá léta neodmyslitelnou součástí všech pietních setkání, poutí a besed spjatých s připomínkou Ostravské operace. Nad hrobem jsme tak na něj při minutě ticha vzpomínali s neskrývaným pohnutím.

Naše úcta a vděk samozřejmě nepatří pouze jmenovaným činovníkům, ale všem bývalým i současným členům Československé obce legionářské na Ostravsku – přímým účastníkům všech tří odbojů, jejich pozůstalým, novodobým válečným veteránům a sympatizantům, kteří v uplynulém století přispěli svým dílem k naplnění historického poslání naší organizace. Díky jim můžeme na Ostravsku i nadále udržovat povědomí o boji Čechů a Slováků za národní osvobození a rozvíjet tradice, na kterých stojí naše moderní státnost. ■

Jubileum olomoucké jednoty foto Pavel Vystrčil

Dne 26. června 1921 byl na ustanovující valné hromadě v České Besedě oficiálně vyhlášen vznik „Jednoty Československé obce legionářské v Olomouci“. Olomoučtí legionáři si tak v den výročí připomněli rovných sto let své existence. ČsOL od té doby prošla řadou významných milníků, či etap vynuceně přerušené činnosti. Je nicméně velice dobrou zprávou, že i po sto letech ve městě nacházíme fungující jednotu ČsOL. V rámci „stoleté“ připomínky pak uniformované členy Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. pluku Hanáckého“

na snímcích z olomoucké Korunní pevnůstky natrvalo zvětčil fotograf Pavel Vystrčil, za což mu patří také neskolalý dík.

Současně si dovoluujeme uvést, že v předvečer uvedeného výročí, dne 25. června 2021, proběhla mimořádná schůze členů Jednoty ČsOL Olomouc 1. Na uvedeném setkání byl novým předsedou jednoty zvolen br. Tomáš Brenza. Tímto mu také ke zvolení gratulujeme a přejeme hodně zdaru v činnosti! Jsme plně přesvědčeni, že tak dochází k zahájení nové etapy činnosti olomouckých legionářů. ■



Slavnostní odhalení pamětní desky generála Otakara Husáka

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

Ulice U Havlíčkových sadů na pražských Vinohradech se v pondělí 12. července 2021 stala svědkem slavnostní chvíle. Na domě čp. 422/1 byla odhalena nová pamětní deska připomínající osobnost armádního generála Otakara Husáka – významného legionáře, přednosty Vojenské kanceláře prezidenta republiky, ministra národní obrany, vězně koncentračního tábora a oběti komunistické perzekuce. Deska vznikla díky spolupráci Československé obce legionářské, rodiny generála Husáka, Městské části Praha 2 a Ministerstva obrany České republiky.



O zhotovení bronzové pamětní desky se postarala umělecká slévárna HVH z Horní Kalné, která patří mezi českou špičku ve svém oboru. Autorem reliéfu Otakara Husáka je umělec Martin Dašek. Deska měla být původně odhalena v den státního svátku, 28. října 2020, ovšem kvůli hygienickým opatřením a nařízením vlády proti šíření nemoci covid-19 došlo k odložení plánované akce až na léto 2021. Byla umístěna na domě, ve kterém Husák žil a zemřel 12. června 1964.

Slavnostního odhalení se zúčastnila dcera generála Husáka paní Eliška Suchomelová, předsedkyně Výboru pro obranu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a starostka Městské části Praha 2 paní Jana Černochová, první zástupce náčelníka Generálního štábu Armády České republiky pan generálporučík Jaromír Zůna, zástupce Vojenské kanceláře prezidenta republiky pan plukovník Martin Machatý, místopředseda ČsOL a čestný občan Praha 2 br. plukovník ve výslužbě Tichomír Mirkovič a člen Předsednictva Republikového



výboru ČsOL a řídící tajemník br. Milan Mojžíš. Čestnou stráž ve stejnojmenných československých legionářů a s praporem Ústředí ČsOL zajišťovali členové ČsOL pod vedením br. Jiřího Charfreitaga, který měl zásadní podíl na realizaci celé akce – od návrhu a zhotovení desky až po její odhalení. Akt odhalení desky se uskutečnil za účasti široké veřejnosti, obyvatel okolních domů a vlastenců, kteří se přišli poklonit památce Otakara Husáka.

Na úvod připomněl br. Jiří Filip, organizační tajemník ČsOL, osobnost Otakara Husáka. Muže, který v roce 1914 neváhal a vstoupil do České družiny, zárodku slavných československých legií, v jejichž řadách vybojoval samostatnost pro svou vlast. V nových poměrech republiky se zásadní měrou podílel na zrodu její moderní armády a díky svým kvalitám dosáhl nejvyšší vojenské hodnosti. Zásluhy, statečnost a obětavost generála Husáka jsou v příkrém rozporu s tím, jak byla jeho osobnost dlouhá léta opomíjena. Ve svém projevu pak starostka Jana Černochová připomněla bojovnost generála Husáka v otázkách rozpočtu armády, za který bojoval v nelehkých dobách budování republiky, a květinou poděkovala jeho dceři Elišce Suchomelové za láskyplné zázemí, které mu rodina poskytovala i v nelehkých dobách. Milan Mojžíš pak za ČsOL shrnul proces vzniku pamětní desky a poděkoval za podporu rodině, městské části i ministerstvu obrany.

Po projevech následovalo samotné odhalení pamětní desky, kterého se ujala paní Suchomelová, paní Černochová, generálporučík Zůna a plukovník Mirkovič. Jinak bezchybně probíhající ceremonie se zde setkala s vtipným klopýtáním, když se bíločervený látkový překryt, kterým byla deska zahalena, v posledním místě zasekl a nešel strhnout dolů. Paní starostka však pomohla zádrhel vyřešit uvázáním svého konce látky k mříži okna a akce mohla pokračovat položením



květinových darů pod pamětní desku k uctění památky armádního generála Otakara Husáka. Krátký pietní akt byl po minutě ticha zakončen historickou nahrávkou československé hymny.

Koordinátor publikační činnosti ČsOL br. Michal Rak pak představil nově vydaný třetí díl Husákových pamětí, které vydává legionářská Obec ve spolupráci s Nakladatelstvím EPOCHA. Jedná se již o šestnáctý příspěvek do Edice pamětí ČsOL a celé Husákovy memoáry ještě uzavře na podzim 2021 čtvrtý díl. Dosud vydané tři díly lze zakoupit v běžné distribuci, či za zvýhodněnou cenu v Muzeu československých legií v Praze nebo na Legiovlačku. ■

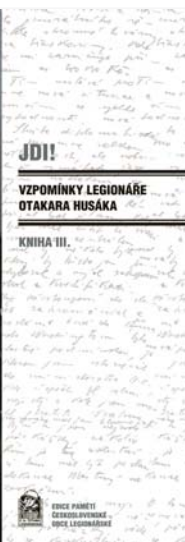
Jdi! Kniha III.

br. Michal Rak

Vzpomínky legionáře Otakara Husáka

Třetím dílem pamětí Otakara Husáka začínají jeho záměry do budoucna. Po skončení bojů o Slovensko chtěl opustit armádu, věnovat se podnikání a také se oženil. President Masaryk s ním ale měl jiné plány! Husák tak pokračoval ve službě a s ministrem Benešem se podílel na vyjednávání prvních spojeneckých smluv v Jugoslávii a Rumunsku. Během jednání si velice porozuměl jak s následníkem srbského trůnu princem Alexandrem, se kterým sdílel frontové zkušenosti, tak s rumunským králem Ferdinandem I., který naopak ocenil jeho znalosti ušlechtilých vín a koňaku. Pro tuto cestu se také dočkal povýšení do generálské hodnosti a to jako první legionář na domácí půdě (úplně prvním povýšeným generálem čs. armády se v březnu 1919 stal Ferdinand Schöbl, velitel čs. sil na Slovensku).

Mladou republiku však trápila politická nestabilita, která vyústila ve vznik úřednické vlády Jana Černého. V té byl na prezidentovo doporučení jmenován gen. Husák ministrem



národní obrany. Stal se tak budovatelem armády, o jejíž celkovou budoucnost v ekonomicky obtížném poválečném období musel bojovat na všech frontách. Nechybí tak přiblížení polemik a diskusí v parlamentu, senátu i na stránkách tehdejšího tisku. Zajímavé je také přiblížení cenových nákladů na vybavení armády, které rostly závratným tempem. Jak je u něj zvykem, nezapomíná některé, dnes již téměř zapomenuté, osobnosti té doby. Prostřednictvím korespondence a dochovaných dokumentů se také vrací k situaci a historii čs. legie v Rusku v letech 1919–1920. Maximální pracovní nasazení a stres však zanechaly stopy na jeho zdraví.

Letošní rok je pak rokem, kdy si Československá obec legionářská připomíná sto let své existence. Ačkoliv Otakar Husák nikdy nebyl jejím členem, ve veteránském hnutí byl výraznou osobností a pro udržení odkazu legií vykonal mnoho záslužné práce. A o této jeho činnosti se můžete dozvědět blíže v příloze tohoto svazku. ■



Předseda ČsOL br. Budinský zahájil v Horažďovicích cestu Legiovlaku

br. Jiří Filip a br. Jiří Charfreitag
foto ČsOL

Na malebném, nově upraveném, nádraží v Horažďovicích při pomezí Plzeňského a Jihočeského kraje první červnový den po 10. hodině dopolední proběhlo slavnostní zahájení letošní cesty Legiovlaku.

Úvodního slova se ujal předseda Československé obce legionářské br. Pavel Budinský, který v první řadě poděkoval partnerům Legiovlaku – Českým drahám a Správě železnic. Jeho zvláštní poděkování směřovalo k Ministerstvu obrany ČR, které i pro letošní rok významně podpořilo provoz Legiovlaku a umožnilo pokračování jeho cesty po naší vlasti. S projevem k přítomným následně vystoupil náměstek pro řízení sekce správy a řízení organizací MO pan Lukáš Klučka, který vyzdvihl význam projektu Legiovlak pro připomínání zásadní role československých legionářů pro vznik samostatného československého státu a přivítal skutečnost, že i nadále spolupracuje Ministerstvo obrany ČR a ČsOL na jeho dalším provozu. Poradkyně náčelníka Generálního štábu Armády ČR paní brig. gen. Lenka



Šmerdová zdůraznila propojení tradic současné armády s tradicemi legionářskými, které se nově promítá i do Legiovlaku, který ve své expozici klade důraz i na druhý odboj a zahraniční válečné a mírové mise naší armády posledních 30 let. Popřála Legiovlaku mnoho zvědavých návštěvníků a mnoho sil jeho posádce. Závěrečné vystoupení patřilo obchodnímu řediteli ČD ROC Plzeň panu Vladimíru Kostelnému, který rovněž připomněl některé významné momenty z boje československých legionářů na Transsibiřské magistrále a popřál Legiovlaku mnoho ujetých kilometrů.

Předseda ČsOL br. Budinský, řídicí tajemník br. Milan Mojžíš a vedoucí Legiovlaku br. Jiří Charfreitag předali Kříž Za zásluhy velkému podporovateli Legiovlaku panu Karlu Otavovi, současnému starostovi města Lysé nad Labem. Medailí



Za podporu projektu Legie 100 byl oceněn pan Roman Juráš, generální ředitel a předseda představenstva Generali Česká pojišťovna, a. s.

Následně se vzácní hosté, mezi nimiž nechyběl ani náměstek hejtmanky pro oblast dopravy Plzeňského kraje pan Pavel Čížek a starosta města Horažďovice pan Michael Forman, vydali na prohlídku Legiovlaku, která však musela být pro aktuálně platná omezení komentována venku. Až poté si mohli účastníci individuálně prohlédnout jednotlivé vagony soupravy.



Od června se tedy vrátil Legiovlak na koleje a v uplynulých týdnech navštívil sedm míst, především v jižních Čechách, kde si soupravu prohlédlo více než 15 000 návštěvníků. Tím se i potvrzuje fakt, že obliba Legiovlaku u široké veřejnosti je stále velká. Novinkou pro letošní sezónu byla úprava expozice, kde jsme nově doplnili informace o působení našich vojáků za druhé světové války, ale také v zahraničních misích pro roce 1989. Krejčovský vůz byl pak doplněn o průřez stejnokrojů našich vojáků v letech 1914–2020 jakožto přehled více než stoleté tradice naší armády. Na jednotlivých zastávkách také ve spolupráci s rekručními pracovišti AČR doplňujeme expozici Legiovlaku o stánek, ve kterém se mohou naši návštěvníci seznámit s prací naší současné armády, ale také získat zajímavé tiskoviny pro děti i dospělé.

Tak abychom naší soupravu ještě více ztraktivnili, bude u Legiovlaku od 20. července do 12. září přistavena parní lokomotiva 431.032 zvaná Ventilovka, kterou nám do soupravy zapůjčilo Muzeum starých strojů a technologií ze Žamberku. Díky spolupráci s Českými drahami, pak bude tato lokomotiva i soupravu Legiovlaku přepravovat, což je již několik let naším snem. Pevně věříme, že již v příštím roce se k našim historickým vozům připojí též parní lokomotiva 433.025, kterou již pátým rokem Československá obec legionářská rekonstruuje. ■



Pieta u sochy Milana Rastislava Štefánika

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

V úterý 4. května 2021 uplynulo již 102 let od tragické smrti významného budovatele samostatné Československé republiky, Milana Rastislava Štefánika. Tradiční pietní setkání, které Československá obec legionářská ve spolupráci se Společností M. R. Štefánika v České republice v tento den každoročně organizuje u Štefánikovy sochy před hvězdárnou na Petříně, se letos muselo již podruhé uskutečnit v omezeném režimu. Na pozvání ČsOL se jednotlivé delegace, které se připojily ke vzpomínce, dostavily na Petřín samostatně.

V deset hodin dopoledne položili květiny k soše významného vědce, vojáka a politika Milana Rastislava Štefánika ředitel Odboru analytického Kanceláře prezidenta republiky Roman Lipták a za Vojenskou kancelář prezidenta republiky plk. gšt. Petr Cupák, zástupce náčelníka. O hodinu později se za Ministerstvo obrany České republiky připojil Vladimír Müller a za Generální štáb Armády České republiky poradkyně náčelníka brig. gen Lenka Šmardová. V půl druhé odpoledne přišli k pomníku zástupci Společnosti M. R. Štefánika v České republice Vojtech Čelko, velvyslanec Slovenské republiky v České republice Jeho Excelence Rastislav Káčer, a za Československou obec legionářskou předseda Pavel Budinský. Ve dvě hodiny odpoledne se dostavil senátor Marek Hilšer, který položil kytici za Senát Parlamentu České



republiky. Později dorazil také 1. místopředseda Českého svazu bojovníků za svobodu Emil Kulfánek a ve tři hodiny odpoledne Kateřina Pohlová, vedoucí Historicko-dokumentačního střediska České obce sokolské. Za Masarykovo demokratické hnutí položila kytici výkonná tajemnice Jindřiška Nevyjelová a za Štefánikovou hvězdárnu, před kterou se celý akt uskutečnil, její vedoucí Tomáš Prosecký.

I přes protiepidemická omezení se organizačnímu tajemníkovi a Sekretariátu ČsOL podařilo zorganizovat plynulý pietní akt s důstojnou vzpomínkou na jednu z největších osobností československých dějin. Poděkování patří všem zmíněným, kteří přišli uctít památku Milana Rastislava Štefánika. Nezbývá než doufat, že příští rok se již akce uskuteční tak, jak jsme zvyklí. ■

Uctenie pamiatky generála Milana Rastislava Štefánika v Bratislave

text Ferdinand Vrabel
foto Peter Sadák

V Bratislave sa 4. mája 2021 pri pomníku generála Milana Rastislava Štefánika uskutočnila pietna spomienka na tohto významného predstaviteľa našich národov v boji za slobodu a za spoločný demokratický štát. Vzhľadom na stále pretrvávajúce protiepidemiologické opatrenia sa táto slávnosť opäť uskutočnila len v skromnejšom formáte.

Brigádny generál Francúzskej armády a generál in memoriam Ozbrojených síl Slovenskej republiky PhDr. Milan Rastislav Štefánik je jednou z najvýznamnejších osobností v dejinách slovenského národa. A nielen slovenského, ale aj českého, veď okrem toho, že Štefánik bol všeobecne uznávaným vedcom – astronómom, bol aj politikom, diplomatom, významným žiakom a spolupracovníkom profesora a nášho prvého prezidenta Tomáša Garrigue Masaryka, spolutvorcom a vojenským organizátorom československých légii. Významne tak prispel k vytvoreniu spoločného štátu oboch našich národov¹⁾ – Československej republiky v roku 1918. Žil krátko – necelých tridsaťdeväť rokov (*21. 7. 1880 – †4. 5. 1919), ale vykonal dielo za celé generácie našich vlastencov. Tragická smrť 4. mája 1919 Štefánikovi



zabránila v tom, aby po účasti na rôznych bojiskách vojny i na diplomatických rokovaníach v cudzine dokázal svoje schopnosti a lásku k svojmu národu aj svojou aktívnou účasťou v bojoch na Slovensku v prvom polroku 1919 a potom pri budovaní československej štátnosti. ■

¹⁾ Alebo, ako sa to chápalo v jeho dobe a ako je to napísané aj na jeho mohyle na Bradle: národa československého.

Ústředí Československé obce legionářské k 76. výročí Pražského povstání

text br. Jiří Filip, br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová,
ses. Marcela Tolarová, br. Jiří Filip

Ve středu 5. května 2021, v den 76. výročí zahájení Pražského povstání – hrdinného boje za osvobození hlavního našeho města od německých okupantů – se uskutečnilo několik pietních vzpomínek, kterých se pochopitelně zúčastnili i zástupci Ústředí Československé obce legionářské. Akce musely proběhnout v rámci mezi protipandemických opatření s vyloučením veřejnosti, na padlé Pražany a další barikádníky však není možné zapomenout.



MÍSTOPŘEDSEDA ČsOL BR. TICHOMÍR MIRKOVIČ SE POKLONIL PAMÁTCE PADLÝCH U ROZHLASU

Každoročně se 5. května pořádá pietní akt před budovou Českého rozhlasu v Praze, kterým jsou připomínány oběti boje za udržení svobodného rozhlasového vysílání v průběhu povstání a padlých povstalců v hlavním městě vůbec. Stejně tak jako loni neumožnila protiepidemická opatření organizovat tradiční program celé ceremonie a zástupci institucí a spolků byli vyzváni, aby se k budově rozhlasu dostavili individuálně ve dvojicích. Za ČsOL se chopil této cti místopředseda br. plk. v. v. Tichomír Mirkovič, který se poklonil památce padlých bojovníků v doprovodu tajemníka br. Jiřího Filipa. Br. Mirkovič, sám veterán druhé světové války, se piety u rozhlasu účastní pravidelně a byl velice rád, že ani letos u budovy Českého rozhlasu nechyběl.

PIETA PŘI STAROMĚSTSKÉ RADNICI V PRAZE

Po desetiletí, jež následovala po vítězství v druhé světové válce, je jedním z výrazných míst piety za padlé v Pražském povstání Staroměstská radnice. Stejně, jako tomu bylo loni, i letos byly instituce a spolky požádány o individuální přinesení květinových darů a hold památce padlých. V průběhu dne se u pamětní desky na budově Staroměstské



radnice poklonili památce padlých 1. místopředseda Senátu Parlamentu České republiky pan Jiří Růžička, náměstek ministra obrany pan Vladimír Müller a brigádní generálka Lenka Šmerdová, ale také zástupci Českého svazu bojovníků za svobodu. O páté hodině odpolední se na tomto místě poklonili primátor hlavního města Prahy pan Zdeněk Hřib a místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky pan Vojtěch Píkal, které následovali předseda ČsOL br. Pavel Budinský a tajemník ČsOL br. Jiří Filip. Stejným způsobem byly následně položeny květiny na radnici k ohořelému kříži, který byl v květnu 1945 vztyčen před radnicí na Staroměstském náměstí a stal se improvizovaným prvním pomníkem padlých povstalců.

VZPOMÍNKA NA OBRÁNCE TROJSKÉHO MOSTU

U jednoho ze symbolů obrany Prahy před náporom německých vojsk od severu – u Mostu Barikádníků – položili zcela samostatně kytici zaměstnanci ČsOL ses. Marcela Tolarová a br. Petr Tolar. Předchůdcem dnešního mostu byl Trojský most, který se zapsal do historie cyklem povídek spisovatele Jana Drdy „Němá barikáda“ a stejnojmenným filmem režiséra Otakara Vávry z roku 1949. U severní paty mostu, pod úrovní ulice Povltavská směrem k Vltavě, se nachází pomník věnovaný obráncům Trojského mostu se jmény těch, kteří v bojích padli. Na velkém bílém kameni jsou vytesána jména: Jindřich Bouček, Jan Doubek, Karel Havlíček, Karel Houška, František Janeš, Josef Jenč, Josef Kanda, Bohumil Kandus, Břetislav Kašpar, Čeněk Kniže, Václav Kocián, Miroslav Kočí, Vojtěch Krajčiček, Vladimír Krema, Josef Kremla, Josef Kutil, František Louška, Antonín Malý, Antonín Mauler, Karel Němec, Rudolf Novák, Kamil Pešek, Tomáš Pfefer, Emil Pokorný, Zdeněk Pokorný, Josef Rathous, Miroslav Rosenkranz, František Soukal, Jaroslav Suntych, František Šulc, Ludvík Váňa, Jan Vlk, František Vyšín, Josef Bukovský, František Buta, Josef Holub, František Horníček, Antonín Kavín, Antonín Kárník, Václav Klíma, František Kmošek, Alois Kovář, Ladislav Lundák, Josef Patočka, Jindřich Plachý, Vlasta Procházková, Karel Světlík, František Splavec, Josef Svoboda, Emil Sýkora, František Švec, Emanuel Všetečka a deset neznámých bojovníků. Čest jejich památce. ■

Na Vítkově uctili představitelé státu a spolků Den vítězství

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Volfová

Vrcholným pietním aktem, jímž si v našem státě připomínáme vítězství nad nacismem v druhé světové válce, je pieta na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově, při které přítomní nejvyšší ústavní činitelé, představitelé spolků a váleční veteráni položením květinových darů uctí památku Neznámého vojína a tak vzdají hold všem padlým hrdinům a obětem, jež si světový konflikt vyžádal.



Za přítomnosti prezidenta republiky, předsedů obou komor parlamentu a dalších představitelů se památce poklonil za Československou obec legionářskou její předseda br. Pavel Budinský v doprovodu místopředsedy ČsOL br. plk. v. v. Tichomíra Mirkoviče a dalšího válečného veterána druhé světové války br. genmjr. Miloslava Masopusta. Pieta, jež proběhla za přísných bezpečnostních a protiepidemických opatření se zkráceným programem, se letos již podruhé konala bez přítomnosti veřejnosti.

Tajemník br. Jiří Filip se v sobotu 8. května účastnil za ČsOL piety u pomníku obětí druhé světové války na pražském Klárově, kde se v časových rozestupech a za tónů Večerky zástupci institucí a spolků rovněž klaněli památce těch, kterým válka vzala to nejcennější, ale nepřipravila je o čest a lidskost. ■



Československá obec legionářská uctila padlé a oběti války na Olšanech

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Volfová,
ses. Marcela Tolarová, ses. Zuzana Palová

Zástupci Československé obce legionářské v čele s místopředsedou br. plk. v. v. Tichomírem Mirkovičem, si na Čestném vojenském pohřebišti Olšanských hřbitovů v Praze připomněli památku obětí květnových bojů i osudy významných osobností naší vojenské historie.

V zájmu dodržení protiepidemických opatření byli zástupci ČsOL, jimiž byl dále řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš, tajemník pro organizaci ČsOL br. Jiří Filip, vedoucí projektu Legiovlak br. Jiří Charfreitag a vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány br. Viktor Šinkovec, rozděleni do více skupin, v nichž následně přistoupili k položení květinových darů a vzdání cti u pomníku 1. čs. armádního sboru v SSSR, pomníku vojáků Rudé armády, československých letců v RAF, policistům a četníkům, obětem pražského povstání, povstalcům a obětem z Prahy 4, vojákům bulharské armády a padlým příslušníkům branných sil Commonwealthu. Tradičně byla kytice položena na hrob velitele pražského povstání arm. gen. in m. Karla Kutlvašra, dále na hrob velitele československých jednotek u Tobruku



a Dukly arm. gen. Karla Klapálka a rovněž na hrob generála Antonína Mikuláše Číly.

Navzdory tomu, že podobným způsobem se odehrály pietety květnových výročí po celé naší zemi, nesnižuje to nic na skutečnosti, s jakou samozřejmostí instituce a spolky přistoupily alespoň komorně ke všem tradičním pietám. ■



Několik zastavení u pomníků Pražského povstání na Praze 8 a 9

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová,
br. Petr Tolar

Ve středu 5. května 2021 si český národ připomínal 76. výročí začátku celonárodního povstání proti německým okupantům na sklonku druhé světové války. Jednalo se o vyvrcholení snah domácího odboje o osvobození vlasti, které bylo načasováno dle postupu osvobozenecých armád. Největším bojovým vystoupením Čechů bylo ve dnech 5. až 9. května 1945 Pražské povstání. K mnoha bojům, ale i německým válečným zločinům, došlo na území Prahy 8 a Prahy 9. Členové Československé obce legionářské navštívili několik pietních míst, která tyto události připomínají.



Zaměstnanci Ústředí ČsOL, ses. Marcela Tolarová a br. Petr Tolar, obešli v den 76. výročí vypuknutí Pražského povstání několik pietních míst spojených s koncem války na Praze 8 a Praze 9. Jejich pietní cesta začala u jednoho ze symbolů obrany Prahy před náporom Němců od severu – u Mostu Barikádníků. Předchůdcem dnešního mostu byl Trojský most, který se zapsal do historie cyklem povídek spisovatele Jana Drdy „Němá barikáda“ a stejnojmenným filmem režiséra Otakara Vávry z roku 1949. U severní paty mostu, přes Povltavskou ulici směrem od řeky, se před vstupem do budovy ČVUT nachází pomník věnovaný památce bojovníků pražských barikád se sovkou truchlící ženy a padlého barikádníka od Josefa Malejovského, u kterého ses. Tolarová položila kytici.

Další zastávkou byl první ze tří navštívených pomníků, který připomíná příjezd sovětské Rudé armády do Prahy. Tyto identické pomníky byly v Praze instalovány v roce 1948 u hlavních příjezdových cest, kterými sovětské tanky vstupovaly do města. Prvním z těchto pomníků byl ten, který se nachází u ulice Čimická na okraji Čimického háje. Druhý takový pomník navštívili členové ČsOL v Hornátecké



ulici v Kobyliších. Tento se nachází v oploceném areálu kobyliškého hřbitova, v oddělení čestného pohřebiště českých povstalců. Ještě před položením květiny k sovětskému pomníku, uctila ses. Tolarová památku zde pochovaných žen a mužů, kteří položili životy v květnové revoluci. Deska tyčící se mezi jednotlivými náhrobkami nese důležité poselství: „Z takových obětí roste tvá svoboda! Pamatuji!“.

Následující zastávkou byl malý pomník na okraji Ďáblického háje. Do kamene pomníku je vytesáno pět jmen mužů z Čakovic, účastníků Pražského povstání, kteří jeli 7. května 1945 do Ďáblického háje zlikvidovat německé kulometné hnízdo. Sedmá zastávka se nacházela jen o kousek dále po Žernosecké ulici, před budovou základní školy. Pomník ze světlého kamene s vytesanou polskou orlicí připomíná podíl polské Druhé armády na osvobození severních Čech a účast polských vojáků na Pražské operaci Rudé armády. Jednotky polské armády pod velením generála Karola Świrczewského dosáhly 11. května 1945 prostoru mezi Ďáblicemi a Čakovicemi, čímž zakončily bojovou cestu v rámci osvobozování Československa.

K další zastávce bylo potřeba dojet k Ďáblickému hřbitovu, ovšem nikoli k tomu známému hřbitovu vystavěnému v kubistickém stylu, ale ke starému hřbitovu bývalé samostatné obce Ďáblice. Tomuto místu se také říká „malý Ďáblický hřbitov“ a nachází se na křižovatce ulic Ďáblická a K Lomu.



Před vstupní bránou se nachází další pomník věnovaný příjezdu Rudé armády do Prahy – třetí a poslední, který oba členové ČsOL v rámci své výpravy navštívili.

Deváté zastavení cesty po pietních místech spojených s Pražským povstáním bylo v ulici Na Dílcích. Před domem čp. 20 se nachází pomník se jmény obětí druhé světové války ze čtvrti Slovanka. Většina zde uvedených jmen je spojena s povstaleckými boji a násilnostmi německé armády v májových dnech roku 1945. Podobným pomníkem byl i další navštívený, tentokrát v parku Václavka na křižovatce ulic K Šafránci, Litoměřická a Na Pokraji. Dalším cílem se stal pomník umístěný ve svahu naproti domu čp. 6 v ulici Františka Kadlece. Pomník složený z několika kamenných kvádrů s plastikou českého lva nese jména patnácti Čechů, kteří zemřeli během bojů v okolí.

Na blízké Zenklově ulici pokračovalo putování po pietních místech Pražského povstání k domům čp. 220 a čp. 181. Na obou domech se nacházejí pamětní desky, které připomínají oběti vraždění civilistů německými vojáky 7. května 1945. Esesmani vnikali do domů podél Zenklové ulice a nalezené obyvatele buď stříleli, nebo hnali před vlastní obrněnou technikou jako živé štíty. První pamětní deska, se známým motivem přísahající ruky a nápisem „Věrní zůstaneme“, se nachází na rohovém domě a je viditelná z Okrouhlické ulice. Obsahuje také silný epitaf: „Jsou rosou která zavlažuje, jsou daní která zavazuje.“ Dalšího komentáře netřeba. Další kroky členů ČsOL vedly Zenklovou ulicí směrem na Palmovku a dále na Balaběnku. Na náměstí Na Balabence se v parku před základní školou nachází pomník čtveřici povstalců, kteří byli přepadeni německými vojáky z německého vlaku stojícího na viaduktu. Ses. Tolarová položila k jejich pomníku



kytici růží, aby se na jejich památku nezapomnělo.

Ve stínu víceúčelové haly O2 Arena se nachází pomník věnovaný obětem druhé světové války a květnového povstání z řad zaměstnanců libeňského závodu Českomoravských strojírny. K desce, která nese jména obětí povstání, položil br. Tolar malou kyticí, právě pod plastiku, která je alegorickým znázorněním boje povstalců 5. května 1945. Poslední zastávkou byl malý pomník u řeky Rokytky. Pomníček upomíná na devatenáctiletého Ladislava Hindla, který během květnových bojů padl 7. května 1945 právě v těchto místech. Br. Tolar zde zapálil svíčky.

Pražské povstání bylo vyvrcholením práce domácího odboje a mělo by být pravidelně důstojně připomínáno širokou veřejností.

Boje pražských barikádníků o hlavní město byly vykoupeny mnohým utrpením a zasluhují si, abychom je vedli ve veliké vážnosti. Tak to cítí členové ČsOL a budou dělat vše proto, aby památka na oběti květnové revoluce neupadla v zapomnění. S úctou a tichou vzpomínkou by měli tato pietní místa navštěvovat všichni obyvatelé Prahy a nejen oni. Závěrem je třeba ocenit přístup městských částí Praha 7, Praha 8 a Praha 9, které nechaly u většiny navštívených pomníků a pamětních desek umístit věnec, či se postaraly o důstojné zvelebení okolí.

Také předseda Jednoty ČsOL Praha 9 br. Jiří Vlasák navštívil několik pietních míst spojených s květnovým povstáním a koncem druhé světové války na severu a severovýchodě Prahy. Na Ďáblickém hřbitově uctil památku obětí květnového povstání pochovaných na čestném pohřebišti, položil květiny k pomníku v parku na rohu ulic Mladoboleslavská a Martinická v pražských Kbelích, a poklonil se památce československých vlastenců popravených během války na Kobyliské stělnici. ■

Pieta v Resslově ulici

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

V rozpáleném pátku 18. června 2021 o 10. hodině dopoledne se v pražské Resslově ulici uskutečnila tradiční pietní akce připomínající hrdinství sedmice československých parašutistů vyslaných do okupované vlasti exilovou vládou v Londýně. Díky obětavé podpoře domácích odbojářů se jim podařilo odstranit zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a splnit další náročné úkoly, než před 79 lety položili životy v boji s mnohonásobnou přesilou v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje.



Pietní vzpomínku pořádal Vojenský historický ústav Praha a zúčastnili se jí představitelé vlády, parlamentu, armády, církve, ambasád, úřadů, samospráv, organizací a spolků, jako i vojenských útvarů. Chybět pochopitelně nemohli ani zástupci Československé obce legionářské – předseda br. Pavel Budinský a válečný veterán br. generálmajor v. v. Miloslav Masopust. Společně s nimi šli položit věnec také zástupci České obce sokolské, starostka ses. Hana Moučková a člen Sokolské stráže br. Lukáš Křemen. Další členové ČsOL se k položení květinových darů připojili individuálně po skončení oficiálního pietního aktu. Jako vždy se akce setkala s velkým zájmem veřejnosti a mezi přihlížejícími bylo opět možné vidět lidi všech generací, kteří jsou hrdí na statečnost československých vojáků. Květinové dary byly položeny k pamětní desce nacházející se nad ventilačním otvorem krypty, který se stal symbolem posledního boje parašutistů v Resslově ulici. Pamětní deska z roku 1947 je dílem



vynikajícího sochaře Františka Bělského, od jehož narození letos uplynulo sto let, a který během druhé světové války osobně sloužil u československých jednotek ve Velké Británii. Další květiny, svíčky či zdobené kamínky s nápisy a podobiznami parašutistů byly položeny k mosazným destičkám se jmény odbojářů, které se nacházejí v dlažbě na chodníku naproti kostelu, kam byla mrtvá těla parašutistů po boji s Němci vynesena.

V boji proti německým okupantům padli po sedmi hodinách boje na kůru a v kryptě kostela parašutisté nadporučík Adolf Opálka, velitel skupiny OUT DISTANCE, podporučík Josef Valčík, člen skupiny SILVER A, rotmistři Jan Kubiš a Josef Gabčík, oba členové skupiny ANTHROPOID, rotný Jaroslav Švarc, člen

skupiny TIN, četaři Josef Bublík a Jan Hrubý, oba dva členové skupiny BIOSCOP. Den jejich hrdinské smrti – 18. červen – je dnes připomínán jako významný den České republiky, Den hrdinů druhého odboje. ■

79. výročí vypálení Ležáků

V neděli 20. června 2021 pořádal Památník Lidice pod záštitou ministra kultury a hejtmana Pardubického kraje ve spolupráci s obcí Miřetice a Československou obcí legionářskou pietní akt u příležitosti 79. výročí vyhlazení obce Ležáky. Při pietě, která se i letos obešla bez projevů a přítomnosti veřejnosti, zastupoval ČsOL její předseda br. Pavel Budinský.

Po zahájení piety po 10. hodině položili k pomníku Kniha obětí květinové dary přeživší Jarmila Doležalová, představitelé obcí Miřetice a Lidice, zástupci úřadu prezidenta ČR, obou komor parlamentu, Vlády ČR, ministr kultury Lubomír Zaorálek, hejtmán Pardubického kraje Martin Netolický a předseda ČsOL



br. Pavel Budinský. Generální vikář Mons. Jan Paseka pronesl modlitbu za oběti ležácké tragédie a následně vystoupil pěvecký sbor Zvoneček ZUŠ Slatiňany, který zapěl píseň Chválím tě, země má.

Předseda ČsOL poté tradičně zapálil symbolický Oheň (bez naděje, čímž zahájil již 11. ročník projektu, který mladé generaci přibližuje osudy obětí z Ležáků. Na závěr piety zazněla státní hymna, po které přítomným poděkoval za účast ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík.

Vzhledem k vládním omezením byl i letos zrušen doprovodný program. Pro ty, kteří chtěli v den piety uctít památku obětí z Ležáků, bylo vyhrazeno nedělní odpoledne k individuálnímu kladení květinových darů. ■

Návštěva ministra kultury na Zámečku

br. František Bobek

Dne 2. června 2021 navštívil Zámeček Pardubičky ministr kultury Lubomír Zaorálek v doprovodu ředitele Památníku Lidice Eduarda Stehlíka. Ministr kultury se zajímal o průběh revitalizace, o plány Československé obce legionářské a o projekty pro mládež. Vzácnou návštěvu doprovázeli za ČsOL br. František Bobek a br. Viktor Šinkovec. Během prohlídky národní kulturní



památky vyslovil pan ministr uznání Československé obci legionářské za velký pokrok v rekonstrukci a potvrdil další podporu projektu ze strany ministerstva kultury. ■



Oheň (bez) naděje 2021

text Šárka Kuchtová, Český rozhlas Pardubice
foto Tereza Kembická, Radek Pavlík, Marcela Volfová

Už po jedenácté si děti připomněly tragický příběh vypálené osady Ležáky v rámci projektu ČsOL Oheň (bez) naděje. V neděli 20. června 2021 proběhlo v Ležákách tradiční pietní shromáždění, které připomnělo bolestné události před 79 lety – vypálení osady a zavraždění téměř všech jejích obyvatel. Nacistické běsnění po atentátu na Heydricha přežily z Ležáků jen sestry Štulíkovy.

Br. PAVEL BUDINSKÝ ZAŽEHL OHEŇ V LUCERNÁCH

V Ležákách začíná symbolická cesta Ohně (bez) naděje. Předseda Československé obce legionářské zažehl během piety oheň a děti ze základních škol Včelákov, Skuteč a Prosetín následující den přijely s lucernami do Pardubic, kde se k nim připojily děti ze Základní školy a praktické školy Svítání. Společně navštívily místa spojená s odbojem během druhé



světové války, s atentátem na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a následnou nacistickou odvetou.

PRVNÍ ZASTAVENÍ U JIŘÍHO POTŮČKA

Nejdříve autobusy s dětmi putovaly do pardubické čtvrti Trnová, kde se v lesoparku nachází pomníky připomínající československé výsadkáře z paradesantních skupin vyslaných z Anglie. Lesopark nese jméno Jiřího Potůčka, radiotelegrafisty výsadku Silver A, který byl právě v těchto místech 2. července 1942 zastřelen českým četníkem.

Pietního shromáždění se kromě dětí a jejich učitelů zúčastnili váleční veteráni, potomci popravených v čase heydrichiády





a zástupci z Městského úřadu Pardubice VII. Starosta Vítězslav Čapek dětem připomněl události, které se v Trnové před 79 lety staly. Už tradičně se tohoto pietního setkání v lesoparku zúčastnil i Adolf Vondrka, s poutavou přednáškou o vysílačkách a těžkostech válečného spojení mezi protektorátem a Londýnem. Po celou dobu trvání piety drželi čestnou stráž u pomníku příslušníci Roty Nazdar v dobových uniformách.

194 RŮŽÍ

Z Lesoparku Jiřího Potůčka se děti spolu s veterány přesunuli na výletní loď Arnošt z Pardubic a vypluli směrem na Srnojedy. Po hodině plavby se loď otočila a pomalu plula proti proudu. Děti, váleční veteráni i potomci zavražděných vlastenců vhažovali do Labe bílé růže po vyslovení jména každé ze 194 obětí zastřelených v roce 1942 u pardubického Zámečku. Tito hrdinové a tyto hrdinky nemají hroby, neboť jejich těla byla okamžitě po popravě spálena v pardubickém krematoriu a popel byl vsypán do řeky.

Bílou růží vhodila do řeky i Lenka Pěchová (rozená Hovorová), jejíž rodina ukryvala od ledna 1942 ve svém domě v Pardubičkách právě Jiřího Potůčka ze skupiny Silver A. Po prozrazení stačil tatínek paní Pěchové František Hovora utéci a až do konce války se skrýval u přátel v obci Brambory nedaleko Čáslavi. Jeho maminka (nevlastní) Božena Hovorová nejprve utekla s ním, ale na život v ilegalitě už neměla věk ani sílu a tak se vrátila do Pardubic, kde ji gestapo okamžitě zatkl a popravilo s mnoha dalšími vlastenci 2. července 1942.



PARDUBICKÝ ZÁMEČEK

Program projektu Oheň(bez)naděje pokračoval na Zámečku (v Larischově vile v Pardubičkách). S projevy vystoupili hejtmán Martin Netolický, senátorka Miluše Horská, primátor Martin Charvát a za ČsOL František Bobek. Historický exkurz do roku 1942 přednesl ředitel Památníku Lidice Eduard Stehlík. Žáci spolu se zástupci kraje, města, Armády ČR, Policie ČR, Československé obce legionářské, Sokola i několika politických stran, vzdali hold památce ležáckých dětí položením květin u zdi vily. Během piety zněl ze sklepních okének zpěv operní pěvkyně Tani Janošové, která projekt také každoročně doprovází.

Této piety se zúčastnili i další pamětníci a potomci popravených vlastenců, mezi jinými i Ing. Josef Zima, který se už mnoho let snaží dohledat příběh svého strýce Jaroslava Zimy. Ten byl popraven na Zámečku jako dvacetiletý 30. června 1942. Důvody jeho zatčení i pravděpodobné vazby na odboj jsou mu stále neznámé.

U ZÁMEČKU BUDE STÁT PŘEKÁŽKOVÁ DRÁHA

Po pietě se děti rozdělily do družstev a v přilehlém lesoparku plnily zajímavé disciplíny, které připravilo lanové centrum PROUD, společně s Četnickou pátrací stanicí Chlumeč nad Cidlinou a KVH Rota Nazdar. Do budoucna tady bude vybudována interaktivní expozice výcvikového střediska parašutistů k využití zejména pro mládež.

Ostatní hosté si zatím prošli zrekonstruovanými prostory Larischovy vily, přičemž velmi pozitivně hodnotili rychlost probíhajících oprav, které nezastavila ani současná epidemie.

Československá obec legionářská nakonec pro všechny své hosty připravila malé občerstvení. „Doufáme, že nás v příštím roce nebudou omezovat už žádná protiepidemická opatření,“ konstatoval František Bobek z ČsOL, „a že s dětmi uskutečníme opět celou trasu z Ležáků až do polského Chelma nad Nerem.“ Také poděkoval všem, kteří se na přípravě programu podíleli, tedy kromě těch, kteří již byli zmíněni dříve, také Památníku Lidice, Východočeskému muzeu v Pardubicích, Četnické pátrací stanici Pardubice, členům jednot ČsOL Chrudim a Hradec Králové. Za finanční podporu Ministerstvu obrany ČR, Pardubickému kraji a Statutárnímu městu Pardubice. (kráceno) ■

Vzpomínka na SILVER A v Senicích

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

Obec Senice si pravidelně připomíná působení zpravodajské paradesantní skupiny SILVER A, jejíž tři členové seskočili na konci roku 1941 v blízkosti Senic do Protektorátu Čechy a Morava. Před budovou obecního úřadu se nachází kamenný pomník, u kterého se za horkého sobotního dne 19. června 2021 uskutečnila vzpomínková akce za účasti členů Československé obce legionářské.

Pietní akt konaný u příležitosti 79. výročí působení paraskupiny SILVER A v okupované vlasti se uskutečnil od 14 hodin. Čestnou stráž a kladení květinových darů zajistili příslušníci Posádkového velitelství Praha Armády České republiky. V historických stejnokrojích československých vojáků z Velké Británie stáli čestnou stráž s praporem 1. dělostřeleckého pluku Československé smíšené brigády členové klubu vojenské historie Rota Nazdar a v historických stejnokrojích československých vojáků z Francie se připojili také členové klubu vojenské historie Druhý pluk Nymbursko. Řada z nich je současně členy Československé obce legionářské. Tu oficiálně zastupoval koordinátor práce



s mládeží a předseda chrudimské jednoty ČsOL br. František Bobek, který rovněž vystoupil s projevem.

S ohledem na pandemické podmínky se nekonal žádný doprovodný program, přesto došlo na přelet stíhacích letounů Gripen a seskok parašutistů z armádního vrtulníku. S ohledem na kulaté výročí, které nás čeká v příštím roce, lze za rok očekávat vskutku bohatý program této povedené akce. Velké poděkování za ní patří senickému starostovi panu Václavu Novákovi. ■

ČsOL vzdala hold obětem komunismu

text br. Jiří Filip
foto br. Petr Tolar

S měsícem červnem je spojena řada vzpomínkových setkání, která se váží k osudům osobností, které se staly oběťmi komunistického režimu. ČsOL, která byla po únorovém komunistickém puči násilně likvidována a svou činnost mohla naplno rozvíjet pouze prostřednictvím svých členů v exilu, každoročně posílá své zástupce, aby se uklonili památce těch, kterým se komunistická totalita stala osudnou.

Místopředseda ČsOL br. plk. v. v. Tichomír Mirkovič se v pondělí 21. června poklonil spolu s představiteli veřejného života, Armády ČR a pozůstalé rodiny odkazu generála Heliadora Píky, od jehož justiční vraždy uplynulo 72 let. Za ČsOL položil věnec k jeho pamětní desce, jež je na průčelí budovy Generálního štábu AČR na pražském Vítězném náměstí.



V pátek 25. června se památce JUDr. Milady Horákové poklonil tajemník ČsOL br. Jiří Filip. Pietní setkání u její pamětní desky ve významné pražské ulici, jež je podle ní pojmenována, pořádala MěČ Praha 7.

Hlavní město Praha pořádalo dne 27. června tradiční pietní shromáždění k uctění památky obětem komunismu, kde letos ČsOL zastupovali ses. Marcela a br. Petr Tolarovi, kteří se po skončení piety uklonili památce Milady Horákové u jejího památníku, který se nachází ve Sněmovní ulici na Malé Straně. ■





Tradice Dne ozbrojených sil České republiky

text br. Petr Tolar

foto Ministerstvo obrany ČR, VÚA-VHA Praha

Ve středu 30. června 2021 proběhla tradiční vojenská ceremonie na půdě Národního památníku na Vítkově, kterou čeští vojáci oslavili svůj významný den – Den ozbrojených sil České republiky. Slavnostního nástupu na Čestném dvoře, který doplnily přelety armádních letounů, se vedle představitelů vlády, rezortu obrany, armády a vlasteneckých spolků zúčastnili také zástupci Ústředí Československé obce legionářské – br. Tichomír Mirkovič a br. Milan Mojžíš.

Projevy přednesli ministr obrany Lubomír Metnar a náčelník Generálního štábu Armády České republiky armádní generál Aleš Opat, kteří oba děkovali vojáků za jejich nasazení během pomoci zvládnání pandemie nemoci COVID-19 i jejich udržování bojeschopnosti českých ozbrojených sil. Velmi pozitivně bylo hodnoceno také velení českých vojáků během výcvikové mise EUTM v africkém Malí. V rámci ceremonie došlo na Vítkově také k udělení bojového praporu podpory 25. protiletadlového raketového pluku a propůjčení čestných názvů pěti útvarům prezidentem republiky. Došlo také na udělování ocenění.

Válečný veterán br. Tichomír Mirkovič, místopředseda ČsOL, a řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš, který je také velitelem tankové roty Aktivní zálohy AČR, zastupovali ČsOL během slavnostního kladení květinových darů na čestné místo před Hrobem neznámého vojína pod jezdeckou sochou Jana Žižky z Trocnova.

Den ozbrojených sil České republiky od roku 2002 upomíná na datum 30. června 1918, kdy ve francouzském městečku Darney došlo ke složení přísahy československých legionářů. K tradiční cestě na místo bývalého tábora Kléber u Darney, kde se dnes nachází monumentální památník československo-francouzského spojení, nemohlo v letošním roce dojít pro omezení cestování spojená s pandemií. Vzpomínkové akce se tak letos nezúčastnila ani delegace ČsOL z České republiky a museli se jí zúčastnit pouze členové pařížské jednoty ČsOL. Patří jim za to dík.



České (československé) armádní svátky mají dlouhou historii. Poprvé byl armádní svátek rozkazem Ministerstva národní obrany nařízen v červenci 1928 a vztahoval se k bitvě u Zborova z roku 1917. Vojenské posádky prvorepublikové armády jej 2. července slavily dnem volna a zpravidla sportovními a uměleckými vystoupeními. Masových rozměrů pak dosáhly oslavy v roce 1937, kdy národ manifestoval věrnost legionářskému odkazu a připravenost se bránit budoucím hrozbám. Jako nejvýznamnější armádní svátek byl den výročí bitvy u Zborova veden i v exilové armádě za druhé světové války a po roce 1945 byly oslavy obnoveny i v Československu. Se změnou politické nálady byl nejdříve Zborov doplněn bitvou u Bachmače, kde legionáři bojovali společně s rudými jednotkami proti Němcům, a později „zapomenut“. V roce 1950 připadl Den armády na 6. října v upomínku „šestého výročí překročení našich státních hranic slavnými jednotkami sovětské armády a vojáky prvního československého armádního sboru“ a v této podobě vydržel až do roku 1989. Oslavy se opět konaly ve formě vojenských vystoupení za účasti veřejnosti a ve spolupráci se státními a nově i stranickými orgány. Toto pojetí svátku samovolně zaniklo po roce 1990 a armáda dlouhou dobu svůj svátek postrádala. Situace byla napravena právě až v roce 2002, kdy se tradice opět vrátila k československým legiím z první světové války. ■

104. výročí bitvy u Zborova

text br. Petr Tolar
foto br. Michal Rak

Pražské Ústředí Československé obce legionářské uspořádalo v pátek 2. července 2021 dopoledne pietní akt u příležitosti 104. výročí bitvy u Zborova. Akce se uskutečnila u památníku československých legionářů na Čestném pohřebišti Olšanských hřbitovů. Pozvání na akci přijali představitelé obou komor parlamentu, zástupci vojenské kanceláře prezidenta republiky, ministerstva obrany, armády a spolků.



I přes deštivé počasí začala akce v deset hodin dopoledne proslovem organizačního tajemníka ČsOL Jiřího Filipa a následovalo kladení květinových darů, které zajišťovali příslušnice a příslušníci Posádkového velitelství Praha. Československé legionáře, kteří na zborovských pláních vydobyli slavné vítězství, připomínala čestná stráž členů ČsOL v historických stejnokrojích s praporem Ústředí ČsOL. Po položení věnců a kytic následovaly projevy předsedy Senátu Parlamentu České republiky Miloše Vystrčila, předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Radka Vondráčka, primátora hlavního města Prahy Zdeňka Hříba,

poradkyně náčelníka Generálního štábu Armády České republiky brigádní generálky Lenky Šmerdové a předsedy ČsOL br. Pavla Budinského. Slavnostní okamžik doplnil také přelet bitevního vrtulníku Mi-24 z 22. základny vrtulníkového letectva. Potěšující byl fakt, že se pietní akt setkal se zájmem médií, své štáby na místo vyslala Česká televize a metropolitní televize Praha TV. O události informoval i Český rozhlas.

Všem zúčastněným patří poděkování a lze doufat, že v příštím roce, kdy si budeme připomínat již 105. výročí zborovské bitvy, bude účast ještě větší. Slavný výkon československých legionářů v bitvě u Zborova si zasluhuje naši pozornost a úctu. ■



Připomínka odkazu Mistra Jana Husa

text br. Milan Mojžíš
foto Karel Cudlín

Církev československá husitská si každoročně v červenci připomíná odkaz Mistra Jana Husa a v rámci oslav a poutí se 6. července v Betlémské kapli uskutečnila tradiční bohoslužba. Již více než pět let trvá úzká spolupráce Církve československé husitské s ČsOL a proto mezi významnými pozvanými hosty nemohli chybět naši zástupci a to členové Předsednictva RV ČsOL bratři Milan Mojžíš a Václav Zavadil.

Slavnostní liturgii, přenášenou Českou televizí, sloužil patriarcha církve Tomáš Butta společně s biskupy a sestrou farářkou Janou Šmardovou Koulovou, členkou Jednoty ČsOL Praha 3. Jménem Římskokatolické církve pozdravil přítomné biskup Václav Malý a předseda Ekumenické rady církví Daniel Ženatý popřál všem život v pravdě, která neklade břemena, ale napřimuje a dává naději. Bohoslužby a oslav památky Mistra Jana Husi se zúčastnili



i další naše sestry a bratři, neboť husitská tradice má v legionářském hnutí své pevné místo. Řídící tajemník br. Milan Mojžíš a vedoucí projektu PoVV br. Viktor Šinkovec též pogratulovali patriarchovi CČSH Tomáši Buttovi k jeho zvolení na třetí funkční období a popřáli hodně sil do dalších aktivit včetně spolupráce s ČsOL. ■

81. výročí Bitvy o Británii

br. Jiří Filip

Ve spolupráci s Ministerstvem obrany a Posádkovým velitelstvím Praha uspořádala ČsOL pietní akt, jenž byl věnován výročí počátku klíčového střetnutí druhé světové války, jež se do historie zapsalo pod označením Bitva o Británii.

Pietní akt, věnovaný památce padlých československých letců, se uskutečnil v 10 hod. v pátek 9. července na pražském náměstí Svobody, kde se nachází pomník, jenž je věnován těm čs. letcům zahraničních jednotek, kteří se z bojů druhé světové války nevrátili a nebylo jim tak více dopřáno spatřit svou vlast, o jejíž osvobození se svým bojem zasloužili.

Po položení květinových darů a minutě ticha k přítomným promluvil nejprve 1. místopředseda Senátu PČR Jiří Růžička. Vzpomněl mimo jiné na osobní přátelství s jedním z pilotů RAF, jež jej výrazně ovlivnilo. Připomněl také, jaká křivda čekala na většinu čs. letců ze Západu po nástupu komunistického



režimu. Bojové vystoupení čs. pilotů v Bitvě o Británii následně ocenil náměstek ministra obrany Vladimír Müller a osudy nejúspěšnějšího čs. pilota Josefa Františka připomněl řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš. Pietní akt ukončila česká státní hymna. Událost se setkala se zájmem celostátních médií, která si od přítomných hostů vyžádala rozhovory. ■

BAHNA bez účasti veřejnosti

V loňském roce byl vzhledem k pandemii nemoci COVID-19 tradiční Den pozemního vojska – Bahna zcela zrušen. Letos se sice uskutečnil, i když bez přítomnosti veřejnosti, ale fanoušci o tradiční přehlídce pozemní techniky nepřišli, neboť program byl přenášán živě prostřednictvím streamu na webové stránce www.bahna.eu a ve vstupech České televize.

I když se koncem června mohlo venkovních akcí účastnit až 2 000 lidí, pořadatelé již v předstihu rozhodli, že pro veřejnost nebudou letos Bahna přístupná. Jedné z největších prezentací armády pro veřejnost v Česku se v minulých letech účastnilo na 50 000 diváků a kolem tisícovky profesionálních vojáků se stovkami kusů techniky. Letošní již 31. ročník se ale uskutečnil bez statických ukázek nebo slavnostních ceremoniálů. Na zabezpečení a ukázkách se v porovnání s předchozími lety podílela přibližně třetina vojáků a vojenské techniky. Chyběla i tradiční velká dynamická ukázka armády, která byla nahrazena jednotlivými prezentacemi kolových obrněnců Pandur, lehkých obrněných vozidel Iveco, tanků T-72 M4CZ i T-72 M1, minových vrhačů MV3, bezpilotního prostředku Raven nebo slanění výsadkářů z vrtulníku za použití tzv. fast rope. Součástí programu byla také prezentace Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR a Vězeňské služby ČR. Živý přenos doplnily záběry ze zákulí, detaily techniky nebo spoty Armády České republiky.

Československá obec legionářská s finanční podporou Ministerstva obrany ČR společně s Muzeem na demarkační linii v Rokycanech a kluby vojenské historie realizovala historickou část akce připomínající 76. výročí osvobození a konec druhé světové války. První vojensko-historická ukázka připomenula příjezd amerických jednotek na území tehdejšího protektorátu



na jihu Čech a boj o Soumarský most. Zároveň byl vzpomenut poslední americký voják padlý při bojové akci v Evropě. Byl to shodou okolností syn českých rodičů Charley Havlat z Nebrasky, který padl při průzkumné akci ráno 7. května 1945 nedaleko Soumarského mostu u Volar. Námětem druhé ukázky byly poslední boje 2. světové války u Slivice na Příbramsku. Americká armáda zde v souladu s kapitulací dohodou odmítla 9. května pustit přes demarkační linii ustupující německé vojáky, kteří se rozhodli postavit přijíždějící Rudé armádě. Došlo zde ke střetu s předsunutými americkými jednotkami, sovětskými partyzány, československými vlastenci a teprve po dělostřeleckém úderu sovětských vojsk 11. května podepsal velitel jednotek Waffen-SS na území Protektorátu Čechy a Morava Carl hrabě von Pückler-Burghaus 12. května kapitulaci a následně se zastřelil.

Letošní Den pozemního vojska Bahna byl tak úplně jiný než předcházejících třicet ročníků. Organizátoři připravili na sobotu 26. června pestrý program, který veřejnost sledovala od 10.30 do 15.30 hod. prostřednictvím on-line vysílání či živých vstupů České televize. ■



Vzpomínka na výsadek Clay-Eva

JEDNOTA ČsOL VE VALTICÍCH

Dne 13. dubna 1944 byli poblíž Hostišové neda-
leko Holešova vysazení četaři aspiranti A. Bartoš,
J. Štokman a Č. Šikola, kteří tvořili výsadek Clay
s vysílačkou s krycím označením Eva. Parašutisté
až do konce války unikali německým jednotkám,
spolupracovali s domácím odbojem a plnili úkoly
spojené se zpravodajskou činností.

V roce 2004 skupina místních nadšenců, mj. z řad
historiků a skautů, zorganizovala noční vzpomín-
kový pochod a následující rok zde vybudovali pom-
ník připomínající tuto událost. Od této doby se
zde každoročně počátkem dubna setkávají vlastenci, kteří
po pietním aktu u pomníku vyráží na 30 kilometrový pochod
kopcovitou krajinou po stopách výsadkářů, aby nad ránem



dorazili do Bystřice pod Hostýnem. Bohužel letos, stejně jako
loni, došlo s ohledem na protipandemická opatření k výraz-
ným změnám. Zatímco loni byl pochod odložen až na pod-
zim, letos organizátoři doporučili přihlášeným účastníkům
absolvovat pochod kdykoli během následujícího měsíce.
A tak jsme se spojili se zájemci z okolních jednot z Olomouce
a Valašského Meziříčí a společně jsme v původně pláno-
vaném datu uskutečnili aspoň symbolický pochod v délce
11 kilometrů do Hostišové a zpět v anglických battledressech
a s vlastním pietním aktem, čímž jsme založili novou tradici
setkávání moravských jednot při příležitosti této vzpomínky.
(kráceno)

Uctění památky obětí pochodu smrti

br. Jiří Vlasák
předseda jednoty

JEDNOTA ČsOL PRAHA 9

Od počátku roku 1945 byli vězni z koncentračních
táborů blízko fronty transportováni do zázemí
a to nejdříve vlakovými transporty či pěšky bez
dostatku jídla, pití i odpočinku. Podvyživení, ne-
mocní, vyčerpaní, nedostatečně obutí a oblečení
vězni byli vystaveni nepříznivému počasí a kdo již
dále nemohl pochodovat, byl zastřelen.

Jedno z míst, kde zahynulo při pochodu smrti 59 věz-
ňů, se nachází v osadě Fojtovice na státní hranici. Dne
24. dubna 1945 jeden z dalších transportů smrti zastavil
na nádraží v Bohosudově, ve kterém zemřelo na zápal
plic nebo tyfus 313 vyčerpaných a nemocí zesláblých věz-
ňů. V roce 1948 zde byl odhalen památník obětem trans-
portu, který se stal každoročně místem konání pietního aktu
u příležitosti výročí ukončení druhé světové války a k uctění
památky jejím obětem. I v letošním roce památku 313 obě-
tí pochodu smrti v Krupce uctil vedle regionálních politi-
ků, zástupců velvyslanectví několika států a veteránů člen
Předsednictva RV ČsOL br. Jiří Vlasák. ■



Krvavé jaro 1945

br. Miroslav Maňas
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL VE VALAŠSKÝCH KLOBOUKÁCH

Letos již uplynulo dlouhých 76 let od tragických událostí na Valašskokloboucku, kde se závěr války proměnil v děsivé utrpení civilního obyvatelstva. Blížil se konec války a lidé toužebně očekávali osvobozující vojska, která stála doslova za kopci. Horský terén jižního Valašska poskytoval útočiště partyzánským skupinám, které nacházely pomoc u místního obyvatelstva. Právě pasekáři – nejchudší a tvrdě pracující obyvatelstvo, které nemělo často dostatek jídla ani pro své rodiny, neodmítlo pomoci.

Rada pamětníků však na některé partyzány nevzpomínala dobře, neboť často až zneužívali pohostinnosti pasekářů, ale především porušovali přísné zásady konspirace. Při blížící se německé porážce narůstala i neopatrnost partyzánů. Ti byli stále častěji viděni v okolních obcích bez jakéhokoliv utajení. Byla jen otázka času, kdy se na základě nějakého udání či prozrazení něco stane. Porušováním konspirací „vynikali“ především ti „dobrodruhové“, co se do odboje přidali v posledních týdnech války. Je prokázáno, že mezi partyzány se nacházelo i několik konfidentů, kteří podávali zprávy na gestapu nejen o odbojářích, ale i o lidech, kteří jim pomáhali. Okupanti čelili celé měsíce ranám partyzánských útoků a diverzí, proto není divu, že situace byla velmi napjatá. To vyústilo v krvavou odplatu na civilním obyvatelstvu. Jednota ČSOL ve Valašských Kloboukách si připomněla tyto krvavé stopy a uctila památku obětí nacistických represí.

Jako první historická zastávka naší pietní cesty byla Ploština. Pasekářská osada poskytovala útočiště partyzánům z brigády Jana Žižky pod vedením majora Murzina. Odtud byly podnikány nejrůznější záškodnické akce. Na základě udání konfidentů na zlínském gestapu byla uspořádána trestní výprava speciálního oddílu SS – jagdgruppe 232 „Josef“ (Speciální stíhací svaz jihovýchod, stíhací skupina Slovensko), složeného jak z Němců, tak Slováků, v jehož čele stála dvojice esesmanů, SS-Obersturmführer (nadporučík) dr. Walter Pawlofsky a spolu s ním SS-Oberscharführer (praporčík) Kurt Werner Tutter. Dvě skupiny německého komanda vyšly z Vizovic společně s konfidenty vstříc Ploštině s úkolem zlikvidovat partyzány a potrestat ty, kteří jim pomáhali. Byl 19. duben 1945.

První obětí se stal Josef Vařák, který byl zastřelen u Bratřejova. Kolem poledne přijela tři nákladní auta s vojáky do Újezda, kde byla popravena rodina brusiče Rangla. Podle anonymního udání hrál Rangl partyzánům na harmoniku.



Obyvatelé Ploštiny

Další zločin se stal na samotě Ryliska. Františka Rašková, které byl zapálen dům, utíkala s desetiměsíčním dítětem do Vysokého Pole. Dítě však prochladlo a zemřelo. Ve vedlejší usedlosti našel smrt pětadvacetiletý František Belha. Jeho matka byla vyvedena, aby připravila zvířata k rekvizici. Posléze uslyšela dva výstřely a uviděla dům v plamenech. V troskách domu našla ohořelé tělo svého syna. Trestná výprava zatím uzavírala smyčku kolem Ploštiny. Partyzáni díky včasnému varování stihli uprchnout. Obyvatelé osady Ploština zůstali doma s přesvědčením, že pokud u nich partyzány nenajdou, nechají je být. Avšak zrádci Baťa a Machů ukazovali na domy a konkrétní lidi, kteří partyzánům pomáhali. Němci prohledávali domy, vyslyšeli, rabovali, rozbíjeli, zabavovali jídlo, cennosti, oblečení i dobytek. Němci, hledaje partyzány, krutě vyslyšeli zadržené pasekáře a bili je až do krve. Vojáci byli rozrušení tím, že nikoho z partyzánů nenašli, od rukojmí se ničeho nedověděli. Navíc, posílnění zabavenou slivovicí, začali vedle rabování také zapalovat domy. Ubohé pasekáře zaháněli do hořících domů a stříleli po nich. V osudný den přišlo o život 24 lidí, a to devět lidí z Drnovic, sedm z Vysokého Pole, pět z Tichova, dva z Pozdřehova a jeden z Lačnova. Mezi oběťmi byla i jedna žena. Štěstí měl pouze František Machů, kterému se podařilo uprchnout z hořícího domu do lesa.

Mezi zavražděnými byli: Belha František, Machů František, Raška Jan, Vašička František, Zádrapa Josef, Zichová Anastázie, Běloň Václav, Rak Bedřich, Častulík Josef, Vašička Jan, Surovec Antonín, Zvonek František, Zicha Antonín, Raška František, Štalmach Jiří, Zádrapa Alois, Zicha Jan, Zvonek Josef, Častulík Josef, Raška Jan, Trčka František, Zádrapa Jan,



Ohořelé trosky domu v Prlově





Členové jednoty při pietě v Ploštině



Symbolický hrob Anastázie Zichové na Ploštině

Zicha Josef a Zvonek Josef. Jména umučených jsou napsána na sloupech v průčelí kaple, která vznikla na místě tragédie o rok později. Všechny oběti byly pohřbeny 23. dubna na hřbitově v Újezdě. V ten samý den nacistické běsnění pokračovalo v nedalekém Prlově. Dodnes je vypálení Ploštiny v našem regionu silně rezonujícím příběhem, což dosvědčují stovky návštěvníků, kteří v čase výročí místo navštíví.

Další zastávka našich piet pokračovala do lesíku Březina v katastru obce Lačnov, kde je polozapomenutý památník událostí z 22. dubna 1945. Jaká tragédie je spojena s tímto nenápadným místem? V budově okresního soudu ve Valašských Kloboukách bylo vězněno 13 mužů, které pochytilo gestapo na pomezí Moravy a Slovenska. V onen den byly vězňům rozdány krumpáče a lopaty. Polní četníci v počtu asi třiceti mužů doprovázeli skupinu osmi až devíti vězňů po silnici k Lačnovu až do hájku Březina. Zbylí vězni neschopní chůze byli na místo převezeni dodávkovým autem. Vězňům bylo přikázáno, aby vykopali příkop. Snad si zajatci mysleli, že staví jen zákop či zátaras proti postupující Rudé armádě. Když byl příkop o hloubce 60 cm hotový, byli vězni přinuceni pod ostřím bodáků pokleknout na okraj jámy. Velitel valašskoklobouckého gestapa Rudolf Adler, který trestní průvod organizoval, osobně vykonal popravu třinácti mladých lidí. Ke každému přišel ze zadu a střelou do týla jim chladnokrevně ukončil život. Mezi popravenými byl sovětský partyzán Vasil Miasnikov, neznámý 15letý chlapec, dva muži snědší pleti a devět Slováků – Ján Bálinth, svobodník dělostřeleckého pluku z Prešova, Jozef Červeňanský, zámečník z Trenčianské Teplé, Štefan Prekop a Jozef Horňák, kteří byli před odchodem k partyzánům dělníky z Trenčianské Teplé, Ján Drahovský, dělník z Dubnice nad Váhom, Ján Korenek, dělník



Na Vařákových pasekách

z Trenčína, Michal Šeršeň, voják z Trenčína, Ján Jurák, krejčovský pomocník z Nového Mesta nad Váhom a Viliam Šnajdar, číšník z Piešťan. Mrtví byli po osvobození exhumováni a pohřbeni na hřbitově ve Valašských Kloboukách, kde naše pietní cesta pokračovala.

O den později, 23. dubna 1945, došlo v nedalekém Prlově k další tragedii. Obec Prlov obklíčilo zhruba 600 příslušníků SS ZbV komanda Nr. 31 z Vizovic pod velením SS-Obersturmführera Ericha Wienecke a již zmiňovaného speciálního oddílu SS – jagdgruppe 232 „Josef“ pod vedením Pawlofského a Tuttera, dále půlrota vojska maďarských polních četníků a gestapo z Vizovic, Vsetína a Zlína. Velitel Tutter si dal zavolat několik slovenských příslušníků skupiny Josef,



Hrob popravených z Březiny na hřbitově ve Valašských Kloboukách



Památník v lesíku Březina obětem poprav z 22. dubna 1945



Partyzáni brigády Jana Žižky v čele s D. B. Murzinem

aby zašli do Prlova a pokusili se pod záminkou, že jsou zběhové mířící k partyzánům, opatřit důkazy o spolupráci obce a odboje. Později začala razie. Vojáci začali prohledávat jeden dům za druhým, kde rabovali a kradli peníze, zlato, jídlo, doklady, ale i civilní šaty. Hospodářská zvířata byla shromážděna a poslána do Vizovic. Obyvatelstvo bylo psychicky i fyzicky týráno a přinuceno shromáždit se v hostinci Antonína Ondráška. Devatenáct vybraných zůstalo v hostinci a ostatní byli vyhnáni do sousedního Pozděchova, kde pod pohružkou poprav dvaceti osob nesměli vycházet z budovy staré školy. Z 19 odsouzených byli vyčleněni tři a následně popraveni na zvláštní přání maďarských důstojníků. Jednalo se o partyzány Antonína Ondráška, Leopolda Štacha a Tomáše Heta. Vybraná skupina 16 odsouzených šla Prlovem v čele s Marií Růskou, která nesla koš s výbušninami. U předem vytipovaných domů se průvod zastavil. Němci vyvolali pár jmen, chalupu zapálili a nešťastníky hnali za živa na smrt do hořících domů. Tak se stalo se všemi odsouzenými, kteří byli po skupinách nahánáni do osmi hořících stavení. Bylo do nich zbaběle stříleno, jak do zad, tak i do jiných částí těla, jen aby trpěli.

Patnáct lidí tak našlo smrt v plamenech. Pouze jednomu, Tomáši Ondráškovi ml., se podařilo uprchnout. Zraněného ho brzy vypátralo gestapo a byl následně popraven. Popraven byl také hospodář Jiří Turýn, který byl vybrán, aby odvedl dobytek na zámek ve Vizovicích.

V důsledku této tragedie zemřelo 23 osob. Jmenovitě: Anežka Ondrášková 17 let, Anna Ondrášková 21 let, Anna Turýnová 55 let, Antonín Juráň 26 let, Antonín Ondrášek 25 let, Antonín Růsek 19 let, Bohuslav Žák 34 let, Jan Ondrášek 24 let, Jan Turýn 54 let, Jaroslav Ondrášek 22 let, Jaroslav Heto 23 let, Jiří Turýn 50 let, Josef Vařák 24 let, Josef Trlica 21 let, Karel Vařák 20 let, Leopold Štach 31 let, Marie Růsková 22 let, Oldřich Kovář 31 let, Růžena Šopová 25 let, Terezie Žáková 43 let, Tomáš Heto 32 let, Tomáš Ondrášek 35 let a Tomáš Ondrášek st. 56 let.

Posledním zastavením krvavého jara 1945 na Valašskokloboucku jsou Vařákovy paseky. V den, kdy byly osvobozeny Valašské Klobouky, dne 2. května 1945, hořely na valašských loukách domy. Muselo jít o děsivý obraz. Dle pamětníků zněla z osvobozeného města dechová hudba a z nedalekých Vařákových pasek se linul dým. Tento akt byl odpovědí na partyzánský útok na čtyři německé vojáky, kteří v prostoru pasek instalovali den předem vysílačku. Ve večerních hodinách byla osada obklíčena a 8 z 10 domů vypáleno. Vojáci do domů stříleli z pancéřových pěstí. Dva domy byly schovány v šeru a dýmu. Obyvatelé byli hnáni v noci do Valašské Polanky, kde byly na přímluvu zdejšího katolického faráře a jeho německé hospodyně propuštěny ženy s dětmi. Karel Vařák, František Žák, Jan Polčák a Růžena Šopová byli gestapem odvezeni do Hošťálkové, a tam po krutém mučení 3. května, v den osvobození Lačnova, zavražděni.

Naše jednota tak vzpomněla všech obětí a důstojně uctila jejich památku. Tato tragická místa působí silným dojmem ještě po tolika letech. Lidé vnímají utrpení svých rodáků stále s velkými emocemi. To dosvědčuje i obrovský zájem a návštěvnost těchto míst. Pietní vzpomínka i chvilka ticha, každého z nás, na těchto místech, znamená, že tyto události nezapadnou do propadliště času, ale uchováme si je v kolektivní paměti i nadále. ■

Vzpomínky na oběti plzeňských náletů

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

text br. Petr Tolar

foto Kryštof Sedláček, br. Jindřich Plescher

S připomínkou konce druhé světové války v Plzni máme dnes spojeny především oslavy osvobození, nazývané Slavnosti svobody, které jsou největší akcí svého druhu v České republice. Nesmíme však zapomínat, že ještě před květnovým povstáním – dříve, než mohl kdokoliv tušit, kdy válka skončí – dopadly válečné rány na západočeskou metropoli v podobě leteckých pum. V dubnu 1945 došlo ke třem posledním náletům, které si vyžádaly stovky obětí. Členové plzeňské jednoty Československé obce legionářské se snaží, aby se na jejich památku nezapomnělo.

Noční bombardování 17. dubna 1945 začalo ve 4.05 hod. a za necelých dvacet minut zanechalo celkem 624 mrtvých a 453 zraněných. Kromě Plzeňanů zemřel také nezjištěný počet německých vojáků a civilních uprchlíků, kteří se nacházeli na plzeňském hlavním nádraží. Cílem náletu byla plzeňská nádraží, seřaďovací a hlavní osobní, která byla strategickými dopravními uzly. Nálety vykonalo 227 bombardérů britského Královského letectva. Zničena byla zástavba na Jateční třídě, dělnická kolonie Cikánka a západní část Doubravky a Letné. K pomníkům v Jateční ulici, Partyzánské ulici a na Habrmannově náměstí položil květiny za plzeňskou jednotu ČsOL br. Petr Tolar. Další květinu položil u pomníku na křižovatce ulic Kaštanová, Květná a Olšová, který připomíná oběti následujícího náletu. V době, kdy se Plzeňané vzpomínali na děsivý nálet předešlé noci, byla Plzeň 18. dubna 1945 postižena dalším náletem. Bomby si sice tentokrát nevyžádali tolik obětí, ale přesto bylo zabito 79 a zraněno 24 osob. Na rozdíl od předešlého nočního náletu, kdy bombardovali Britové, vykonalo tento denní nálet přibližně 40 bombardérů 8. letecké armády Spojených států amerických. Německá protiletadlová obrana zareagovala rychle a začala pálit z obávaných kanónů ráže 88 mm, což bylo zřejmě důvodem k tomu, že letci odhodili své pumy předčasně, aby se co nejrychleji dostali mimo dostřel. Bomby tak dopadaly do obytných částí města, na Slovany a na Petrohrad.



K poslednímu náletu amerických letadel na Plzeň došlo 25. dubna 1945. Členové plzeňské jednoty ČsOL, předseda jednoty br. Jindřich Plescher a br. Aleš Vranovský, se vydali na místa, která připomínají oběti náletu z řad sestřelených amerických letců i civilních obětí obyvatel města a zaměstnanců Škodovky. Květiny tak položili k pomníkům v Plzni, Čeminech, Křimicích a Liticích. Spojencům se před blížícím se koncem války nechtělo riskovat životy svých vojáků, stejně jako životy civilních obyvatel. Z toho důvodu měli američtí letci za úkol vypouštět pumy pouze v případě přímé viditelnosti cíle a nálet byl dvě hodiny dopředu oznámen ve vysílání rozhlasové stanice BBC určeném pro Čechy. To upozornilo nejen škodovacké dělníky, ale také německou protiletadlovou obranu Plzně. Celkově bylo zcela ztraceno jedenáct letadel, z toho bylo šest bombardérů sestřeleno, další téměř dvě stovky byly poškozeny. Zahynulo 21 amerických letců, další byli Němci zajati, několika se podařilo uprchnout a s pomocí Čechů se dočkat osvobození. Bylo zničeno 335 domů, 229 těžce a 2 496 lehce poškozeno. Zabito bylo 67 osob. Oběti tohoto náletu v minulosti připomínaly již zaniklé pamětní desky na Karlově a ve Škodovce. Dnes jsou jména některých škodováků připomenuta na pylonu před V. bránou v ulici Emila Škody.

Nálety měly pouze vojenské cíle a zabití civilisté patří mezi nevinné oběti války, které jsou spojeny s každým ozbrojeným konfliktem. Oběti posledních tří náletů na Plzeň se za minulého režimu staly nástrojem nechutné komunistické propagandy. Nesmíme již dovolit, aby byla jejich památka pošlapávána zkresleným výkladem historie. ■



76. výročí osvobození Ostravska

Vzhledem k probíhající pandemii nemoci COVID-19 proběhly letošní vzpomínkové aktivity na Ostravsku ve zcela jiném pojetí než v letech minulých. Vše muselo být přizpůsobeno jednomu hlavnímu kritériu, a to dodržení platných vládních opatření vydaných ke zmírnění nepříznivé epidemické situace v naší zemi. Členové jednot ČsOL z blízka i okolí tak postupně navštívili jednotlivá místa spjatá s osvobozováním Ostravska, provedli zde několik desítek pietních aktů a vzdali čest příslušníkům 1. československé samostatné tankové brigády, 1. československé smíšené letecké divize a jednotek Rudé armády, kteří před 76 lety bojovali a umírali na cestě k osvobození Ostravy.

V květnu dorazily na Ústředí ČsOL zprávy o realizovaných pietních aktech a desítky fotografií z jednot ČsOL Frýdek-Místek, Opava, Ostrava 1 a Ostrava 2. Z textů ses. Vladimíry Francírkové, br. Jaromíra Dupala, Teodora Hyblera a Martina Lokaje jsme vytvořili následující koláž, kterou jsme doplnili fotografiemi ses. Vladimíry Francírkové, br. Jaromíra Dupala, Fialy, Martina Lokaje, Otakara Malošíka.

76. VÝROČÍ PŘEKROČENÍ HRANIC ČS. TANKISTY U SUDICE

Již ve čtvrtek 15. dubna 2021 se členové jednoty ČsOL Opava zúčastnili komorního pietního aktu u památníku věnovaného československým tankistům a rudoarmějcům u obce Sudice na Opavsku. Památník připomíná příslušníky 1. čs. samostatné tankové brigády v SSSR, kteří pod velením majora Vladimíra Janka v těchto místech 15. dubna 1945 v 10:30 překročili hranice českého Slezska a začali se v sestavě sovětské 38. armády generálporučíka Kirila Semjonoviče Moskalkena podílet na osvobozování území dnešní České republiky. Ke stejnému památníku se na historické technice a ve stejnokrojích příslušníků 1. československé samostatné tankové brigády se vydali 17. dubna i členové Jednoty ČsOL Ostrava 1, kteří následně vzdali hold položením kytic a skloněním praporek jednoty třiceti padlým Čechoslovákům na bývalém hřbitově při kostele sv. Stanislava v Bolaticích a mnohem



početnějším obětím z řad Rudé armády u památníku v polích na půli cesty z Bolatic do Dolního Benešova.

PUTOVÁNÍ PO MÍSTECH BOJŮ OSTRAVSKÉ OPERACE

Jako každoročně, ale v omezené sestavě za dodržení platných vládních nařízení, proběhlo ve čtvrtek 29. dubna 2021, zásluhou člena opavské jednoty Československé obce legionářské a předsedy ostravské organizace Českého svazu bojovníků za svobodu bratra Jiřího Francírka, putování po místech bojů, které probíhaly v Moravskoslezském kraji v rámci Ostravské



operace. Putování se zúčastnili členové ČsOL z Opavské jednoty, ČSBS z Ostravy a členové krajské organizace Sdružení válečných veteránů Moravskoslezského kraje. Účastníci položili květiny u pomníku padlých tankistů v Bolaticích, ve Štítině na hřbitově a u pomníku před rodným domem legionáře generála Heliadora Píky, u pomníku padlých tankistů v Dolní Lhotě a u bludného balvanu v Ostravě-Porubě. Putování pak zakončili u pomníku na místě známém jako „Korýtko“ v místě překročení řeky Odry u Ostravy-Zábřehu.

HOLD PADLÝM RUDOARMĚJCŮM

V pátek 30. dubna členové Jednoty ČsOL Ostrava 1 vzdali čest příslušníkům Rudé armády padlým při osvobození Ostravska. Během Ostravské operace trvající 57 dnů přišlo o život na 25 000 rudoarmějců a jen na území dnešní Ostravy jich padlo více jak tisíc. První pietní akt proběhl na vojenském pohřebišti na Ostravské ulici v Hlučině, kde spočívají ostatky tří tisíc padlých rudoarmějců. Prapor jednoty Československé obce legionářské Ostrava 1 se následně k počtě sklonil u památníků v Háji ve Slezsku, Mokřých Lazcích, ve Štítině a v Národním památníku 2. světové války v Hrabyni, v jehož útrobách se nachází symbolické pohřebiště, které na věčnou paměť uchovává 13 000 jmen padlých sovětských a československých vojáků a také umučených a zabitých obyvatel severní Moravy a Slezska. Následovalo položení věnců k pomníkům v obcích Velká Polom a Vřesina, v městských obvodech Ostrava Poruba, Svinov, Mariánské Hory a Ostrava-Jih. Poslední zastávka patřila památníku Rudé armády v moravsko-ostravských Komenského sadech, jenž je zároveň mauzoleem pro 668 uren s popelem rudoarmějců i Čechoslováků, kteří položili své životy v osvobozovacích bojích. K témuž památníku ve stejný den položili kytici i bratři z jednoty Frýdek-Místek.

CESTOU OSVOBOZENÍ OSTRAVY

Za slunné, avšak chladné, soboty 8. května 2021 uctili sestry a bratři z jednoty ČsOL Opava na městském hřbitově v Opavě

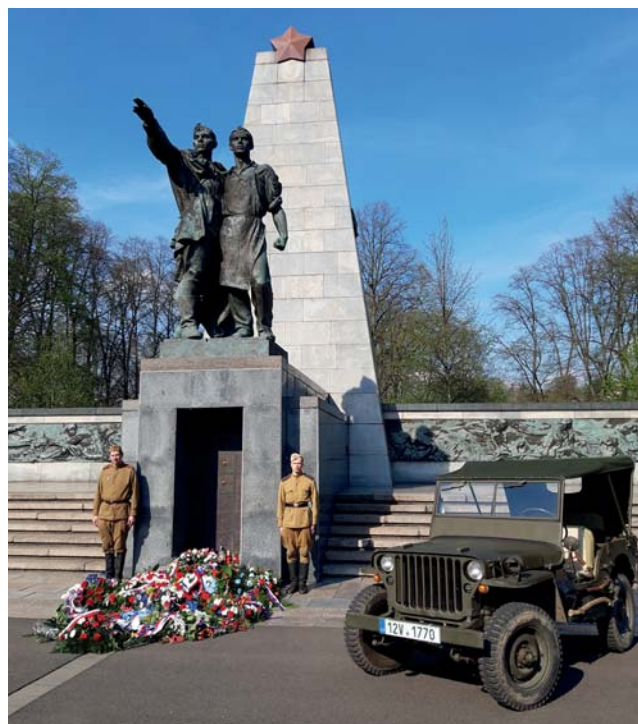


a v Národním památníku II. světové války v Hrabyni památku těch, kteří padli při osvobození Ostravska. Stejný den vyrazili zástupci Jednoty ČsOL Ostrava 1 doprovázeni strážemi praporů Jednoty Ostrava 1 a Československé vojenské jednotky v SSSR ve stejnokrojích, které českoslovenští tankisté, samopalníci a letci oblékali na sklonku druhé světové války, vzdát čest dalším československým a sovětským vojákům, kteří před 76 lety bojovali a umírali na cestě k osvobození Ostravy. V lese na sever od Velké Polomi uctili památku ppor. Borise Pochožaje (1924–1945), který zde zahynul 26. dubna 1945, poté co zbloudilý německý granát dopadl mezi velitele obrněnců radící se před útokem na Velkou Polom. Pět padlých tankistů v následných bojích pak vzpomenuli na hřbitově v Dolní Lhotě a další u sovětské 122mm houfnice na pomníku v Čavisově. Následovaly pietní akty v Klimkovicích, u brodu přes Odru „U Korýtko“, u pamětní desky rtn. Ivana Ahepjuka (1916–1945) na slezsko-ostrovské radnici a u tanku č. 051, který jako první přešel most přes Ostravici. Sousední pomník Miloše Sýkory (1920–1945), který byl po dlouhá léta označován za zachránce mostu dnes nesoucí jeho jméno, pak posloužil k připomenutí hrdinství nespočtu bezjmenných Ostravanů, kteří se aktivně zapojili do osvobození svého města. Velitele tanku č. 585 rtn. Josefa Gregora (1920–1945) připomíná pamětní deska na budově dnešního odboru dopravně-správních činností magistrátu. Následoval přesun do Staré Bělé, kde při střetech s ustupujícím nepřítelem padlo téměř šest desítek rudoarmějců a jeden příslušník našeho praporu samopalníků, voj. Albert Markovič (1923–1945).





Cesta po stopách osvobození by nebyla úplná bez vzdání poct našim letcům, příslušníkům 1. československé smíšené letecké divize, kteří v průběhu Ostravské operace absolvovali stovky bojových akcí. Tichá vzpomínka jim byla věnována u skromného pomníku v moravsko-ostravském parku Čs. letců a památka sestřeleného rtm. Pavla Slatinského (1914–1945) a des. Jána Bílka (1924–1945) byla uctěna na hřbitově v Petrovicích u Karviné. Členové Jednoty Ostrava 1 spolu s bratry z Jednoty Hradec Králové, členy KVH Čeští Rafáci a dalšími přáteli vojenské historie navštívili v průběhu dubna a května na tři desítky míst připomínajících události a oběti bojů Ostravské operace.



I navzdory absenci doprovodných akcí a neúčasti veřejnosti měla tato komemorativní činnost smysl, inspirovala další členy Československé obce legionářské i naše sympatizanty k podobné aktivitě a přispěla svým skromným dílem k důstojnému průběhu oslav 76. výročí osvobození a vítězství nad nacismem. Na následujících stránkách je další řada fotografií z pietních aktů na Ostravsku. ■





Bojovou cestou 1. československé samostatné tankové brigády

br. Libor Hrabal

Vzhledem k probíhající pandemii nemoci COVID-19 proběhly letošní vzpomínkové aktivity na Ostravsku ve zcela jiném pojetí než v letech minulých. Vše muselo být přizpůsobeno jednomu hlavnímu kritériu, a to dodržení platných vládních opatření vydaných ke zmírnění nepříznivé epidemické situace v naší zemi.

Cílem projektu připomínajícího nasazení 1. čs. tankové brigády v dubnu a květnu 1945 na Ostravsku bylo přispět k zachování kulturního dědictví a k utváření národní hrdosti k vojenským tradicím ČR prostřednictvím veřejných pietních aktů a rekonstrukcí vítězného postupu jednotek 1. československé tankové brigády u příležitosti 76. výročí osvobození Ostravy. Platná vládní opatření v boji proti šíření nemoci COVID-19 na počátku letošního května však zakazovala shromažďování větších počtů osob a to i ve venkovních otevřených prostorách, a tak jsme museli minimalizovat styk s občany a nezavdat příčinu ke shromažďování osob ve větším počtu. Proto byl obsah projektu rozdělen do několika částí, které se konaly postupně vždy s dostatečnou přestávkou.

Jako první vyrazila na Ostravsko 28. dubna kolona historických vojenských vozidel. Abychom nepřispívali ke shromažďování občanů, projížděla kolona po dohodě se starosty každou průjezdnou uličkou navštívených obcí a občané tak mohli vše sledovat z vlastních domů a zahrad a nemuseli se shromažďovat na návších. Mile nás překvapilo, že nejenom při průjezdech obcemi, ale i mezi vesnicemi Štítina, Mokré Lazce, Smolkov, Lhota či Háj ve Slezsku, stály kolem cesty rodiny s dětmi a srdečně nás zdravily.

S ohledem na deštivé počasí jsme na Ostravsko vyjeli ještě jednou a to od 15. do 17. května, abychom realizovali bojovou ukázkou, bohužel bez diváků. Ale ani o tuto aktivitu nebyla veřejnost ochuzena, neboť z pietních aktů ve Štítině, Velké Polomi, Horní a Dolní Lhotě, v Čavisov či v Bolaticích a z vojensko-historické ukázky probíhající na autentické výšině, na které v roce 1945 probíhaly těžké boje, byl zpracováván filmový záznam, který byl poskytnut ke zhlédnutí prostřednictvím TV kanálů. Některé bojové scény z ukázky budou navíc následně využity i v krátkém filmu o Ostravské operaci „Poslední výšina“.

Přes všechny komplikace byl záměr realizace letošní připomínky bojové cesty 1. čs. tankové brigády naplněn v plném rozsahu. Poděkování patří všem zúčastněným na projektu a Ministerstvu obrany ČR a Moravskoslezskému kraji za finanční podporu. ■



Pietní akty jednoty Frýdek-Místek

br. Teodor Hybler

JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Koncem dubna a začátkem května jednota Frýdek-Místek důstojně připomněla 76. výročí osvobození naší vlasti. Vzhledem k tomu, že nadále přetrvávala omezení, tak se členové jednoty ČsOL rozdělili a účastnili se pietních aktů individuálně či v malých skupinách.



hold u pamětní desky na rodném domě plk. in memoriam Antonína Velebnovského, čs. pilota RAF, který před 80 lety zahynul v Bitvě o Británii. Ve středu 5. května uctili členové naší jednoty společně s vedením statutárního města Třinec a ČSBS památku obětí druhé světové války na hřbitově Folvark u Památníku obětem 2. světové války. Další květiny jsme položili u památníku v Oldřichovicích u Třince, v Parku hrdinů v Horní Suché, na hřbitově u pomníku padlým a následně u sochy Partyzána ve Frýdlantu nad Ostravicí a u pomníků v Nové Vsi a v Lubně. V sobotu 8. května 2021 se konal pietní akt v Českém Těšíně u Pomníku padlým vojákům 2. světové války na místě bývalého zajateckého tábora Stalag VIII D Teschen a následující den na městském hřbitově ve Frýdku, kde jsou uloženy ostatky 966 vojáků a 77 důstojníků Rudé armády padlých při květnových bojích v prostoru Českého Těšína, Fryštátu, Frýdku-Místku a Nového Jičína. Naproti památníku jsou čestné hroby 50 místních občanů, kteří se stali oběťmi květnových bojů o město. ■

Již 30. dubna položili naši bratři v Ostravě kytici k Památníku v Komenského sadech a na hřbitově v Soběšovicích, kde je pochován voják Vasilij Pavlovič Znatkov, který zde padl 4. května 1945. Další naši bratři položili květiny k pomníkům v Hrádku nad Olší, v Bystřici nad Olší a v Nýdku. V pondělí 3. května se uskutečnila pietní vzpomínka v Českém Těšíně u památníku padlých letců z Těšínska a 4. května jsme uctili památku padlých občanů z Jablunkova a okolních obcí a vzdali

76. výročí osvobození na Bruntálsku

JEDNOTA ČsOL BRUNTÁL „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE J. ČAPKA“

br. Antonín Zgažar

K osvobození města Bruntálu sovětskou Rudou armádou došlo 7. května 1945 a v ten samý den se po 76 letech sešli zástupci ČsOL na pohřebišti rudoarmějců, aby vzdali čest padlým vojákům. Následujícího dne navštívili členové bruntálské jednoty pomník obětí druhé světové války ve Velké Štáhli a pomník na místě bývalého zajateckého tábora v Lomnici, aby i zde položili kytice a uctili památku životů, které vyhasly během nejstrašnějšího válečného konfliktu v dějinách. ■



Připomínka obětí Přerovského povstání

br. Petr Žižka

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘELECKÉHO PLUKU HANÁCKÉHO“

V neděli 2. května 2021 uplynulo 76 let od popravý jednadvaceti účastníků Přerovského povstání na vojenské střelnici v Olomouci-Lazcích. Vzhledem k nepříznivé epidemiologické situaci neproběhla hromadná vzpomínková akce pro širokou veřejnost, ale uskutečnilo se pouze tiché položení věnců a kytic v individuálních termínech zástupci Armády České republiky, statutárního města Olomouce, statutárního města Přerova, Jednoty ČsOL v Přerově „Jana Gayera“ a Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střeleckého pluku Hanáckého“.



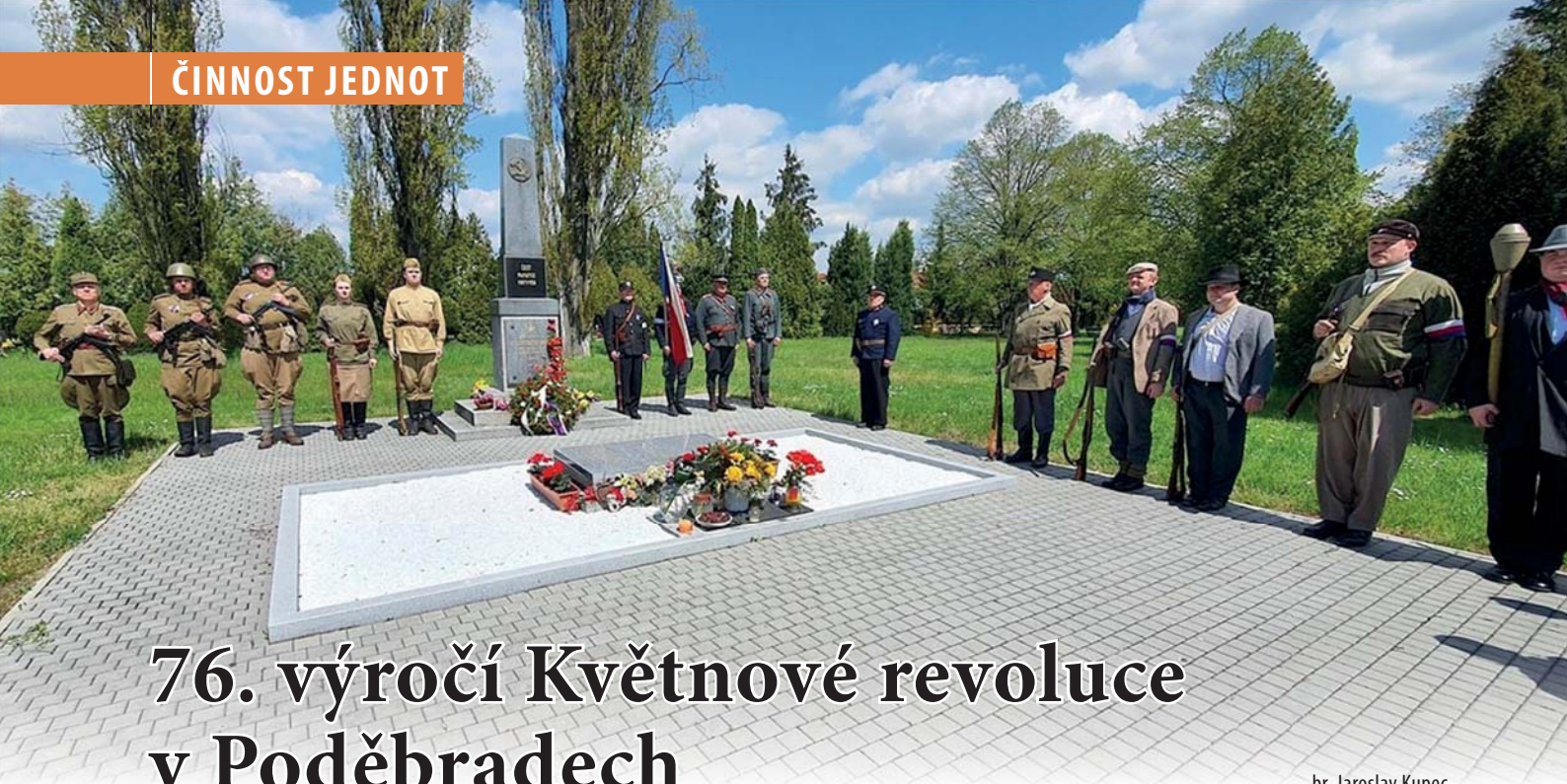
Přerovské povstání vypuklo dopoledne 1. května 1945 na základě mylných zpráv o německé kapitulaci a stalo se vůbec prvním květnovým ozbrojeným povstáním českého lidu proti okupantům na území Protektorátu Čechy a Morava. Občané v euforii z konce války začali nejen odzbrojovat německé vojáky, ale pokoušeli se také obsadit

významné objekty ve městě a tím přimět německou posádku ke kapitulaci. Odpoledne došlo k vyvrácení zprávy o konci války a zároveň povstání zasadila ránu do zad informace o plánovaném ústupu početných jednotek Wehrmachtu právě přes Přerov. Do večera se tak Němcům podařilo ve městě potlačit povstalecké aktivity slabě vyzbrojených občanů a partyzánů. Po ukončení bojů nastalo zatýkání povstalců a jejich výslechy gestapem z Olomouce. Na příkaz K. H. Franka bylo 2. května 1945 ze zatčených vybráno 21 čelních představitelů Přerovského povstání, které po 17. hodině čekal transport nejdříve do olomoucké věznice a následně na střelnici v Lazcích. Popravý probíhaly pod velením zástupce vedoucího olomouckého gestapa Franze Langerera, který nechal oběti odvést k hromadnému hrobu a zezadu zastřelit.

Mezi zastřelenými byl např. ruský legionář a předmnichovský důstojník major Hynek Kokojan (nar. 29. květen 1895, Horní Loučky, okr. Brno-venkov). Po upadnutí do ruského zajetí se Kokojan přihlásil do čs. legií, do kterých byl v Borispolu v červenci 1917 přijat. Následně bojoval v řadách 6. čs. střeleckého pluku „Hanáckého“ a po návratu do svobodné vlasti se rozhodl v armádě setrvat. Mimo jiné sloužil také u nástupnického útvaru svého legionářského pluku, tedy u Pěšího pluku 6 „Hanáckého generála Janina“.

Členové ČsOL jednoty Olomouc 1 si připomenuli popravené na střelnici v Olomouci-Lazcích v odpoledních hodinách 2. května 2021. Šestičlenná delegace pod vedením místopředsedy jednoty br. Tomáše Brenzy uctila památku obětí Přerovského povstání minutou ticha a položením kytic k jejich pomníku. Čestnou stráž u pomníku stáli br. Tomáš Brenza, br. Milan Žatka a br. Milan Vyhliďal. Za jednotu ČsOL Olomouc 1 pokládal kytici br. Lukáš Coufal. ■





76. výročí Květnové revoluce v Poděbradech

br. Jaroslav Kupec

JEDNOTA ČSOL V PODĚBRADECH

Jednota ČSOL v Poděbradech provedla i přes ne zcela ideální podmínky v současné pandemické situaci celodenní putování po pomnících událostí a po místech, kde padli hrdinové květnové revoluce 1945. Putování nebylo pojato jen jako řetězec pietních aktů, ale každé zastavení bylo doplněno přednáškou o dané události ve všech svých souvislostech.

V Poděbradech se členové jednoty na pozvání starosty města zúčastnili spolu se skauty pietního aktu u pomníku skauta Pavla Hampla, který byl 7. května zastřelen na místním náměstí ustupujícími nacisty. Další zastávkou bylo okresní město Nymburk, kde jsme nejprve položili kytici u pamětní desky na nádraží.

Deska připomíná železničáře, kteří zahynuli v průběhu války, ale především na jejím konci. Právě z jejich řad bylo již 2. května zastavením práce ve zdejších železničních dílnách a odzbrojováním okupantů zažehnuto povstání. V Nymburce jsme ještě položili květiny u pomníku obětí války u Husova sboru a na hřbitově.





Odpolední trasa našeho vzpomínkového putování vedla do masivu Svatojiříského lesa, který se nachází severovýchodně od Nymburka. Zde docházelo k největším bojovým střetům našich povstalců s okupanty. Nejprve jsme uctili památku pana Hájka v obci Krchleby, který byl jako motospojka revolučního národního výboru zastřelen německou trestnou výpravou z Milovic 7. května 1945. Potom jsme dorazili do obce Loučeň. Zde jsme se u velmi pěkného pomníku obětem květnové revoluce poklonili památce všech místních hrdinů. Další naší zastávkou byl poněkud kontroverzní pomník v bývalém pionýrském táboře v Jabkenicích. V těchto místech byl na konci války tábor

a štáb partyzánského oddílu Pavla Hložka. Názory na tohoto komunistického odbojáře se různí, tak snad proto je i tento pomník v naprosto zanedbaném stavu, s nevhodným nápisem a již téměř zapomenut. Přesto nebo právě proto jsme zvolili i tuto zastávku a na dané téma rozproudili diskusi.

Naše cesta nemohla končit nikde jinde než v obci Ledce. Zde došlo 7. a 8. května k největšímu boji našich vlastenců s Němci. Padlo zde téměř 40 Čechů, místních i z okolních obcí. Dále dva Chorvaté a jeden Gruzínek bojující na naší straně. I k pomníkům těchto bojovníků jsme položili květiny. Naše putování se stává pomalu tradicí a získává si stále větší přízeň, a tak hodláme v této tradici pokračovat. ■

Oslava svobody v Domažlicích

text br. Petr Tolar
foto br. Václav Dlesk, Josef Bab

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

Členové plzeňské jednoty Československé obce legionářské se ve středu 5. května 2021 zúčastnili pietního aktu na náměstí Míru v Domažlicích u příležitosti 76. výročí osvobození chodského města 2. pěší divizí americké armády. Stávající epidemická situace neumožnila seznat širokou veřejnost, a tak se mohl zúčastnit pouze omezený počet zástupců samospráv a organizací. Vedle domažlického starosty Zdeňka Nováka, místostarosty

Stanislava Antoše, zástupců amerického velvyslanectví v České republice, městské i státní policie, Armády České republiky a členů klubů vojenské historie, se položením květin připojili také členové plzeňské jednoty ČsOL. Město Domažlice se v letošním roce rozhodlo vyhovět přání amerických válečných veteránů a pracuje na vybudování nového pomníku osvobození, který by měl být slavnostně odhalen ještě tento rok. ■



Růže obětem plzeňského povstání

text br. Petr Tolar
foto Jan Engler

Obětem plzeňského povstání proti německým okupantům, které vypuklo v sobotu 5. května 1945, je bohužel věnováno méně pozornosti. O nápravu této křivdy se snaží členové plzeňské jednoty Československé obce legionářské a členové klubu vojenské historie Tommy & Yankee. Pomáhá tomu i jejich společný projekt PLZEŇ 1945. V rámci projektu natočili před rokem amatérský dokument „Nikdo nebude zapomenut“, který představuje opomíjené pomníky a pamětní desky věnované obětem plzeňského povstání. Tato místa nezapomínají plzeňští legionáři také každý květen navštěvovat.



Ve čtvrtek 6. května 2021 obešli tajemník jednoty br. Petr Tolar a Jan Engler za Magistrát města Plzně osm pietních míst, kde zanechali čtrnáct růží, a na každém místě zapálili svíčku. Kurátor muzea Patton Memorial Pilsen Ivan Rollinger se bohužel nemohl letošní společné pietní obchůzky zúčastnit, navštívil však několik míst ještě předtím.

Začali jsme na Rooseveltově mostě, kde se nachází pamětní deska připomínající zastřeleného J. Křečana. V sadech Pětatřicátníků se nachází hned dvě pamětní desky – jedna je věnovaná L. Procházkovi, druhá J. Strádalovi. Na Klatovské třídě zahynulo při střetech s německými okupanty více lidí: J. Dufek, V. Trnka, J. Roztočil, Č. Maloun a J. Jahn. Připomínají je dvě pamětní desky. Další deska se nachází v Nerudově

ulici, kde zemřeli J. Holub, R. Reithar a J. Vonásek. Na plzeňském náměstí Míru jsme se zastavili také u pomníku, který je věnován všem obětem květnového povstání z řad Plzeňanů. Nakonec jsme naši obchůzku zakončili u pomníku za městem, u silnice ve směru na Nepomuk, kde 5. května 1945 zahynuli M. Fux a J. Benda.

Plzeňské povstání zásadně napomohlo klidnějšímu průběhu konečného osvobození města americkou armádou. Důležitou pomoc poskytli plzeňští občané americkým vojákům také při pouličních bojích s posledními německými fanatiky. Tím povstání skončilo a Plzeň se stala 6. května 1945 skutečně svobodnou. I přes 76 let od konce druhé světové války toho o plzeňském povstání nevíme tolik, kolik bychom měli. ■



Vzpomínka na Čs. samostatnou obrněnou brigádu v Kyšicích

br. Tomáš Hájek

JEDNOTA ČSOL V RUDNÉ

I díky postupnému uvolňování vládních opatření proti šíření pandemie nemoci COVID-19 si počátkem letošního května mohli členové ČsOL z Rudné spolu s příslušníky zapsaného spolku Kombinovaný oddíl připomenout návrat příslušníků Čs. samostatné obrněné brigády ze Západu do vlasti. Stalo se tak po 76 letech formou „živé historie“ na tradičních Slavnostech svobody v Plzni a následně u pomníku vojákům Kombinovaného oddílu v nedalekých Kyšicích.

Kombinovaný oddíl (v Anglických materiálech označovaný jako „Token force“) byl v dubnu 1945 sestaven z vojáků Čs. samostatné obrněné brigády, která jako součást britské 21. skupiny armád obléhala od října 1944 francouzský přístav Dunkerque. Z jednotek brigády byl na konci dubna sestaven Kombinovaný oddíl, který se v posledních dnech druhé světové války zapojil do osvobození naší vlasti v rámci 3. americké armády generála G. Pattona. Po přesunu Německem vstoupili jeho příslušníci se svojí vojenskou technikou 1. května 1945 do Chebu. Po obnovení naší státní správy v Chebu se s ohledem na probíhající bojové operace US Army museli naši vojáci vrátit zpět do Německa a následně přes Rozvadov překročit znovu hranice a přes Stříbro dojeli 7. května do Plzně a následně do Kyšic. Teprve 11. května jim byl umožněn odjezd do Prahy, čemuž předcházelo uvítání prvních vojáků naší čs. armády ze Západu chlebem a solí v Dušníkách. Po krátké návštěvě Prahy se příslušníci Kombinovaného oddílu přesunuli do Horní Břízy, kde se 18. května spojili s jednotkami Čs. samostatné obrněné brigády, které dorazily do západních Čech z osvobozeného Dunkerque. Za krásného jarního počasí se 8. května u pomníku



na návsi v Kyšicích opět seřadila vojenská technika, aby vytvořila slavnostní atmosféru pietnímu aktu k uctění památky návratu příslušníků Čs. samostatné obrněné brigády ze Západu. Za dodržení stávajících vládních nařízení pak postupně položili květiny k pomníku nejen zástupci ČsOL a historického spolku, ale i hejtmanka Plzeňského kraje paní Ilona Mauritzová, primátor města Plzeň pan Martin Baxa, zástupci obce a dalších spolků a institucí. Po příjemně stráveném svátečním dnu plném vlastenectví, národní hrlosti a vzpomínek na dobu dávno minulou, se členové spolku Kombinovaný oddíl přesunuli i se svou historickou technikou na zámek Zelená Hora, aby se zapojili do natáčení dokumentárního filmu v místech, kde byli vojáci Kombinovaného oddílu ubytováni v roce 1945. ■



Květnové oslavy na Českokrumlovsku

br. Michal Mojžíš

JEDNOTA ČsOL V ČESKÉM KRUMLOVĚ

I v letošním roce se v Českém Krumlově připomíná 76. výročí konce druhé světové války a osvobození Československa. Bohužel v důsledku stávajících protiepidemických opatření se jednalo pouze o komorní připomínku bez doprovodných programů, ale Československá obec legionářská se jí aktivně zúčastnila.



Na Českokrumlovsko vstoupily první jednotky 26. pěší divize (26th Infantry Div. „Yankee“) z rakouského Bad Leonfeldenu v neděli 6. května 1945 přes Studánky a pokračovaly k linii tvořené Vltavou, kde zabránily německým jednotkám odpálit nálože na mostech přes řeku. V pondělí 7. května vstoupili vojáci 104. pěšího pluku 16. pěší divize do Českého Krumlova a následující den do Přídolí, Kaplice a provedli průzkum



předměstí Českých Budějovic. Ve středu 9. května 1945 dopoledne dorazila americká armáda do Velešína, kam v noci téhož dne dorazily i jednotky sovětské armády. Dne 11. května 1945 se v Kamenném Újezdě setkali velitel americké 26. pěší divize gen. W. S. Paul a velitel amerického 104. pěšího pluku Morill Ross s velitelem 86. sovětské gardové divize generálem Vasilijem Pavlovičem Sokolovským a velitelem 296. střelecké divize gen. Ondřejem Kovtunem, aby spolu s československým plukovníkem Františkem Vávrou v budově školy upřesnili průběh demarkační linie.

Po 76 letech v sobotu 8. května 2021 na náměstí Svornosti v Českém Krumlově starosta města Dalibor Carda spolu se senátorem Tomášem Jirsou a Aaronem Burgem z Velvyslanectví Spojených států amerických položili věnec k pamětní desce na budově radnice připomínající válečné letce z českokrumlovského regionu. Pak s květinami zamířili k pamětní desce 26. a 94. pěší divize armády USA, která je osazena na hotelu Old Inn. Kytice k oběma deskám položili též řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš s předsedou jednoty ČsOL Český Krumlov Michalem Mojžíšem a dále Martin Lobík s Josefem Malečkem ze Sdružení cestovního ruchu Český Krumlov. Obě tyto uskupení patří již řadu let k organizátorům vzpomínkových slavností připomínajících osvobození města. Bohužel v letošním roce se musela pieta na náměstí obejít bez proslovů k veřejnosti a doprovodných akcí, a tak zazněla pouze česká a americká státní hymna.

Zástupci ČsOL následně navštívili další památníky na Českokrumlovsku, aby u nich vzdali čest nejenom americkým a sovětským vojákům, ale i českým vlastencům a maďarským vojákům padlým v květnovém povstání českého lidu a též vězňům z transportů smrti, kteří zde zemřeli na sklonku války. ■





Netřebice



Kamenný Újezd



Velešín



Velešín – hřbitov



Záluží



Přísečná



Zlatá Koruna



Rájov



Skoronice



Kaplice

Oslavy 8. května v Jindřichově Hradci

ses. Marcela Tolarová

JEDNOTA ČsOL V JINDŘICHOVĚ HRADCI „Br. STANISLAVA BERANA“

Členové jednoty ČsOL v Jindřichově Hradci „br. Stanislava Berana“ si připomněli 76. výročí osvobození Československa tradičními pietními akty. Oslavy Dne vítězství pořádá každoročně Město Jindřichův Hradec ve spolupráci s 44. lehkým motorizovaným praporem, Klubem historie letectví a Československou obcí legionářskou.



Zástupci jednotlivých organizací se společně sešli u pamětní desky obětem květnového povstání v Panské ulici, která připomíná tragickou smrt Jana Círhana, Ladislava Vomastka, Jaroslava Maxy, Josefa Tichého a Stanislavy Krajcové ve dnech květnové revoluce. Dále se účastníci přesunuli k Památníku letců na nábřeží L. Stehny, kde vzpomněli hrdinství čs. letců, kteří jsou jindřichohradeckým občanům dobře známi právě díky činnosti Klubu historie letectví a jim pořádaným setkáním letců. Květiny zde položili za jednotu ČsOL Jindřichův Hradec br. Tomáš Ludvík a br. Petr Pokovba.

Br. Pokovba poté na dalším místě, u pamětní desky na rodném domě Františka Peltána v místní části Zbuzany, promluvil o hrdinství kpt. i. m. Františka Peltána, radisty vysílaček SPARTA 1 a SPARTA 2, jehož odbojová činnost je neodmyslitelně spjatá s legendární skupinou Tři králové.

Hlavní pietní akt se uskutečnil v Mertových sadech u památníku 1., 2. a 3. odboje. Zde se slova ujal starosta města



Jindřichův Hradec Jan Mlčák. Vzhledem k trvajícím protiepidemickým opatřením nemohl vystoupit pěvecký sbor Smetana, účastníci zde tedy poněkud netradičně vyslechli státní hymnu České republiky reprodukovatě, což ale nijak neubralo na důstojnosti provedené piety, podtržené přítomností čestné stráže příslušníků 44. lehkého motorizovaného praporu. Z Mertových sadů, nebo chcete-li sadů Legií, jsme se přesunuli na Městský hřbitov, kde se nachází památník věnovaný osvoboditelům města Jindřichův Hradec. K pomníku Rudoarmějcům položily přítomné delegace květinové dary a promluvil zde velitel jindřichohradecké posádky pplk. gšt. Milan Zvirinský.

Na závěr se někteří účastníci přesunuli ještě k nedalekému hrobu Jana Círhana, o který naše jednota pečuje. Tím byly symbolicky zakončeny piety připomínkou muže, jehož osud byl zpečetěn 5. května 1945 v Panské ulici, ve které jsme připomínku Dne vítězství zahájili. ■



Škola Československé obce legionářské si připomenula 76. výročí konce války

JEDNOTA ČsOL V MORAVSKÉ TŘEBOVÉ

br. Viliam Beke

Součástí nástupu 6. května 2021 ve Vojenské střední škole a Vyšší odborné škole Ministerstva obrany v Moravské Třebové, nesoucí čestný název „Škola Československé obce legionářské“, byl i pietní akt, při kterém u památníku 1. čs. tankové brigády ze SSSR a Čs. samostatné obrněné brigády z VB byl náčelníkem štábu a vrchním praporčíkem školy položen věnec k uctění památky padlých. Poté byl vyhlášen Rozkaz ministra obrany ke Dni vítězství – 8. května 1945 a náčelníkem štábu byly předány resortní významání a písemné pochvaly velitele školy, které dříve nemohly být předány na slavnostním nástupu kvůli platným protiepidemickým opatřením. Na závěr nástupu zazněla státní hymna.

Vpátek 7. května 2021 jsme u památníku obětem nacismu v Dětrichově u Moravské Třebové zorganizovali další pietní akt, kterého se zúčastnili i starosta a místostarostka města Moravská Třebová. Během pietního aktu byl náčelníkem štábu – členem představenstva RV ČsOL položen společný věnec ČsOL a VSŠ a VOŠ MO. Svíčku poté zapálila paní místostarostka. V sobotu se náčelník štábu zúčastnil pietního aktu ve Svitavách, kde u Sochy svobody v přítomnosti starosty a místostarosty města položil společný věnec ČsOL a VSŠ a VOŠ MO. Další takový společný věnec byl položen i u Pomníku vojákům Rudé armády. ■



Občan světa – Franta Bělský

text ses. Marcela Volfová
foto archiv ČSOL, sbírka R. Speychala, z knihy
Franty Bělského Sculpture¹⁾

Když půl století po odhalení otevřeli v americkém Fultonu sochu Winstona Churchilla, našli v ní vzkaz od jejího autora: „Jsem Franta Bělský, sochař, narozením Čech, adoptovaný Británií a aspirující na to stát se občanem světa.“ Br. Bělský by letos oslavil 100. narozeniny.

František Bělský se narodil 6. dubna 1921 v Brně do rodiny ekonoma Josefa Bělského, mládí a studia však prožil v Praze, která v něm probudila zájem o sochařství. Již v 16 letech získal svoji první cenu, když uspěl v soutěži uspořádané Topičovým Sochařským časopisem. Navzdory otcovu nesouhlasu začal v roce 1938 jako sedmnáctiletý studovat v Rotterově škole užitého umění. Studia však záhy přerušila mnichovská dohoda a rozhodnutí rodiny, která byla židovského původu, uprchnout před německou okupací do Anglie. Tam Bělský pokračoval ve studiu na Central School of Arts & Crafts a poté na Royal College of Arts.

Po vypuknutí druhé světové války se okamžitě přihlásil do československé zahraniční armády a na jaře 1940 byl odeslán do Francie, odkud byl po její porážce evakuován na lodi Northmore zpět do Anglie. Zde, stejně jako ve Francii, sloužil u dělostřelectva. Při pobytu čs. jednotek v parku poblíž zámku Cholmondeley přišli vojáci s nápadem, že by tam na ně měla zůstat nějaká památka, kterou by měl vytvořit právě Bělský. A tak vznikl známý památník čs. vojáků, který je v Cholmondeley k vidění dodnes. V roce 1941 dostal Bělský armádním rozkazem studijní dovolenou, aby mohl pokračovat ve studiu na Royal College. Cesta k této „dovolené“ však nebyla jednoduchá, jak ukazuje dokument, zveřejněný po 80 letech v reportážním dokumentu České televize „Portrétoval jsem anglickou královnu“. „Osud Bělského dokonce řešil prezident Edvard Beneš. Ministr obrany byl proti, aby Bělský nastoupil na Královskou kolej umění v Londýně. Báł se, že stipendia pak budou chtít využívat i další a oslabí to tři a půltisícovou exilovou armádu. Do sporu se vložil i ministr



Br. František Bělský v 90. letech

zahraničí Jan Masaryk v dopisu, který byl nyní po osmdesáti letech pro ČT odtažen vojenským ústředním archivem v Praze. „Případně stipendium těm, kteří se dobrovolně službě vojenské vyhnuli, a bude snad i napříště odíráno těm, kteří se v dobách kritických chovali jako Čechoslováci?“ psal Masaryk Benešovi, jehož kancelář pak s názorem ministra jeho autor, zpravodaj ČT Bohumil Vostal. Během válečných let vytvořil Bělský např. plastické mapy pro potřeby armády nebo návrhy poválečných bankovek.

Po skončení války se vrátil do Prahy, kde zjistil, že 22 jeho příbuzných z otcovy strany se stalo obětí holocaustu. Do Československa za ním záhy přijela i jeho anglická manželka, později vý-

znamná karikaturistka Margaret Constance Owen, kterou poznal během studií v Royal College. Společně s manželkou se po válce živil tvorbou pro noviny jako nezávislí grafici. Bělský současně s prací pokračoval ve studiu na Akademii výtvarných umění u Otakara Španiela. První velkou poválečnou zakázkou byl památník parašutistům u krypty v Resselově ulici. Po roce 1948, kdy mu jako příslušníkovi západní armády hrozilo zatčení, musel Bělský opět emigrovat do Anglie, kde začal působit pod jménem Franta Bělský. Pokračoval dále ve studiu a začal učit na zkrácený úvazek na několika uměleckých školách.

V roce 1962 získal zakázku na vytvoření busty J. V. královny Alžběty, královny matky, která započala jeho unikátní sérii portrétování čtyř generací královské rodiny – později mu modelem seděla královna Alžběta II., její manžel princ Phillip, princ Andrew a následník trůnu princ William. „Není větší pocty pro jakéhokoliv umělce, který pracuje v Británii, než když má sezení s královnou,“ řekl pro dokument ČT ředitel londýnské galerie Philip Mould Lawrence Hendra. Sám Bělský se k unikátní královské sérii vyjádřil v roce 1985 pro BBC. „Udělal jsem portréty čtyř generací královské rodiny. Já se tak trochu stal spojkou mezi světem smrtelníka a lidmi, kteří musí hrát roli nadlidskou. Žít v olympijských výškách. Často v pohádkovém prostředí.“ Bělský si během společných sezení získal důvěru členů královské rodiny, což dokazuje zachovaná korespondence z Bělského pozůstalosti, s princem Phillipem si psal např. o čs. válečných veteránech, nebo byl královnou pozván na oběd.

Další významnou zakázkou byla socha Winstona Churchilla pro americký Fulton. Socha v nadživotní velikosti byla umístěna vedle Westminsterské koleje, kde v roce 1946 ve svém slavném projevu Churchill poprvé použil termín „železná opona“. Bělský si sochou Churchilla splnil sen, který měl z dob osobního setkání v roce 1941. „Jednoho dne dorazil Winston Churchill. Zastavil se před každým vojákem, podíval se mu hluboce do očí, jako by ho hypnotizoval. Pak přišel ke mně. Bylo to, jako by to trvalo



F. Bělský u památníku v Cholmondeley, jehož je autorem.

¹⁾ BĚLSKÝ, Franta, 1992. Sculpture, 1. vydání. Praha: Prague Publishers RICHTER. ISBN 80-85276-07-0



Busta J. V. královně Alžbětě, královně matky, vytvořená F. Bělským v r. 1962 pro nemocnici v Birminghamu.

celou věčnost, když se na mě díval a já na něj. Řekl jsem si, že možná jednou udělám sochu tohoto muže," vzpomínal pro BBC. Na jejich setkání s Churchillem a Bělského sochu vzpomínal v roce 1993 v osobním dopise Bělskému i předseda Československé obce legionářské v zahraničí, jejíž byl Bělský členem, br. Miloslav Kašpar: „Náš Petr přivezl výstřižek z Guardian z 30. 3. s tím skvělým záběrem nejen Winnieho v jeho typickém postoji, ale i tebe v plné práci. V jednom paragrafu jsi to pěkně a stručně vysvětlil, proč jsme měli rádi Churchilla a proč mu tekly slzy z očí 19. dubna 1941 v Moreton Paddoxu, když jsme mu zazpívali, Rule Britannia! Bylo mu tenkrát 65. Z našeho dnešního hlediska „úplný mladík“.“² Churchilla modeloval Bělský ještě jednou, když v roce 1992 vytvořil bustu, umístěnou v Praze v Thunovské ulici, kterou doplňuje stejný Churchillův citát, jako sochu ve Fultonu. „Ve válce rozhodnost. V porážce vzdor. Ve vítězství velkodušnost. V míru dobrá vůle.“

Bělský ani v exilu nezapomínal na svoji rodnou zem. Vždy se hrdě hlásil k Československu, byl rád, když jeho český původ připomínali v novinách a časopisech a že je znám jako český sochař. Při slavnostním odhalení sochy lordu Mountbattenovi, kterou vytvořil na zakázku britské vlády v roce 1983, měl na sobě řadu vyznamenání, včetně těch československých. Aktivně se zapojoval i do akcí pořádaných československou krajskou obcí, na jejíž přání vytvořil v roce 1978 památník Janu Palachovi, který se nachází v londýnském Velehradě. Po roce 1989 připsal na své konto dva významné památníky, připomínající čs. vojáky v Británii za druhé světové války

²⁾ Zdroj: Dopis je ve vlastnictví Henry Moore Institute v Leedsu.



F. Bělský v roce 1970 při práci na soše Winstona Churchilla pro památník v americkém Fultonu.

– Památník padlým čs. letcům v pražských Dejvicích (fotografie památníku je k vidění na str. 37) a Pamětní desku čs. vojáků a letců, kterou v roce 1993 v londýnském Westminsterském opatství odhalil Markýz z Cholmondeley. Ve Westminsteru vytvořil mj. i pamětní desku věnovanou českému rytcí Václavu Hollarovi. V Londýně je možné vidět mnoho Bělského soch, ať už na Trafalgarském náměstí, či v blízkosti Hyde Parku v Knightsbridge Green.

V zahraničí uznávaný, ale v Čechách pro mnohé nepříliš známý František Bělský zemřel 5. července 2000. I jeho náhrobek patří rodné vlasti. Na přání Bělského druhé manželky, též významné sochařky Ireny Sedlecké, ho vytvořil sochař Martin Jennigs. Zadní stranu náhrobku zdobí český lev. „Vždy považuji za samozřejmé, že se hlásím ke svému českému původu. To je přece něco, na co můžu být vskutku hrdý. My tu máme výtečnou reputaci. V atletice, v kultuře. Náš vliv na mnohé dění je jistě neúměrný našemu počtu,“ říkal příkladný vlastenec Franta Bělský.

Závěrem bychom chtěli velmi poděkovat panu Bohumilu Vostalovi, zpravodaji ČT v Londýně, který nám poskytl zajímavé informace a materiály. Zároveň mu patří velký dík za vynikající reportážní dokument „Portrétoval jsem anglickou královnou“, který Česká televize uvedla v rámci 25. výročí návštěvy královně Alžběty II. v Praze a 100. výročí narození Františka Bělského.³

³⁾ Dokument je k vidění na ivysílání ČT a vřele ho doporučujeme shlédnout. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10997918455-mimoradne-porady-ct24/221411033230001-portretoval-jsem-anglickou-kralovnu/>



Príslušníci 311. perutě během přípravy na operační let.

Zleva: Sgt Karel Valach, Sgt Josef Filler, F/Sgt Josef Bernát, P/O Vilém Konšťacký, P/O Josef Horák a Sgt Jan Plzák.

Příběh Wellingtonu T2990 se uzavírá

text br. Michal Rak

foto IWM, www.hollandskroon.nl, sbírka M. Votavy

Večer 22. června 1941 poslalo britské Královské letectvo (RAF) opět své bombardéry nad německé přístavy – 27 strojů útočilo na Wilhelmshaven a 70 na Brémy. Tento cíl byl přidělen i devíti letounům Vickers Wellington československé 311. bombardovací perutě. Dva stroje ale Brém nedosáhly a bombardovaly Emden a Calais. Dva z Wellingtonů se vrátili poškozené a letoun T2990 kódového označení KX-T se nevrátil vůbec. Později do Velké Británie dorazila zpráva, že letoun byl sestřelen nad Nizozemskem, pět členů osádky zahynulo a zajat byl jen kapitán letounu Vilém Bufka. Letos v květnu a červnu byly trosky letounu v Nizozemsku exkavovány, přičemž byly nalezeny také kosterní pozůstatky letců. Tím se příběh tohoto letounu, který se začal psát před 80 lety, uzavírá.

POSLEDNÍ LET T2990

Vickers Wellington T2990 KX-T odstartoval z letiště East Wretham v 23.16 hod. Za berany seděl kapitán F/Sgt Vilém Bufka, jako druhý pilot letěl Sgt Alois Rozum. Navigátorem letounu byl P/O Vilém Konšťacký, radiotelegrafistou P/O Leonard Smrček, kulometry Browning ráže 7,7 mm v přední věži ovládal F/Sgt Jan Hejna a ty v zadní věži Sgt Karel Valach. Letoun nabral směr k cíli, kterého úspěšně dosáhl a svrhl na něj pumy. Poté ho Bufka obrátil k návratu. Zatím měli štěstí, nepostihla je žádná technická závada, rozmary počasí, ani je nezasáhl flak. Temné nebe nad Evropou ale také pročešávalo jedenáct nočních stíhačů německé Luftwaffe. A krátce po druhé hodině ranní 23. června jednoho z nich na československý Wellington navedla pozemní stanice v Medembliku.

Jednalo se o dvoumotorový stíhací letoun Messerschmitt Bf 110 D-0 (G9+EM) od 4. letky noční stíhací eskadry 1 (4./NJG 1) z letiště Bergen aan Zee nedaleko od Alkmaaru. Jeho pilotem byl původem Rakušan npor. Egmont Prinz zur Lippe-Weißenfeld (*14. 7. 1918 Salzburg). Ten Wellington nějakou dobu sledoval a ve 2.13 hod. nahlásil jeho sestřel v plamenech asi 15 kilometrů severovýchodně od Alkmaaru. Bylo to jeho osmé vítězství.

Do své smrti při letecké nedohodě 12. března 1944, kdy již byl velitelem NJG 5 a nositelem Rytířského kříže s dubovou ratolestí, sestřelil 51 spojeneckých letadel.

Takto na poslední okamžiky Wellingtonu T2990 později vzpomínal Vilém Bufka: „Asi 15 km západně od Amsterdamu jsme byli napadeni nepřátelským letounem Me 110, který na nás útočil zezadu na spodní část našeho letounu. Bylo na nás vystřeleno několik dlouhých dávek. Náš letoun byl zasažen a začal hořet. Po útoku jsem zpozoroval, že náš letoun je bez vlády, což jsem viděl v počínání mého druhého pilota, který byl při zpátečním letu u řízení. Letoun se mezitím řítí velmi rychle k zemi. Volal jsem interkomem k okamžitému opuštění letounu, než dojde k explozi. Nedostal jsem však od nikoho odpověď a domnívám se, že i elektrické zařízení bylo porušeno.“ Bufka se tedy snažil k dalším členům osádky dostat, pro žár plamenů to ale nebylo možné. „V té době počal jsem myslet na svoji záchranu, neboť situace byla ztracena a vida, že i druhý pilot je už půlí těla venku z letounu, připnul jsem si pozorovatelský padák a pokusil jsem se o vyskočení ven, ale moje snaha byla marná. V několika okamžicích jsem uslyšel několik výbuchů, které odpovídaly výbuchům nádrží. V poslední chvíli



*Trojice letounů
Vickers Wellington Mk.IC 311.
čs. bombardovací perutě, březen 1941*



Jan Hejna



Karel Valach



Leonard Smrček



Alois Rozum



Vilém Konštický

jsem v zoufalství otevřel padák v letounu a vyhodil jsem jej spodním otvorem ven. Ucítil jsem ránu do hlavy a toto bylo poslední, co si ještě pamatuji.“

Asi po dvou dnech se probral se zlomenou nohou v nemocnici v Amsterdamu. Zde jej navštívil jeho přemožitel, se kterým proběhl velice korektní rozhovor. Později se také dozvěděl, že se z letounu zachránil jako jediný. Hořící trosky Wellingtonu dopadly asi 100 metrů od vodního kanálu z Oudkarspelu do Kolhornu u obce Nieuwe Niedorp na pozemek farmy rodiny van Eetenaových. Němci se o větší prohledávání trosk nesnažili. Po neúspěšném pokusu o vyzvednutí motorů vše zahrnuli a co zůstalo na povrchu, odvezli.

OSÁDKA T2990

Velitelem letounu byl Vilém Bufka (*11. 8. 1915, Nymburk), který se vyučil leteckým mechanikem a od října 1935 sloužil v armádě. Prodělal pilotní výcvik a v době mobilizace v září 1938 sloužil u letky 82, která byla vyzbrojena těžkými bombardéry Aero MB 200. Po okupaci vlasti odešel 1. července 1939 do Polska a záhy do Francie. Po vypuknutí války prodělal přeškolení na francouzské letouny a od 1. května 1940 sloužil u bombardovací skupiny GB I/21. Na jejích letounech Bloch MB.210 podnikl několik nočních náletů a to jako jeden z mála čs. bombardovacích letců. Dne 22. června ulétl v malém dopravním letounu do severní Afriky, ze které pokračoval



Vilém Bufka

do Velké Británie. Zde byl přijat do stavu RAF v hodnosti Sergeant.

Stal se jedním ze základajících členů čs. 311. bombardovací perutě a zahájil přeškolení na letouny Vickers Wellington. První operační let provedl ve funkci druhého pilota 16. prosince 1940. Svůj pátý nálet již absolvoval jako první pilot a tudíž kapitán letounu. Po akci v noci 16. ledna 1941 utrpěl omrzliny a po návratu z nemocnice byl povýšen do britské hodnosti Flight Sergeant a také na čs. rotmistra. Akce z noci 22./23. června 1941 byla jeho šestnáctou.

Po uzdravení ho Němci převezli do tranzitního zajateckého tábora Dalag Luft ve Frankfurtu

nad Mohanem, ze kterého byl odeslán do zajateckého tábora Stalag IXC v Bad Sulza v Durynsku. Následně ho přesunuli do tábora Stalag Luft III v Saganu a nakonec do Stalag Luft I v Barthu. Zde byl mezi čs. letci, které v létě 1944 zatkl gestapo a odvezlo do Prahy, kde byli obviněni z vlastizrady. Všichni byli odsouzeni k trestu smrti, který měl být vykonán v Torgau. Následně byli odvezeni zpět do svých táborů, kde ve věznicích vyčkávali k odjezdu na popravě. Aby Bufka rozsudek oddálil, nechal si v táborové nemocnici operovat improvizovaně zdravé slepé střevo. Mezitím se do záležitosti vložil Mezinárodní červený kříž, neutrální Švédsko i vláda Velké Británie, takže se Němci rozhodli tresty odsunout na dobu „po vítězném konci války“. Odsouzení čs. letci byli



Archeologický výzkum na místě dopadu Wellingtonu T2990

odvezení do zajateckého tábora pro prominentní vězně na saském hradě Colditz (Ofaf IVC), kde byli 16. dubna 1945 osvobozeni americkou armádou.

Bufka se vrátil do Velké Británie, byl opět zařazen do 311. perutě a 16. srpna 1945 přiletěl v jednom z jejích letounů Liberator do Prahy. To již měl hodnost poručíka a byl mimo jiné nositelem dvou Čs. válečných křížů 1939, dvou Čs. medailí za chrabrost a Čs. medaile za zásluhy I. stupně. Doma od října 1945 působil jako instruktor v letecké škole v Olomouci, od března 1946 ve stejné funkci u Letecké vojenské akademie v Hradci Králové, již v hodnosti kapitán. Kvůli dlouholetému věznění však trpěl zdravotními problémy a v dubnu 1947 byl přemístěn k MNO jako referent motorového létání u 3. oddělení. V říjnu 1948 byl povýšen na štábního kapitána, ale 1. května 1949 byl dán na dovolenou s čekáním a 1. listopadu přeložen do výslužby. Následně byl novým režimem perzekvován. Během uvolnění poměrů vyšla v roce 1966 jeho vzpomínková kniha *Bombardér T-2990 se odmlčel*, kterou o rok později následovala druhá *...a dole čeká kat* (s Karlem Dostálem).

Vilém Bufka zemřel 20. listopadu 1967 v Praze. V roce 1991 byl povýšen do hodnosti plukovník in memoriam.

Zbýlých pět členů Wellingtonu T2990 bohužel zahynulo. Druhý pilot Alois Rozum (*6. 7. 1912, Plzeň) absolvoval měšťanskou školu v Praze a vyučil se elektromechanikem. V Karlíně pracoval v závodě Františka Křížíka, ale v roce 1931 dobrovolně vstoupil do letectva a prodělal pilotní výcvik. Po ukončení povinné vojenské služby se rozhodl zůstat



Vedoucí výzkumu mjr. Bart Aalberts během tiskové konference 3. června 2021



Ukázka nalezených artefaktů



List vrtule

v armádě a do okupace nalétal přes 1000 hodin. Poté se přes Polsko dostal do Francie, kde 29. srpna 1939 vstoupil do Cizinecké legie. Byl poslán do výcvikového střediska v alžírském Sidi Bel Abbès. Francouzi však splnili svůj slib a po vypuknutí války čs. letce z legie vyjmuli a odeslali do leteckých škol k výcviku. Ten Alois Rozum nestihl dokončit a s pádem Francie uprchl do Velké Británie. Zde se v hodnosti Sergeant stal příslušníkem čs. 311. bombardovací perutě. V roce 1991 byl povýšen na plukovníka in memoriam. Jeho mladší bratr Robert byl zatčen gestapem na podzim 1939 a 31. března 1940 umučen v koncentračním táboře Sachsenhausen.

Radiotelegrafista Leonard Smrček (*29. 12. 1915, Budišov) vychodil gymnázium ve Velkém Meziříčí a v létě 1936 vstoupil dobrovolně do armády. Absolvoval leteckou školu v Prostějově a poté zkráceně Vojenskou akademii v Hranicích, ze které byl v srpnu 1938 vyřazen jako poručík. Následně sloužil jako pozorovatel u leteckého pluku 1 v Hradci Králové. Po okupaci se rozhodl pro odchod do zahraničí. Protektorát opustil v říjnu 1939 a tzv. jižní cestou přes Maďarsko, kde byl krátce uvězněn, a Jugoslávii dorazil 9. února 1940 do Francie. Zde se již nestihl přeškolit na francouzskou techniku a 7. července 1940 se vylodil v britském Liverpoolu. V hodnosti Pilot Officer se stal příslušníkem 311. perutě a prošel výcvikem na radiotelegrafistu. Na první nálet odstartoval 27. prosince 1940, přičemž druhým pilotem Wellingtonu byl Vilém Bufka. Při své poslední akci 22. června 1941 zaskočil za svého přítele Jana Plzáka, který byl právě povýšen na důstojníka. V roce 1991 byl L. Smrček povýšen na podplukovníka in memoriam.



Část hlavního podvozku s dochovaným fragmentem pneumatiky



Sergeant-major Patrick van der Stoop představuje nalezené náboje pro kulomety Browning ráže 7,7 mm

Navigátor Vilém Konštický (*17. 11. 1914, Čelechovice) nastoupil do armády v roce 1935 a prodělal školu pro důstojníky pěchoty. Během služby také absolvoval kurz pro pozorovatele, načež zůstal v armádě a 1. prosince 1938 získal svůj pozorovatelský odznak. Demobilizován byl 1. února 1939 a po okupaci země se rozhodl odejít do zahraničí. To se mu podařilo 22. ledna 1940 tzv. jižní cestou. Do Francie dorazil až 11. května, den po zahájení německého útoku. Nakonec musel s dalšími čs. vojáky uprchnout do Británie, kam dorazil 7. července. Byl přijat do RAF v hodnosti Pilot Officer a přidělen k 311. peruti jako navigátor. Úspěšně absolvoval 30 náletů, ten jedenatřicátý se mu stal osudným. V roce 1991 byl povýšen na podplukovníka in memoriam.

Přední střelec Jan Hejna (*7. 2. 1915, Jaroměř) absolvoval v letech 1933–1935 povinnou vojenskou službu a následně se stal policistou. Po okupaci se rozhodl odejít do odboje a 1. listopadu 1939 opustil protektorát tzv. jižní cestou a přes Francii se 7. července 1940 dostal do Británie. Nejprve pracoval jako úředník v leteckém depu v Cosfordu. Protože doma prošel soukromým pilotním výcvikem, doufal, že by v Británii mohl být pilotem. Nakonec byl ale poslán do střeleckého výcviku, kde mezi všemi frekventanty skončil na druhém místě. Následně byl přidělen k 311. peruti. V roce 1991 byl povýšen na podplukovníka in memoriam.

Nejmladším členem posádky byl zadní střelec Karel Valach (* 28. 1. 1918, Kroměříž). Ten nastoupil povinnou vojenskou službu v roce 1936 a vykonával jí tak i v době ohrožení republiky na podzim 1938. Sloužil u letky 64 na Slovensku. Po rozpadu republiky se rozhodl připojit k zahraničnímu odboji, přičemž se u letky seznámil se sedmi podobně smýšlejícími kolegy. Nakonec ulétli 7. června 1939 na čtyřech letounech z letiště Piešťany do Polska. Svob. Valach tak učinil s pilotem des.



Kapitán Geert Jonker během přednášky pro velvyslankyni ČR v Nizozemsku Kateřinu Sequensovou a starostku celku Hollands Kroon, pod který dnes spadá obec Nieuwe Niedorp, Rianu van Dam

Josefem Káňou na letounu Letov Š 328.344. Zde se přihlásili do čs. odboje a Valach vstoupil do polského letectva. Po polské porážce se mu podařilo dostat do Francie, ze které ale musel opět prchat, tentokrát do Velké Británie, kam dorazil 12. července 1940. Byl přijat do RAF a v hodnosti Flight Sergeant sloužil jako střelec u 311. peruti. Dne 10. prosince 1940 se oženil s Angličankou Doreen F. Todd. Jejich syn se však narodil až po onom osudném letu. Za svou válečnou činnost obdržel polský Válečný kříž, Čs. válečný kříž 1939 a Čs. medaili za chrabrost. V roce 1991 byl povýšen na podplukovníka in memoriam.

KONEC PŘÍBĚHU T2990

Protože místa odpočinku těchto pěti letců nejsou známá, jsou vedeni jako neznámí a jejich jména jsou vytesána na památníku RAF v britském Runnymede. To se ale v blízké budoucnosti zřejmě změní. Místo dopadu Wellingtonu T2990 je totiž dlouhodobě známé, později bylo zakoupeno nizozemskou vládou a upraveno do podoby památníku-válečného hrobu, protože existovala velká pravděpodobnost, že na místě havárie se stále nalézají ostatky pohřešovaných letců. I to byl jeden z důvodů, že bylo místo holandským letectvem pro rok 2021 vybráno k exkavaci. Druhým důvodem je 80. výročí od události.

Holandské nebe bylo během 2. světové války jedno z nejrůšnějších a na jeho území dopadlo několik tisíc letadel. V roce 1953 tak vojenské letectvo zřídilo tým, jehož úkolem bylo vyhledávat a odklízet vraky válečných letounů. K jeho vzniku vedly čistě praktické důvody, ve vracích totiž byla často nevybuchlá munice, včetně největších leteckých pum, což samozřejmě ohrožovalo běžný život občanů. Jen během let 1960–1977 tato jednotka vyzvedla 135 letadel. Ve vracích se samozřejmě nacházely i ostatky letců, u kterých byl činěn pokus o jejich identifikaci. Následně byly důstojně pohřbeny.

Aktivity na tomto poli neustávají ani v současné době, čemuž přispívá i řada moderních archeologických metod, díky nimž je možné dnes získat během řádných výzkumů velice podrobné informace. Velký pokrok udělala zejména identifikace pomocí DNA, když již stačí poměrně malé vzorky k úspěšnému ztotožnění. Tyto metody jsou dnes používány například americkou armádou při identifikaci neznámých vojáků, v Polsku při výzkumech hromadných hrobů obětí nacistického a komunistického režimu či při identifikaci obětí občanské války v Jugoslávii.

V květnu 2021 tak na místo havárie u obce Nieuwe Niedorp dorazil tým mjr. Barta Aalbertse, který zahájil archeologický výzkum. Nejednalo se o jednoduchou práci, protože terén je zde podmáčený a bylo tak nutné stěny výkopu pažit a vodu odčerpávat. Ostatně i to byl jeden z důvodů, proč vrak neodstranili Němci již v roce 1941. První větší trosky letounu se začaly objevovat v hloubce kolem jednoho metru. Ty byly na místě očistěny pro další analýzu. Vytěžená půda byla proplavována, aby se podařilo zachytit všechny kosterní pozůstatky. Jak bylo během tiskové konference 3. června 2021 potvrzeno, skutečně byly ostatky nalezeny. Ty byly převezeny do specializované armádní laboratoře v Soestebergu, kde budou nyní analyzovány. Že se nepodařilo všem letcům stroj opustit, potvrzují také nálezy fragmentů padáků. Dále byly objeveny například čtyři kulomety s municí, úlomky motorů, listy vrtulí, kyslíkové láhve či poměrně zachovalý hlavní podvozek. Samotný výzkum skončil 17. června, téměř o měsíc dříve, než bylo původně plánováno.

Pokud se podaří kosterní pozůstatky identifikovat, bude moci být osádka řádně pohřbena a jejich jména budou vymazána z pomníku v Runnymede. Tím by se příběh Wellingtonu T2990 a jeho osádky skutečně uzavřel. ■

Nadační fond Československé obce legionářské

ses. Zuzana Palová

Vzhledem k rozhodnutí Správní rady Nadačního fondu Legie 100 ze dne 9. července 2020 ukončit pro naplnění účelu činnost fondu, byla ještě v loňském roce ukončena veřejná sbírka a zahájena likvidace fondu jako takového. Z tohoto důvodu došla ČsOL k rozhodnutí založit nový nadační fond, který by na několikiletou činnost předešlého fondu navázal a podpořil tak finančně činnost a projekty ČsOL.



příspěvků na splnění účelů nadačního fondu, na podporu zachování tradic a historického odkazu české a československé armády.

Aby bylo možné začít na plnění tohoto účelu pracovat, byla po akceptaci Oznámení o konání veřejné sbírky ze strany Magistrátu hlavního města Prahy zahájena samotná realizace veřejné sbírky, která je v souladu se Statutem NF ČsOL. Veřejná sbírka č. j. MHMP 645717/2021, povolená MHMP ode dne 15. kvě-

na 2021 na dobu neurčitou, je realizována na území celé České republiky, a to dle trasy pojízdného muzea Legiovlak. V Legiovlaku je pak možné podpořit činnost ČsOL prostřednictvím nadačního fondu zakoupením propagačního předmětu nebo vhozením dobrovolné částky do umístěné sbírkové pokladničky. Stejným způsobem je pak možné přispět na recepci Muzea čs. legií v hotelu Legie v sídle ČsOL, kde bylo prodejní místo fondu zřízeno. Jako třetí způsob realizace veřejné sbírky pak bylo zvoleno shromažďování dobrovolných příspěvků na předem vyhlášeném bankovním účtu č. 123-2928070267/0100, který je zároveň transparentní a je tak možné na něj na stránkách Komerční banky nahlížet.

Děkujeme za Vaši podporu!

Medvěd Československé obce legionářské

br. Petr Tolar

Českoslovenští legionáři v Rusku si jako své domácí mazlíčky dokázali ohočit sibiřské medvědy hnědé. Takových Míšů, Gríšů, Vaňků a dalších bylo mnoho a dá se říci, že nebylo roty, natož pluku, který by neměl svého medvědího maskota. Několik jich legionáři přivezli z Ruska s sebou na lodích, aby je pak věnovali prezidentu Masarykovi.

V době koronavirové pandemie, kdy se české zoologické zahrady kvůli přerušnému provozu potýkají s nízkými příjmy ze vstupného, se Ústředí Československé obce legionářské rozhodlo pomoci a stát se patronem alespoň jednoho takového medvěda na celý letošní rok, kdy si ČsOL připomíná 100. výročí svého založení. Ať se mu daří. ■



Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 19. července 2021, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

LEGIONÁŘSKÉ PIVO

PIVO S ČEPICÍ

Českoslovenští legionáři na Rusi nešířili slávu národa jen hrdinnými skutky. Již před Velkou válkou zde byly více než tři desítky pivovarů s českým kapitálem.

Není proto divu, že ve vlasti oblíbené pivo si brzy našlo cestu také ke vznikajícím československým legiím, které později samy řídily i jeho výrobu v několika vlastních pivovarech.



V upomínce a v odkazu této tradice proto uvažil v roce 2021 Pivovar Žamberk pro Československou obec legionářskou limitovanou edici piv.

Ta si budou moci během léta pořídit návštěvníci Legiovlaku, a to v dárkové krabici, zahrnující piva s etiketami připomínající boje Penzenské, Čeljabinské a Sibiřské skupiny. Vladivostocký speciál pak bude k dispozici v samotném Pivovaru Žamberk.

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu



Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

Blůza kapitána Emila Grégra

Blůza vojenského stejnokroje dokáže nejlépe vyprávět příběh svého nositele. Jsou na ní patrné zásadní okamžiky v kariéře vojáka, v řadách vyznamenání se odráží místa bojů a hrdinské skutky. Unikátním případem je i představovaná blůza kpt. Emila Grégra. Blůza, odpovídající britským stejnokrojům do horkého podnebí, je vyrobena z bavlněné tkaniny písčové barvy. Na ramenu obou rukávů jsou vyšívány domovenky Czechoslovakia, na náramenících s červenou lemovkou jsou hodnostní hvězdy kapitána vyrobené v SSSR. Nad levou náprsní kapsou jsou stužky vyznamenání, které nositel získal za boje v Severní Africe a SSSR.



Nad pravou náprsní kapsou je pak jednoduchá červená stužka, která dle sovětského způsobu vyjadřuje utrpené lehké zranění.

Ing. Emil Grégr – Grunhut (1900–1986) se v roce 1940 dostal na Střední východ, kde vstoupil do čs. vojenské jednotky. Na podzim roku 1941 se účastnil bojů u Tobruku, v roce 1943 odjel do SSSR. Zde se v řadách 1. čs. tankové brigády účastnil karpatsko-dukelské operace. Po válce pracoval jako vojenský dozor v chemických podnicích a v roce 1950 byl ve vykonstruovaném procesu uvězněn a degradován. Předmět byl do sbírky VHÚ získán nákupem v roce 1966.

